

COLLECT

KUNST ANTIEK DESIGN

DUTCH DESIGN WEEK
Piet Hein Eek
timmerman-ontwerper

Heropbloei van de
HAUTE ÉPOQUE

VAN BOSCH TOT BRUEGEL
Lachen, verwonderen en vooral kijken

toeslaan op
FIAC en FRIEZE

Nakashima
meester van het hout

Maandblad
verschijnt niet in januari, juli en augustus
20ste jaargang
OKTOBER 2015 / NR.7 - €4,95
P 708152

HET JAARLIJKSE BREDE
OVERZICHT VAN
HEDENDAAGSE
REALISTISCHE EN
FIGURATIEVE KUNST

DE ZEVENTIENDE ONAFHANKELIJKE
REALISTEN TENTOONSTELLING
Museum

Westersingel 102-104, 9901 GK Appingedam Tel. 0596-682856

Museum Møhlmann is al 20 jaar hét Museum voor Realisme, voor de realistische en figuratieve kunst van nu. Eénmaal per jaar toont dit kunstenaarsmuseum, in een bijzonder sfeervol onderkomen te Appingedam, een flinke doorsnee van realistisch en figuratief schilderend Nederland. Zo'n 100 kunstenaars geven dan *acte de présence* met maar liefst een kleine 500 werken. Recente werken, sommige nog bijna nat, juist afkomstig van ezel of bok. Kunstenaars die bewezen hebben dat ze het vak beheersen en ergens voor staan; die visie en vaardigheid als voertuig voor de verbeelding spannen. Ook deze 17e editie van de jaarlijkse ORT toont een caleidoscopische waaier van kunst die wat voorstelt, van kunst die je aanraakt, je bij de kladden neemt, je vervoert. Kunst die te kijk en te koop is; kom dus kijken en geniet.

CHRISTIAAN AFMAN • PIETS ALTHUIS
ERIK VAN DE BEEK • DINA BELGA
NATASCHA VAN DEN BERG • ROLAND BEYER
PETER BOEKHOLT • DINIE BOOGAART
WILFRIED VAN DEN BOORN • KLAAS WERUMEUS BUNING
ROBERT DAALMEIJER • PIET DEUNHOUWER
GERRY DOBBELAER • JANHENDRIK DOLSMAN
JOOST DOORNIK • RALPH DOUGLAS • SIEMEN DIJKSTRA
MARCEL DURAN • PETER DURIEUX • GER EIKENDAL
DOUWE ELIAS • HENDRIK ELINGS
SARA VAN EPENHUYSEN • JAN WILLEM ESKEs
FRANS FABER • HANS FEYERABEND • MAGDA FRANCOt
FLIP GAASENDAM • ALBERT GREVING
ROSALIE HAMMINK • AD HARING • JAAP HARTMAN
CHRIS HERENIUS • ANNET HILTERMANN
CHRISTA HOEK • MARTIN HOGEWEG
REINDER HOMAN • SOFIE HUPKENS • RENÉ JANSEN
MONICA JONKERGOUW • LAMMERT JOUSTRA
ROMEE KANIS • WIM VAN DER KANT • LIEUWE KINGMA
JANNES KLEIKER • CIS KOETSE
KEIMPE VAN DER KOOI • MICHEL KRAENENDONK
MARJOLEIN KRUIJT • JELLE LEK • JAN VAN LOON
DEBORA MAKKUS • ANDRIJANA MARTINOVIC
HARRY MEERVELD • YVONNE MELCHERS
ERIK VAN OMMEN • THEO ONNES • DICK OOSTRA
HANS PARLEVLIET • DRAGO PEČENICA
JANTINA PEPERKAMP • REIN POL • GRIETJE POSTMA
HUIB RADEMAKERS • ADOLFO RAMÓN • HENK RENTING
GEZIEN VAN DE RIET • BEN RIKKEN • ERIK RIJSSEMUS
ROELOF DE ROO • RUTH VAN ROYEN
ROBIN D'ARCY SHILLOCK • HAR SIEKMAN
INGRID SMULING • HILDA SNOEIJER • EWALD SORBI
JANINE STARKE • TON VAN STEENBERGEN
JAN JAAP STIGTER • FREA STUURWOLD • HERMAN TULP
RENÉ TWEEHUYSEN • ED UBELS • RIEN VAN UITERT
VAN DER VEGT • ELYSIA VERHOEVEN • RUUD VERKERK
ROOS VAN DER VLIET • WILMA VAN DER VLIET
GERRIT DE VRIES • GERRIE WACHTMEESTER
ALY VAN DER WAL • CAS WATERMAN
MAARTEN WELBERGEN • HISKE WIERSMA
DORRY VAN DE WINKEL • MARIJKE TEN WOLDE
HILDE T.G. WOLTERS • ADRIANA VAN ZOEST
FIONA ZONDERVAN • THEO ZWINDERMAN

ROLAND BEYER

DINIE BOOGAART

ROBERT DAALMEIJER

GERRY DOBBELAER

MARCEL DURAN

JAN WILLEM ESKEs

MAGDA FRANCOt

ROSALIE HAMMINK

CHRIS HERENIUS

MARTIN HOGEWEG

LIEUWE KINGMA

YVONNE MELCHERS

HANS PARLEVLIET

Møhlmann

VAN 20 SEPTEMBER TOT
EN MET 20 DECEMBER 2015

Open: vr-za-zo 13.00-17.00 uur

www.museummohlmann.nl

REIN POL

ROELOF DE ROO

FIONA ZONDERVAN

CAS WATERMAN

VAN DER VEGT

RUUD VERKERK

WILMA VAN DER VLIET

TON VAN STEENBERGEN

JAAP HARTMAN

MICHEL KRAENDONK

RIEN VAN UITERT

CIS KOETSE

GRIETJE POSTMA

ADRIANA VAN ZOEST

EWALD SORBI

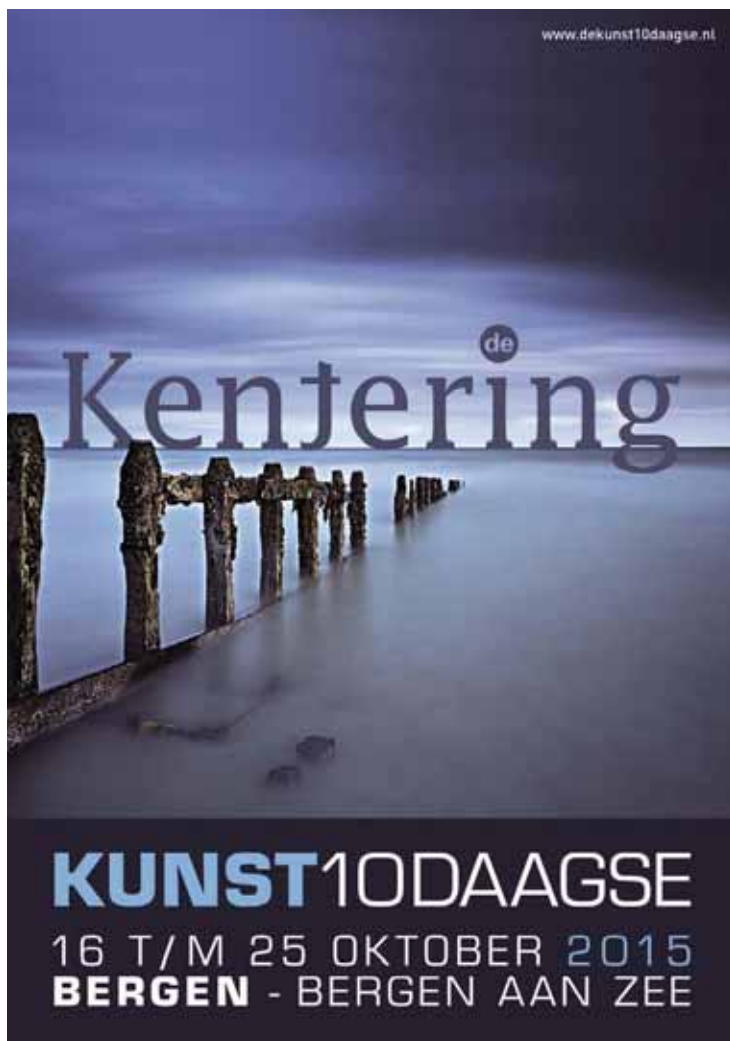
ALY VAN DER WAL

DICK OOSTRA

MUSEUM MÖHLMANN

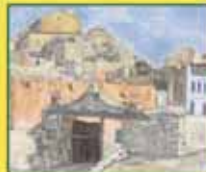

Bergense Kunst10daagse Veiling 2015

Zondag 25 oktober - Aanvang 14.00 uur

T.o.v. notaris Mr. H.M. Langereis uit Bergen

**In de Taqazaal van Museum Kranenburgh
Hoflaan 26, Bergen**

***** Kijkdagen *****

Woensdag 21 oktober t/m zaterdag 24 oktober
van 12.00 - 17.00 uur in de BSG (Berger Scholengemeenschap),
Rondelaan 34, Bergen

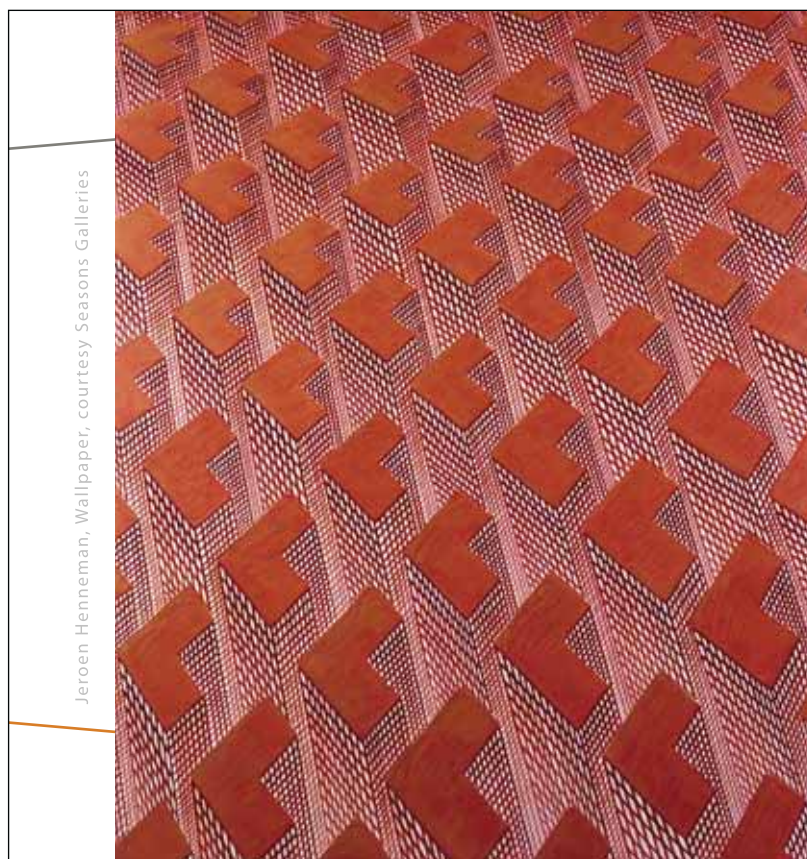
Geveild worden: kunstwerken van de "Bergense School",
tijdgenoten en hedendaagse kunst

De catalogus is online te bekijken op:

www.kunsthandelvanwelsen.nl

en te koop tijdens de kijkdagen en op veilinglocatie.

Alle informatie betreffende deze veiling
(o.a. over schriftelijke- en telefonische biedingen) is te verkrijgen via:
info@kunsthandelvanwelsen.nl of 06 - 517 88 948

BEURS VOOR
HEDENDAAGSE
KUNST

OPENING
RUDI FUCHS

KUNSTENAARS
BIËNNALE
VENETIË 2015

LEZING & SOLO
JEROEN
HENNEMAN

45 GALERIES
UIT NEDERLAND
EN BELGIË

BEZOEK AAN
NEDERLANDSE
COLLECTIES

7 - 11 OKTOBER 2015

WWW.ARTTHEHAGUE.NL

ANTIIEKCENTRUM AMSTERDAM

Antiek-kunst-curiosa-vintage
MEER DAN 55 HANDELAREN, 6 DAGEN PER WEEK
Elandsgracht 109

GRAND OPENING 7 & 8 NOVEMBER

Op zaterdag 7 en zondag 8 november is de Grand Opening van onze gallery in Rotterdam. We verwelkomen u graag van 12.00 tot 19.30 uur aan de Veerhaven 4.

dock
artgallery
ROTTERDAM

Melvin van den Doel
+31 (0)6 53 65 30 16
Raymond Wanders
+31 (0)6 53 84 94 34

Veerhaven 4, Rotterdam | www.dockgallery.com | info@dockgallery.com

€ 69,50
€ 39,95

De Tachtigjarige Oorlog

Onmisbaar standaardwerk met extra voordeel

De Tachtigjarige Oorlog is een van de belangrijkste perioden uit de geschiedenis der Nederlanden. In die woelige tijd werd de basis gelegd voor het Nederland zoals wij dat nu kennen. De strijd die in de loop van de 16de eeuw binnen de Lage Landen uitbrak – tegen het beleid van Filips II en vóór godsdienstvrijheid – leidde uiteindelijk tot de onafhankelijkheid van de Republiek der Verenigde Nederlanden.

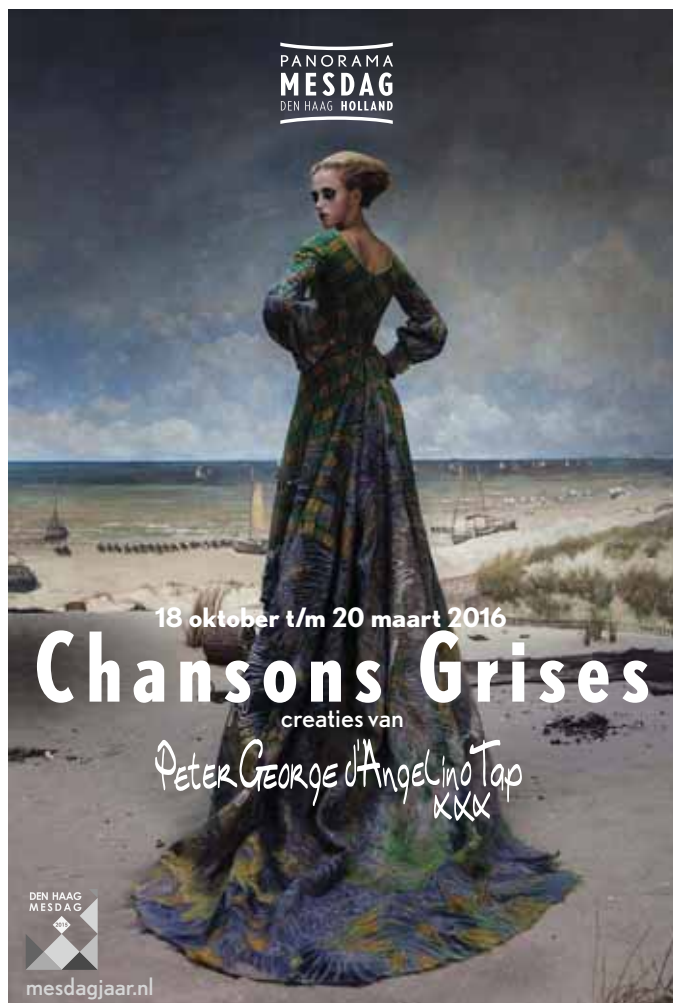
Deze rijk geïllustreerde uitgave is nu tijdelijk sterk in prijs verlaagd van € 69,50 voor maar € 39,95. De actieperiode loopt van 1 oktober 2015 t/m 31 december 2015, zolang de voorraad strekt.

ISBN 9789057308383 432 Pagina's 24,3 X 30,6 cm Rijk geïllustreerd, kleur
Genaaid gebonden

Bestel op www.walburgpers.nl

WalburgPers

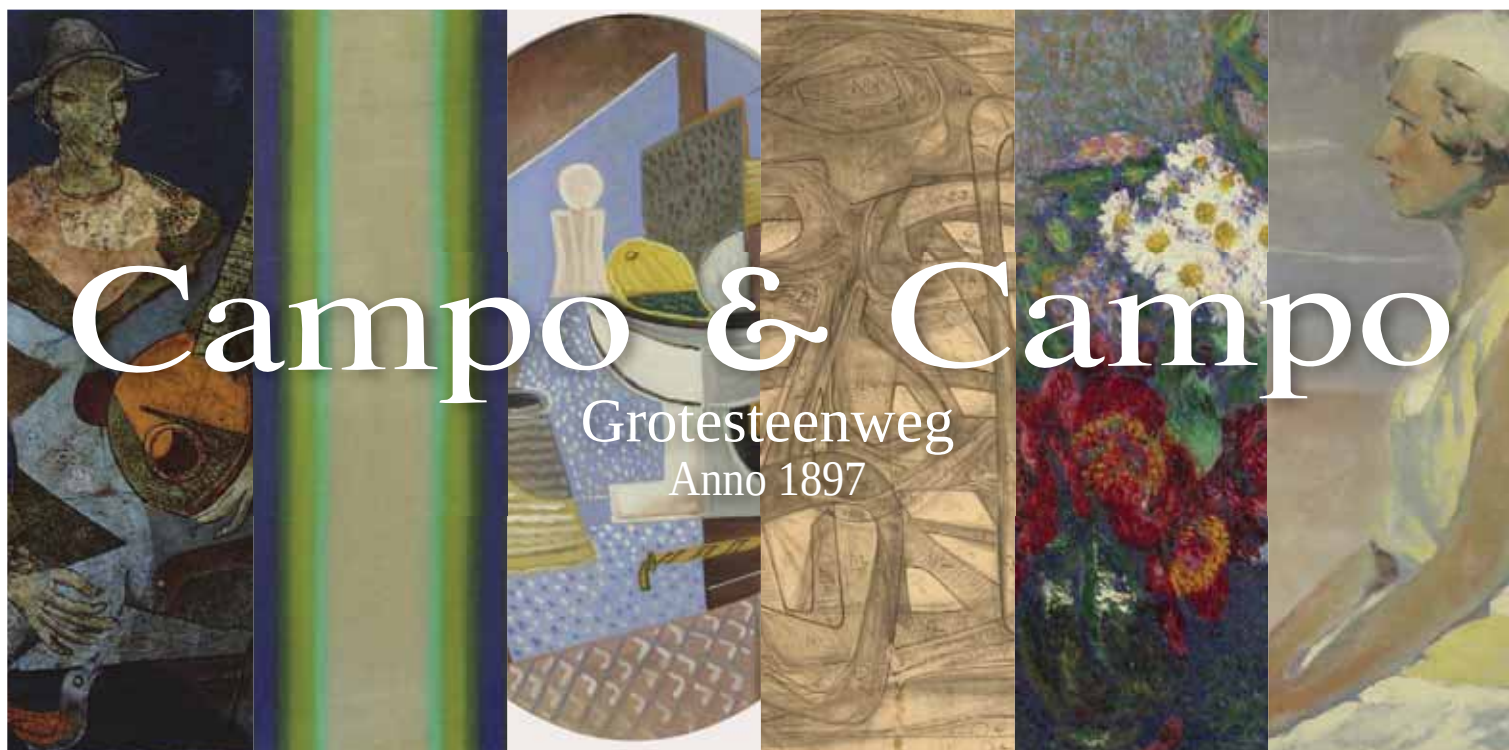
De wereld van Mesdag in Stereofotografie

18 oktober t/m 6 maart 2016

panorama-mesdag.nl

PANORAMA
MESDAG
DEN HAAG HOLLAND

Campo & Campo

Grotesteenweg
Anno 1897

Floris Jespers
eglonisé 85x74cm

André Beullens
1972 60x60cm

Henri Hayden
1915 39x29 cm

Jules Lismonde
218x160cm

Georges Lemmen
44x35cm

Edward Potthast
62x85cm

Catalogus online - www.campocampo.be - Tel 03 218 47 77 - guy@campocampo.be

Moderne en hedendaagse kunstveiling 20 & 21 oktober om 14u
Expo van 12 tem 18/10 van 10u tot 18u - Nocturne 15/10 tot 22u

Uit twee particuliere collecties 18e eeuwse
zilveren poppengoed.

Dayak, ceremoniële koker.
Uit privé verzameling van circa 60 lots
Indonesische kunst. *Taxatie* € 1.000-1.500

Wit gouden strikbroche tevens
hanger, Belle Epoque, met druppel-
vormige roosdiamant ruim 3 crt.
Taxatie € 2.000-4.000

Karel Appel (1921-2006), Figuur,
olieverf op papier op doek, gesigneerd.
80 x 64 cm. *Taxatie* € 20.000-30.000

Paar houten baveelaars,
vroeg 19e eeuw; interieurs
11 x 16 cm. *Taxatie* € 800-1.200

China, blauw-wit porseleinen bord,
Kangxi. Gekerkt Cheng Hua
Diam. 20 cm. *Taxatie* € 200-300

DRC., Lega, antropomorf figuur. h. 14 cm.
Taxatie € 2.000-4.000

de veilinggebouw zwaan

Sinds 1818

Directie-Makelaar G. van den Brink BV.

ALGEMENE KUNST- EN ANTIEKVEILING 3 T/M 17 NOVEMBER

KIJKDAGEN: Donderdag 29 oktober t/m zondag 1 november van 10.00 – 17.00 uur.
Tevens donderdagavond 19.00 – 21.00 uur

INBRENG MOGELIJK T/M VRIJDAG 25 SEPTEMBER

WILLY BOERS EXPOSITIE

van schilderijen, gouaches, tekeningen en prints van 1933 - 1975

4 oktober 2015 - 30 januari 2016

Wij nodigen u van harte uit
deze expositie te bezoeken.

CREATIE ART
www.creatie.biz

OOSTINGA OTHER ART
WWW.OOSTINGAOTHERART.NL

Gezamenlijk galerieadres: Kolveniershof 122, Goes
Geopend: zaterdag 13.00 - 17.00 uur of op afspraak

**COLOGNE
FINE
ART**

www.colognefineart.com

18-22
November
2015

GALERIE KUNSTBROEDERS PRESENTEERT I.S.M. MACLOUD GALLERY:

FROM CHINA WITH LOVE

Van 18 september
t/m 20 december 2015
in Amersfoort
en Bilthoven

**GALERIE
KUNSTBROEDERS**
- CHINESE CONTEMPORARY ART -

SCHILDERIJEN EN
BEELDEN VAN O.A.:
• ZHANG XIANGMING
• GONG DONG
• WANG CHUXIONG
• YANG FANG WEI
• MAO YAN FANG
• TANG TAO
• AN KUN
• ZHANG YONG
• WU JIA HUI
• CHEN WAN YI
• PIAO JI YOU
• WEI PING
• TIAN YI
EN VELE ANDEREN...

Expositie van hedendaagse
kunst uit China

Méér dan
100 CHINESE
TOPWERKEN OP
2 LOCATIES!

Galerie Kunstbroeders
Weversingel 22, 3811 GK AMERSFOORT
www.kunstbroeders.com f Galerie Kunstbroeders

MACLOUD Gallery
Julianalaan 1, 372 2 CA Bilthoven
www.macloud.nl f macloudgallery

ZHANG YONG 'BALL GIRL', BRONS, OPLAGE 8, (H)56 CM

Koelnmesse GmbH
Messeplatz 1, 50679 Cologne
Germany
Tel. +49 1806 018 550

 koelnmesse

www.collectkaj.nl

chef-redactie/verantwoordelijke uitgever:
els bracke

eindredactie:
frederik barends, reinold stuurman

layout:
annick blommaert

redactie assistente:
liesbeth langouche

administratie:
véronique wispenninckx

redactiesecretariaat:
tel. +32 (0)9 216 20 28
fax +32 (0)9 216 20 27
antiek@ips.be

met regelmatige medewerking van:
peter van ardenne, frederik barends,
jan f.h.h. beekhuizen, rob driessen,
sebastiaan s. hesselink, drs anna laméris,
drs kitty laméris, frans leidelmeijer,
robert-jan van ravesteyn, jaap versteege,
anton vos

oplage: 20.000 exemplaren
© kunst & antiek joomla te gent

abonnements
negen nummers:
nederland: € 29,50
belgië: € 29,50 - europa: € 40,00
overige landen: € 70,00

Opgave en vragen
over abonnements alleen in Nederland /buitenland:
Abonnementenland
Postbus 20
1910 AA Uitgeest
Tel. 0900-ABOLAND of 0900-226 52 63
€ 0,10 per minuut
Fax 0251-31 04 05
Site: www.bladenbox.nl voor abonneren of
www.aboland.nl voor adreswijzigingen
en opzeggingen.

Opgave en vragen
over abonnements alleen in België
kaj@ips.be of tel. 0032 (0)9 2162023

Beëindigen abonnement:
Opzeggingen dienen 12 weken voor afloop van de
abonnementsperiode in ons bezit te zijn.

Prijswijzigingen voorbehouden.

adverteren in Collect
joris van glabbeek
tel. +32 (0)9 216 20 24
collect.net@ips.be

cover
Piet Hein Eek gefotografeerd door Guy
Kokken.

niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, of op
welke andere wijze ook zonder toestemming van de uitgever.
meningen, feiten, weergegeven in ondertekende artikelen of
bijdragen aan dit blad vallen onder de verantwoordelijkheid
van de betreffende auteur. redactie en uitgever zijn hiervoor
niet aansprakelijk

COLLECT

KUNST ANTIEK DESIGN

OKTOBER 2015

- 10 Up to date
- 12 Up to art musea
- 18 Het model van Frank Auerbach
- 20 Up to art galleries
- 21 Licht op zilver
- 22 Jan Schoonhoven
ordent de werkelijkheid
- 26 **Dutch Design Week**
Piet Hein Eek:
"Ik ontwerp als een timmerman"
- 32 De heropbloei van de Haute
Époque
- 40 Van Bosch tot Breugel
- 48 Obscuur belicht
- 54 Keramiek in de recente kunst
- 58 Art nouveau en art deco
biënnale in Brussel
- 64 George Nakashima's
band met hout
- 68 Veilingen wereldwijd
- 74 Veilinggebouw De Zwaan
- 76 **Hollands Glorie**
bij **Emiel Aardewerk**
- 78 Boekbesprekingen
- 80 Galerieagenda
- 82 Museumagenda

- 84 Websiteadressen
- 85 Te koop gevraagd
en te koop aangeboden
- 86 In de kantlijn van de kunstmarkt
- 87 Designklassieker:
Spine Chair van André Dubreuil
- 88 Beursberichten
- 90 FIAC
- 94 Frieze
- 96 Beursagenda
- 98 Veilingagenda
- 102 Veilingresultaten
- 103 Veilingen op komst
- 106 Veilingresultaten België

COLLECT wil op de hoogte
zijn, niet alleen van uw wensen
maar ook van uw ideeën.

Vandaar dat wij u vriendelijk
verzoeken om onze
vragenlijst in te vullen.

Op bladzijde 70 vindt u alle informatie.

txt Nederland

Onlangs verwierf het museum Escher in het Paleis een onbekend vroeg werk van **M.C. Escher**, van diens nazaten. Het gaat om een gezicht op het Italiaanse stadje Montecelio, dat hij in 1924 tijdens zijn verblijf in Rome maakte +++ Vanaf 1 oktober tot en met 29 november is opnieuw een internationaal topstuk te zien in Galerij Prins Willem V aan het Buitenhof in Den Haag. Uit het Prado in Madrid komt het Portret van Don Diego de Acedo van Diego Velázquez +++ Het Museum Van Loon is gevestigd in het stadspaleis dat in 1672 voor schilder Ferdinand Bol werd gebouwd. Op vrijdagavond 2 oktober is de sfeer van de Gouden Eeuw compleet door een concert met muziek uit het 17e-eeuwse Amsterdam +++ Diezelfde Ferdinand Bol is samen met Govert Flinck onderwerp van de lezing van Erna Kok. Zij bespreekt de succesvolle loopbanen van

Diego Velázquez, Portret van Don Diego de Acedo, 1638-40. Doek, 107 x 82 cm. Museo Nacional del Prado, Madrid.

deze twee leerlingen van Rembrandt in een lezing op 26 oktober om 20u in het Museum Van Loon +++ In het weekend van 3 en 4 oktober komt het tekenfestival **The Big Draw** naar Rotterdam +++ De jaarlijkse **benefiet-avond met veiling** van de Appel Arts Centre en het Witte de With Center for Contemporary Art vindt plaats op 8 oktober. Een plaatsje reserveren kan via Renée Jongejan (rjongejan@deappel.nl of 020 6255651) +++ 'Kunstuur' op NPO2 zendt op 11 oktober om 17u40

The Big Draw 2014. Foto: Fred Ernst.

een documentaire uit over de **ontdekking** en restauratie door Singer Laren van een bijzonder schilderij van een prominent 19e-eeuwse Amerikaans-Engelse schilder. Het werk zelf is vanaf 14 oktober in het museum te zien +++ Eveneens in Singer Laren geeft conservator Anne van Lienden op 12 oktober om 20u15 een **lezing over de collectie Bergense School** en verwante Nederlandse expressionisten van Renée Smithuis +++ Tijdens de 20e editie van het Amsterdam Dance Event, laat techno-pionier **Jeff Mills** zich op 15 oktober opsluiten in het atelier van Rembrandt. Net zoals de 17e-eeuwse meester zich door de lichtinval liet leiden, zal de DJ/producer zich door het ochtendlicht laten inspireren tot drie nieuwe composities +++ Op 27 oktober bestaat **Amsterdam 740 jaar**. Dit wordt op 24, 25 en 27 oktober gevierd in het Stadsarchief, waar het Tolprivilege uit 1275, het oudste document uit de geschiedenis van de stad, uitzonderlijk onthuld wordt +++ In het Rijksmuseum vindt

Ferdinand Bol, Portret van Adriana Quina, 1655. Olie op doek, 132 x 98 cm. Nog tot 10-01 te zien in het Museum Van Loon.

op 31 oktober de vierde **Nacht van de Geschiedenis** plaats. Voor € 30 kan genoten worden van rondleidingen, interviews, discussies, een theatervoorstelling en een afsluitende party. Gastsprekers zijn o.a. Herman Van Rompuy, Nawal El Saadawi, Peter Knoope, Ahmed Aboutaleb en Beatrice de Graaf +++ Voor haar memorabele rol in de relatie tussen Nederland en Japan, zal het Japanmuseum Sieboldhuis in december officieel de prestigieuze 'Japanese Foreign Minister's Commendation' award ontvangen.

Op 15 oktober laat Jeff Mills zich een dag lang opsluiten in het Rembrandthuis, om zich te laten inspireren door het invallende ochtendlicht in het atelier van Rembrandt.

Kunst boomt in Zuid-Londen

Er wordt flink wat geld gepompt in het zuidelijke deel van Londen, een tendens waar ook de hedendaagse kunst wel bij vaart. Recent heropende Gasworks, een studioruimte voor lokale en internationale kunstenaars. Director Alessio Antonioli kreeg £ 1,2 miljoen bij elkaar om het gebouw aan te kopen én te renoveren. Daarnaast kondigen zich ook nieuwe kunstencentra aan, zoals de nieuwe galerie van Damien Hirst. Met als doel iedereen van zijn persoonlijke kunstcollectie te laten genieten, opent hij op 8 oktober diens Newport Street Gallery met een soloshow van John Hoyland. Nog geen kilometer daarvandaan vindt de galerie Cabinet volgende lente een nieuw onderkomen op de site van de voormalige Vauxhall Pleasure Gardens. Het is verzamelaar en uitgever Charles Asprey die de nodige fondsen hiervoor ter beschikking stelde. Ook op het vlak van stedenbouw beweegt het in Zuid-Londen. Zo voorziet het Nine Elms project de transformatie van 195 ha van Lambeth Bridge tot Chelsea Bridge, met inplanning van 18.000 huizen en 25.000 jobs, maar ook van cultuur en kunst. Of de belofte van nieuwe kunstenaarsruimtes bewaarheid wordt, is nog af te wachten, maar in oktober worden de eerste kunstwerken – van o.a. Sarah Lucas, Simon Fujiwara en Mohamed Qasim Ashfaq – alvast onthuld in het lineaire park dat van Battersea Power Station naar Vauxhall Cross loopt.

Damien Hirst. © Foto: Michael Birt. Newsweek.

Taxaties textiel en glas

Wat is die designertas, modeprent of oud doopjurkje nu eigenlijk waard? Kom het op zondag 11 oktober te weten in het Tassenmuseum Hendrikje. Daar staan taxateur Els de Baan, tassenexperte Henriëtte Wuite en museumdirecteur Sigrid Ivo voor u klaar om u er alles over te vertellen. Aan de taxatie zijn – behalve een entreekaartje voor het museum – geen extra kosten verbonden. Maar aanmelding via info@tassenmuseum.nl of 020-524 64 52 is verplicht. Op 6 november kunt u dan weer terecht in de Glasblazerij in Leerdam. Die dag laat taxateur Rob Driessen zijn licht schijnen over uw 20e-eeuwse glasobjecten (maximum twee per persoon). Bij het kopen van een entreebewijs ontvangt u uw volgnummer.

Op 6 november taxeert Rob Driessen uw 20e-eeuwse glasobject in Leerdam. Foto: Ben Deiman.

txt buitenland

Dit najaar komt de collectie van voormalig Sotheby's-president **Alfred Taubman** in meerdere sessies te New York onder de hamer. Het is Sotheby's die de 500 stukken tellende verzameling – van archeologische objecten tot

Casa Vicens werd tussen 1883 en 1889 door Antoni Gaudí gebouwd in opdracht van de tegelfabrikant Manuel Vicens i Montaner.

hedendaagse kunst – zal veilen +++ **Casa Vicens**, het eerste huis dat **Antoni Gaudí** ooit ontwierp, ondergaat een renovatie. In de herfst van 2016 zal het voor het eerst opengaan als museum +++ De Mareva injunctie, die sinds maart was opgelegd aan de Zwitserse zakenman en kunsthandelaar **Yves Bouvier**, is opnieuw ingetrokken. Bouvier had daardoor geen toegang meer tot zijn fortuin nadat de Russische miljonair Dmitry Rybolovlev hem beschuldigd had van fraude en witwaspraktijken. Zo zou Bouvier hem meer dan £ 1 miljard te veel gerekend hebben voor de verkoop van 38 kunstwerken. Maar het Hooggerechtshof van Singapore oordeelt dat Rybolovlev wist wat de transactie inhield.

Guillaume Cerutti naar Christie's

Christie's heeft zichzelf wel een erg mooi cadeau bezorgd voor haar 250e verjaardag volgend jaar. Het veilinghuis van François Pinault heeft Guillaume Cerutti binnengehaald als nieuwe president voor Londen, Europa, het Midden Oosten, Rusland en India. Daarmee heeft het zich in één keer zowel versterkt als rivaal Sotheby's een enorme klap toegediend. Want sinds zijn aantreden bij Sotheby's in 2007 zorgde de meesterlobbyist met politieke achtergrond voor een verviervoudiging van het zakencijfer van Sotheby's: van een vierde plaats in Frankrijk – na Christie's, Artcurial en Tajan – schoof het vorig jaar naar de eerste plaats. Vanwege een niet-concurrentiebeding neemt Cerutti midden 2016 zijn nieuwe taken te Londen op.

Guillaume Cerutti. © Foto: François Bouchon. Le Figaro.

Atelier Mondriaan gerenoveerd

Enkele jaren geleden verwierf de Dooyewaard Stichting de drie historische atelierwoningen aan de Eemnesserweg in Blaricum. Aan het begin van de 20e eeuw werden deze gebruikt door kunstenaars als Ferdinand Hart Nibbrig, Anna Sluiter en Piet Mondriaan. Nu ze volledig gerenoveerd zijn, zijn ze klaar om opnieuw kunstenaars te ontvangen die er kunnen wonen en werken. De feestelijke inhuldiging gebeurt op 16 oktober, en nog tot en met 16 november kan het grote publiek er een kijkje nemen. In die periode loopt tevens de biografische tentoonstelling 'De Hut van Mondriaan. Laren/Blaricum 1914-1919'. Naar aanleiding van de renovatie stelt de Dooyewaard Stichting bovendien de Mondriaan Prijs in, die de winnaar toelaat om gratis te verblijven in de 'Hut van Mondriaan'.

www.dooyewaardstichting.nl

Tijdens de zomer van 1917 werkte Piet Mondriaan in dit 'Huisje de Vries'. In dit atelier legde Mondriaan de basis voor zijn door zwarte lijnen gescheiden kleurvlakken. Ook hielp hij van hieruit gestalte te geven aan het tijdschrift en de kunstbeweging De Stijl.

Henk van Os komt thuis

Thérèse Schwartz, 'Maria Swane-Jurgens (1884-1977)', 1911.

Henk van Os (Harderwijk, 1938), van 1989 tot 1996 directeur van het Rijksmuseum Amsterdam, en bij het grote publiek vooral bekend van tv-programma's als 'Beeldenstorm' en 'Museumschat-ten', selecteerde voor de tentoonstelling 'Henk van Os komt thuis'

in het Museum Jan Cunen in Oss, ruim veertig werken uit de eigen collectie van het museum, variërend van houten heiligenbeelden tot zaalvullende hedendaagse installaties. De keuze wordt, naar indeling van Van Os, thematisch gepresenteerd. Gekozen onderwerpen zijn o.a. 'Bouwsels voor de verbeelding', 'Hier wordt God nog geloofd' en 'Wat je met de natuur kunt doen'. Zo ontstaan zeer verrassende, ongewone combinaties. De titel van de tentoonstelling refereert aan het feit dat de familie 'Van Os' oorspronkelijk uit Oss komt. De hier afgebeelde Maria Jurgens was de dochter van Johannes Arnoldus Jurgens, een medefirmant van Anton Jurgens Margarine Fabrieken uit Oss. Zoals altijd besteedde Schwartz weinig aandacht aan de achtergrond van het schilderij, maar legde des te meer nadruk op de gelijkenis van het portret.

Museum Jan Cunen
Molenstraat 65
Oss
www.museumjancunen.nl
10-10 t/m 31-12

De Perzen, krijgers en dichters

De tentoonstelling 'De Perzen, krijgers en dichters', in het Wereldmuseum Rotterdam, is samengesteld uit de collecties van Museo Stibbert in Florence en de eigen collectie van het Wereldmuseum. De Perzische cultuur - een van de oudste van de wereld - heeft grote schoonheid voortgebracht. We kennen de gedichten, de tapijtkunst, de architectuur, maar wat we veel minder kennen is de kunst van de wapens. De Perzische krijgers streden tegen vele indringers, maar na een lange periode van verwoestende oorlogen smeedde de dynastie van de Safaviden (1501-1736) Perzië weer tot één geheel. Het museum presenteert daarom de tentoonstelling met prachtige zwaarden, dolken, schilden, harnassen en ruiters te paard, samen met een selectie van de mooiste kunst.

Wereldmuseum Rotterdam
Willemskade 25
Rotterdam
www.wereldmuseum.nl
T/m 28-03

Helm, Çiçak. Turkije, Osmaanse Rijk, 15e-16e eeuw; Staal, goud, messing, koper, leer, zijde. H. 39 cm, diam. 21,5 cm. Museo Stibbert, Firenze. Foto: Rabatti & Domingie, Florence.

The Sixties - A Worldwide Happening

In de tentoonstelling 'The Sixties', in het Tropenmuseum in Amsterdam, voelen de jaren '60 verrassend dichtbij en herkenbaar aan, omdat de wereld van nu voortbouwt op de iconen van toen. Zij biedt een wereldwijde blik op de jaren '60: een tijdperk waarin globalisering zoals wij die kennen voor het eerst vorm kreeg. Aan de hand van een aantal kenmerkende thema's laat de tentoonstelling zien hoe wereldwijde veranderingen zich vertaalden in grafische vormgeving, mode, muziek, architectuur, fotografie en media. Geuren, beelden en een typische sixties vormgeving brengen bezoekers terug in de tijd. In mode, muziek, design en opvoeding zijn nog altijd sporen te zien van de omvangrijke veranderingen die in de jaren '60 zijn ingezet.

Tropenmuseum
Linnaeusstraat 2
Amsterdam
www.tropenmuseum.nl
16-10 t/m 13-03

'Eva', James Barnor, 1960. Collectie: Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen.

Daniel Kruger: sieraden en keramiek 1974 - 2014

Met meer dan tweehonderd sieraden en zestig keramische werken toont het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch een overzicht van werken die de ontwerper Daniel Kruger (Zuid-Afrika, 1951) de afgelopen veertig jaar maakte. Het is het eerste overzicht in Nederland van deze veelzijdige vormgever met internationale allure en hieruit blijkt Krugers voortdurende zoektocht naar nieuwe materialen en vormen. Het spelen met contrasten is een constante factor in diens werk. De tegenstellingen tussen organische en geometrische vormen, harde en zachte materialen, orde en chaos vergroten de zintuiglijke impact van zijn sensuele werk. In essentie gaat het bij zijn ontwerpen om de verhouding tussen natuur en cultuur. Daarbij maakt hij geen onderscheid in de materialen die hij gebruikt.

Daniel Kruger. Foto: Udo W. Beier.

Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch
De Mortel 4
's-Hertogenbosch
www.sm-s.nl
17-10 t/m 24-01

De wereld van Mesdag in stereofotografie

Dit jaar viert Den Haag honderd jaar cultureel nalatenschap van Mesdag. Eind negentiende eeuw heeft Mesdag Den Haag (inter) nationaal op de culturele kaart gezet. Naar aanleiding hiervan toont Het Panorama Mesdag een unieke collectie stereofoto's die verrast en betovert. Maak samen met Mesdag een 3 D-wandeling door Den Haag en Scheveningen en beleef hoe Mesdags wereld eruitzag eind negentiende eeuw. 3D is de kijktechniek van de toekomst, maar ook eind negentiende eeuw

was de stereofotografie al een rage. Stereofoto's zijn foto's waarbij twee beelden vanuit een ander standpunt zijn genomen. Wanneer je de foto's vervolgens door een stereokijker bekijkt, beleef je net als in het panorama van Mesdag een ruimtelijke illusie.

Panorama Mesdag
Zeestraat 65
Scheveningen
www.demesdagcollectie.nl
www.mesdagjaar.nl
18-10 t/m 06-03

Den Haag, het Noordeinde.

Woonkamer/eetzaal jachthuis St. Hubertus, 1918.

Nederland dineert

Eten hoort bij het leven. Zodra gezamenlijk wordt gegeten, wordt het diner een sociale bezigheid, een middel tot communicatie, tot representatie, tot onderscheid. Eten is verleiden, via de zintuigen. Dat gebeurt niet alleen via de smaakpapillen, maar ook door de mooiste gedekte tafels te creëren. Gebruiksvoorwerpen als bestek, servetten en glazen ontwikkelden zich vanuit hun basale functie tot decoratief statussymbool. De samenhang tussen de verschillende voorwerpen op een gedekte tafel is vaak van groot belang. Het Gemeentemuseum Den Haag toont daarom in de tentoonstelling 'Nederland dineert. Vier eeuwen tafelcultuur' de mooiste denkbare voorwerpen niet als losse objecten, maar in hun onderlinge samenhang. In de museumzalen zullen compleet gedekte tafels verrijzen, aangevuld met tekeningen, schilderijen en meubels.

Gemeentemuseum
Stadhouderslaan 41
Den Haag
www.gemeentemuseum.nl
17-10 t/m 28-02

Michiel Schrijver: de muze komt uit zee

"Wie verre reizen maakt kan veel verbeelden" is een variant op een oud gezegde dat op de schilder Michiel Schrijver (*1957) van toepassing is. Want schilderen is voor hem een vorm van reizen. Schrijver is een onafhankelijk realist. Schetsboeken vol ideeën gaan vooraf aan een schilderij en die enkele schets die de toets der kritiek kan doorstaan, krijgt een vervolg op het doek. Het is een wereld waarin architectuur een belangrijke rol vervult en daarin,

daarboven of daartussen verpoost zich de mens. De wereld van Michiel Schrijver bestaat niet, maar is toch heel werkelijk. Wij kunnen, met wat fantasie, huizen betreden en door straten bewegen en zo van het ene schilderij naar het andere dwalen.

Slot Zeist
Zinzendorflaan 1
Zeist
www.slotzeist.nl
20-10 t/m 03-01

Terugblik op de Gouden Eeuw

Dit jaar is het tweehonderd jaar geleden dat het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden het licht zag. Speciaal daarvoor heeft het Gentse Museum voor Schone Kunsten (MSK) de Nederlandse werken uit de eigen collecties aan een grondig onderzoek onderworpen, ze zo nodig schoongemaakt en er ensembles van samengesteld. Het MSK bezit trouwens een van de mooiste collecties Nederlandse schilderkunst buiten Nederland, waaronder enkele uiterst zeldzame stukken. Op deze tentoonstelling

krijgen we hoofdzakelijk werken uit de zeventiende eeuw te zien, gepresenteerd op een vernieuwende manier: de schilderijen worden 'in de context' geplaatst, vergezeld van objecten, prenten, opgezette vogels en schelpen. (ah)

Museum voor Schone Kunsten
Gent
Fernand Scribedreef 1
Citadelpark
Gent
www.mskgent.be
10-10 t/m 18-02

Michiel Schrijver, 'Het verhaal van verloren tijd', 2014.

Vrijmetselaars: een geheim ontsluit

Naar aanleiding van het tweehonderdjarig bestaan van de loge 'Orde en Vlijt' in Gorinchem, laat het Gorcums Museum in de tentoonstelling 'Vrijmetselaars: een geheim ontsluit' zien wat de vrijmetselarij precies is. Ontdek de symbolen, wie er zoal lid waren en wat het doel is van deze broederschap die wereldwijd zes miljoen leden telt. Minder mysterieus dan u misschien dacht! Als bezoeker aan de tentoonstelling wordt u zelf ook een beetje 'ingewijd' in dit genootschap, dat teruggaat op de kathedraalbouwers van de middeleeuwen. Wat het belangrijkste is: een vrijmetselaar probeert een beter mens te worden, een bruikbare bouwsteen voor de maatschappij te zijn. Met passer en winkelhaak neemt hij zichzelf de maat en maakt een bouwplan voor zijn eigen leven.

Gorcums Museum
Grote Markt 17
Gorinchem
www.gorcumsmuseum.nl
24-10 t/m 13-03

Frans scheerbekken.

Frans Hals: 'Portret van een onbekende vrouw', 1640. Olieverf op doek. Museum voor Schone Kunsten, Gent.

Mummiemasker. Collectie KMKG, Brussel. © KMKG.

Sarcophagen onder de sterren van Noet

De oude Egyptenaren vestigden al hun hoop op het leven na de dood. Ze wilden herboren worden, zoals Osiris, zoals de zon, die elke avond wordt ingeslikt door de hemelgodin Noet en iedere morgen opnieuw uit haar schoot geboren wordt. Deze tentoonstelling staat dan ook in het teken van Noet, want ze belicht de evolutie van de Egyptische begrafenisrituelen, vanaf de prehistorie tot het Grieks-Romeinse tijdperk. Ook de wetenschappelijke restauratie komt aan bod. Onder de vele rituele objecten die we te zien krijgen, bevinden zich prachtige sarcophagen mét mummie. Sommige worden voor het eerst tentoongesteld! Er is ook een echt restauratielaboratorium geïnstalleerd, zodat we het minutieuze werk van wetenschappers met eigen ogen kunnen observeren. (ah)

Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
Jubelpark 10, Brussel
www.mrah.be
15-10 t/m 20-04

De poëzie van kleuren

Der Blaue Reiter: wat een dromerige naam voor een kunstgroep, temeer daar het om expressionistische kunstenaars gaat. Achter die keuze voor blauw zit echter een streven om de taal van kleuren te ontwikkelen. Dat streven stond centraal bij alle expressionisten die kleur een poëtische kracht wilden geven, of er een sterk effect mee wilden creëren. Deze tentoonstelling is opgebouwd rond drie kleuren: blauw voor de leden van de Blaue Reiter, rood voor kunstenaars als Max Beckmann, Otto Dix en Georges Grosz, en geel voor onder meer Alfred Kubin. (ah)

Staatsgalerie
Konrad-Adenauer-Strasse 30-32
Stuttgart
www.staatsgalerie.de
16-10 t/m 14-02

Max Beckmann: Zelfportret met rode halsdoek, 1917. Olieverf op doek, 80 x 60 cm. Staatsgalerie Stuttgart. © VG Bild-Kunst, Bonn 2015.

Anto Carte: 'Moeder met kind' (niet gedateerd). Olieverf op doek. Coll. Museum van Elsene. © foto: Mixed Media / SABAM Belgium, 2015.

Nervia en Sint-Martens-Latem

Deze tentoonstelling richt de schijnwerpers op twee kunstgroepen die tijdens het interbellum een belangrijke rol speelden in de Belgische kunstwereld. In het noorden van het land had je de Latemse groep, met onder anderen Gustave van de Woestijne en Valerius de Saedeleer, terwijl je in het zuiden de Henegouwse groep Nervia had, met als boegbeelden Anto Carte en Léon Navez. Kenmerkend voor hun oeuvre zijn

een serene sfeer en een gedempt kleurenpalet. Voor het eerst worden beide groepen met elkaar geconfronteerd, zodat niet alleen hun vele overeenkomsten, maar ook hun verschillen aan het licht komen. (cd)

Museum van Elsene
Jean Van Volsemstraat 71
Brussel
www.museedixelles.irisnet.be
22-10 t/m 17-01

De revolutionaire Malevitsj

Na een recordaantal bezoekers voor de tentoonstelling over Paul Gauguin, richt de Fondation Beyeler nu de schijnwerpers op een ander 'monstre sacré' van de moderne schilderkunst: Kasimir Malevitsj. Deze expositie laat zien dat de ambitie van de uitvinder van het suprematisme echt wel verder reikte dan het schilderen van een zwart vierkant op een witte achtergrond, al zou dit niet-temin een revolutie teweegebren-

gen in de schilderkunst. Ze zoomt in op het moment waarop hij voor de abstractie koos, terwijl Vladimir Tatlin tegelijkertijd met zijn 'contra-reliëfs' kwam. Ze werden elkaars rivalen, met tegengestelde creatieve ideeën. (ah)

Fondation Beyeler
 Baselstrasse 101
 Basel
www.fondationbeyeler.ch
 04-10 t/m 17-01

0,10 – De laatste futuristische schilderijtentoonstelling, in Petrograd, winter 1915-1916.

Goya als portrettist

Goya's schilderijen 'De fusillering van de opstandelingen van 3 mei 1808' en prenten over de oorlogsgruwelen en de donkere kant van de mens, hebben vaak zijn nochtans magistrale portretwerk naar de achtergrond verdrongen, hoewel het goed is voor bijna een derde van zijn hele oeuvre. De helft van die portretten is nu te zien op een tentoonstelling in de National Gallery. Sommige zijn nooit eerder vertoond, aangezien zij altijd in het bezit van de nazaten van de geportretteerden zijn gebleven. Goya idealiseerde niet, de gelaatstreken in zijn portretten waren de afspiegeling van het karakter van de geportretteerde. Ook bij koningen, prinses en aristocraten was dat zo. Hij heeft dan ook voor een ware revolutie in het genre gezorgd. (ah)

National Gallery
 Trafalgar Square
 Londen
www.nationalgallery.org.uk
 07-10 t/m 10-01

'Zelfportret met dokter Arrieta', 1820. The Minneapolis Institute of Arts, Minnesota.

Tableau van speelgoed en meubilair van multiplex voor kinderen, dat zich in het kantoor van het echtpaar Eames bevond. © Eames Office LLC.

De wereld van Charles en Ray Eames

Het oeuvre van de Amerikaanse ontwerper Charles Eames en diens echtgenote Ray Kaiser heeft het design van de twintigste eeuw sterk beïnvloed. Wellicht is dat omdat ze trouw bleven aan hun filosofische principes: geen scheiding tussen kunst en dagelijks leven, objecten creëren met behulp van nieuwe wetenschappelijke inzichten en technologieën. Altijd weer zochten ze naar efficiënte en

vernieuwende oplossingen. Deze tentoonstelling wil zo volledig mogelijk zijn en biedt meer dan een simpel overzicht van ontwerpen. We krijgen ook films, foto's, schilderijen en sculpturen te zien. (ah)

Barbican Gallery
 Silk Street
 Londen
www.barbican.org.uk
 21-10 t/m 14-02

3x AUERBACH

Al sinds het begin van zijn carrière schildert Frank Auerbach hoofdzakelijk stadsgezichten en portretten. De vrijmoedigheid en de durf waarmee hij de verf aanbrengt op zijn doeken verleent ze een zeldzame expressieve kracht. Een treffend voorbeeld daarvan is het 'Hoofd van J.Y.M. II', een van de blikvangers op de tentoonstelling over zijn werk in Tate Britain. Een analyse in drie stappen.

TEKST: ANNE HUSTACHE

1. Het model

Het zijn hoofdzakelijk drie vrouwen die hebben geposeerd voor Frank Auerbach: zijn echtgenote (en moeder van zijn zoon) Julia Wolstenholme, zijn boezemvriendin en minnares Estella Olive West (doorgaans Stella genoemd, maar in de titel van zijn werken afgekort tot E.O.W.) en Juliet Yardley Briggs Mills (J.Y.M.), het professionele model dat hij in dienst nam in 1957 en dat hij jarenlang zou schilderen. Dit portret van Juliet dateert uit 1984 en draagt het cijfer II, want het volgt op een olieverfschilderij uit 1981, waarop ze in vrijwel dezelfde pose te zien is. Behalve enkele naakten schilderde Auerbach vooral hoofden, bijna dwangmatig zelfs. Het was evenwel niet zijn bedoeling de gelaatstreken zo getrouw mogelijk weer te geven. Wat hem vooral boeide, was de expressieve kracht van verf, het vermogen van de materie om een menselijke figuur een bijzondere uitstraling te geven.

2. De dynamische pâte

Juliet Yardley is hier van voren afgebeeld, het hoofd lichtjes naar achteren gebogen. Het is de pasteuze verf die hier de hoofdrol speelt, door de intensiteit waarmee ze is opgebracht, met brede, gladgeschraapte vegen. Het schilderij krijgt er iets reliëfachtigs door, terwijl de vorm van de figuur beperkt blijft tot de essentie: twee donkere vlakken aan weerszijden stellen de schouders voor, met daartussen een bleke driehoek die het keelgebied voorstelt. De contouren van het hoofd en het rechteroor zijn met brede vegen weergegeven in vlakke tinten. Twee lijnen maken zich daaruit los: de ene schetst de neus,

de andere start vanaf de onderkant van het gezicht, loopt over de hals en verdwijnt dan in de romp. Die lijn stelt géén onderdeel van het lichaam voor, al maakt ze er wel deel van uit. Ze geeft structuur aan de compositie en bakent de figuur ruimtelijk af. Het algemene kleurenpalet is nogal donker: zwarte en grijze tinten in combinatie met iriserend wit. Twee saffierblauwe accenten vallen daarbij op: het rechteroor en de neerhangende lijn van een haarlok. Elk stukje verf draagt de sporen van het penseel of het paletmes, en dus van het ingrijpen van de schilder. Er gaat een ongelooflijke kracht uit van deze figuur, alsof ze van binnen uit straalt, alsof de gedachtekracht tot uitbarsting komt in lijnen en reliëfs.

3. Figuratief

Frank Auerbach werd geboren in Berlijn, in 1931. Toen hij acht was, stuurden zijn ouders hem naar Londen, uit de handen van de nazi's. Zijzelf zouden omkomen in een concentratiekamp. Groot-Brittannië werd zo het tweede vaderland van de wees. Zijn nieuwe familie bestond aanvankelijk uit zijn goede vrienden, zoals Lucian Freud, die eveneens Berlijn was ontvlucht, maar dan mét zijn ouders. Beide kunstenaars van Duitse oorsprong staan te boek als belangrijke representanten van de Britse figuratieve kunst uit de tweede helft van de 20e eeuw. Toch verraaft hun oeuvre nog een zekere Duitse invloed. Zo leunt Auerbach onmiskenbaar aan bij de expressionisten uit de eerste helft van de 20e eeuw, zoals Kirchner en Kokoschka, van wie hij de beeldtaal vernieuwde. De energieke, bijna tastbare gebaren van de kunstenaar stonden centraal in zijn werk.

'Hoofd van J.Y.M. II', 1984-85, olieverf op doek, 66 x 61 cm. Privéverzameling.
© Frank Auerbach.

Meer weten

Bezoeken
'Frank Auerbach'
Tate Britain
Millbank
Londen
www.tate.org.uk
9-10 t/m 13-03

Gerard Hordijk, 'Femme à la fenêtre'.

Gerard Hordijk

Twee weekends lang toont Hein Klaver achttien schilderijen van Gerard Hordijk (1899-1958), die samen een goede doorsnede van diens oeuvre vormen. In stijl vaak vergeleken met Dufy en Matisse, behandelen zijn werken diverse onderwerpen: van circus tot ballet, van paardenrennen tot stadsgezichten, van stillevens tot vrouwelijk naakt. Ook Hordijks levensloop kende vele omwentelingen, zoals zijn verhuizing naar Parijs in 1927, waar zijn vriendschap met Mondriaan ontstond. Via zijn Amerikaanse echtgenote woonde hij later een tijd in New York. Maar Amsterdam bleek uiteindelijk zijn laatste verblijfplaats. In elk van deze drie steden ging het hem

professioneel voor de wind. Hij was tevens actief als ontwerper voor theaterdecors en -kostuums, en kreeg ook belangrijke opdrachten, zoals de muurschilderingen in de Amsterdamse Stadsschouwburg en het Concertgebouw, of de decoratie van de presidentiële treinwagons voor de Argentijnse president Perón. Werklustig als hij was, bleef hij zelfs opdrachten accepteren nadat keelkanker was vastgesteld. Maar nog in datzelfde jaar viel het doek voor hem.

Hein A.M. Klaver Kunsthandel
August Janssenweg 7, Baarn
www.heinklaver.nl
02-10 t/m 04-10
en 09-10 t/m 11-10

Jackie Sleper

In 2012 vierde Jackie Sleper haar 50e verjaardag. Op die leeftijd ging haar moeder dementeren, dus werd Sleper zich extra bewust van het onvoorspelbare van het leven. Maar vooral ziet zij het leven als een spannend en uitdagend spel. "Je bent altijd aan het aftasten, handelt meestal intuïtief. Speel ik mee of niet, kies ik voor verstandig of waag ik het erop." Wat jaren geleden begon als spel van verleiding, resulteerde in een blijvende relatie met de liefde van haar leven. Voor hem maakte ze 'De ontmoeting', een zwarte klokkenkast met daarin een wit popje en een liefdesverklaring. Dit was meteen het eerste werk in de reeks 'Black Jack'. In eenentwintig werken, een combinatie van sculpturen, zelfportretten en objets de curiosité hoofdzakelijk in zwart en wit, gaat Sleper de confrontatie met zichzelf aan en geeft ze zich bloot.

Jackie Sleper, 'Spring and Sprung'. 51 x 67 cm.

Creutzberg | Van Dun Contemporary Art Galleries
De Lind 39-41
Oisterwijk
www.galleries-cd.com
t/m 18-10

Dick Aerts

Twee maanden voor Kerstmis brengt Dick Aerts (*1956) de kerstfeer naar het Hoogstate Museum. De beeldhouwer, die vooral bekend is van onder meer elegante vrouwenfiguren en tronende heersers, gooit het in deze expositie over een heel andere boeg. In zijn typische losse toets, waarbij het totaalbeeld primeert over het realistische detail, giet hij het kerstverhaal nieuw leven in. Zijn bronzen kerststalletjes zijn composities uit het Bijbelse verhaal, luchtig gekadreed in een vierkant. Net zoals de gotische kathedraal-beeldhouwers verbeeldt hij niet alleen de mens- en dierfiguren, maar plaatst hij ze in een bepaalde setting. Daarbij ontstaan nieuwe verhalen in de details: over de wederzijdse afhankelijkheid tussen moeder met kind, de bezorgde Jozef en het sterke kuddegevoel van de schapen. Natuurlijke taferelen, waarin ieder wezen zijn plek heeft.

Hoogstate Museum
Hoogstraat 164
Haastrecht
www.hoogstate.com
23-10 t/m 01-11

Dick Aerts, Kerstcompositie, brons.

Les Deux Garçons

De eerste confrontatie met het werk van Les Deux Garçons vergeet je nooit meer. Gebruik makend van – erg aalbare – opgezette dieren maken zij kitscherig kleurrijke, speelse en luchtige beelden, met een macaber randje. Les Deux Garçons zijn Michel Vanderheijden van Tinteren (*1965) en Roel Moonen (*1966), die dit jaar hun vijftienjarig gezamenlijk kunstenaarschap vieren. Volgend jaar krijgen zij een overzichtsexpo in het Museum aan het Vrijthof, maar nu toont Jaski vijftien van hun meest recente taxidermie-stukken. In tegenstelling tot eerder werk komen er veel minder franjes of strikjes aan te pas. "Over de hele lijn is het rustiger. Maar misschien hebben we ook naar beesten gezocht die geen opsmuk nodig hebben," zeggen de kunstenaars. Naast humor, is ook nu weer een donkere ondertoon aanwezig, zoals in de gekruisigde ijsbeer, die alle zonden van de wereld (vervuiling en opwarming van de aarde) op zich neemt. "Wij willen de menselijke onhebbelijkheden tonen, vertaald in de slachtofferrol van het dier."

Jaski Gallery
Nieuwe Spiegelstraat 29
Amsterdam
www.jaski.nl
24-10 t/m 15-11

Les Deux Garçons, 'Reminiscences', 2015.
Alpaca's, taxidermie, hout, plexiglas vitrine,
80 x 105 x 35 cm.

Licht op zilver

Informatierubriek Hedendaags Zilver Nederland

Zwaar zilver

Het kunstenaarsduo Thalen&Thalen met atelier in Francorchamps, België neemt regelmatig deel aan internationale kunstbeurzen, zoals ook aan de PAD London Art+Design Fair, Berkeley Square W1 te Londen van 14-18 oktober 2015. Zilverkunst van hun hand wordt ook getoond op Art Silicon Valley, de kunstbeurs die in San Francisco, USA wordt gehouden van 8-11 oktober 2015. De zilversmeden Rob en Jaap Thalen maken samen veelal grote zilveren objecten met zorgvuldige bewerking van de binnen- en buitenkant voor het verkrijgen van een schitterende uitstraling van het zilver. De getoonde grote 'Zen Bowls' zijn recent gedreven uit fijnzilver (99,9%) en wegen elk 2,1 kilo.

'Zen Bowls', 2015, fijnzilver (999/1000),
25x35(h) van Thalen&Thalen.

Groot zilver

De edelsmid Maja Houtman met atelier in Utrecht is vooral bekend van sieraden en kunstobjecten vervaardigd met de voor haar zo kenmerkende zilverdraden, waarvoor zij al meerdere onderscheidingen heeft ontvangen. Recentelijk is zij ook weer begonnen met het maken van 'groot zilver'. Voor de gehouden groepstentoonstelling "Small bowls for great connoisseurs" in het Wasserschloss Klaffenbach te Chemnitz, Duitsland, georganiseerd door de Hammerclub van Europese zilversmeden, waarvan zij een actief lid is, heeft Maja Houtman het schaalobject Disco Ericio gehamerd.

'Disco Ericio', 2015, 1ste zilveragehalte, 15x15x7,5(h) van Maja Houtman.

Ontwerpen in het zilvermuseum

In het Zilvermuseum Schoonhoven kunnen bezoekers een eigen ontwerp van sieraden en zilveren (gebruiks)voorwerpen maken in het ontwerp-atelier van het Museum tijdens de zilverexperience 'Van Ping naar Bling', een programma dat loopt van 6 oktober 2015 tot 12 maart 2016.

Hebt u ook een aankondiging betreffende hedendaags zilver?
Laat het ons weten op: silverinmotion@outlook.com.

Jan Schoonhoven

ordent de werkelijkheid

Het oeuvre van de Delftenaar Jan Schoonhoven (1914-1994) is een treffend voorbeeld van de groeiende belangstelling voor de Nulbeweging op de internationale kunstmarkt. Zijn strakke rasterreliefs zijn tevens een weerspiegeling van de regelmaat die zijn leven als ambtenaar bij de PTT in Den Haag kenmerkte. Met de expositie 'Kijk, Jan Schoonhoven' belicht het museum Prinsenhof in Delft zijn persoonlijk leven en zijn inspirerende werkomgeving. Tegelijkertijd vindt de tentoonstelling 'De werkelijkheid van Jan Schoonhoven' plaats in het stedelijk museum in Schiedam, met een overzicht van zijn werk in de context van zijn tijd en in relatie tot zijn geestverwanten.

TEKST: LIEVEN DEFOUR

Moet men de zuivere beeldtaal van Schoonhoven situeren in de traditie van De Stijl? Deze vraag dringt zich spontaan op, maar het antwoord klinkt genuanceerd. Terwijl Mondriaan met primaire kleuren werkte, koos Schoonhoven voor een subtiele, mystieke monochromie. Mondriaan was intens met verhoudingen bezig terwijl Schoonhoven de lichtinval belangrijk vond. Op de verwijzing naar de Stijl gaf Schoonhoven ooit de verontwaardigde reactie: "Ik een nieuwe Mondriaan? Ik ben een oude Schoonhoven."

Delft en de PTT

Schoonhoven was verknocht aan Delft, de stad van Johannes Vermeer en Bram Bogart. "Ik kan niet buiten Delft", zei hij zelf in 1972. Schoonhoven zag er het levenslicht in 1914 in een niet echt artistieke familie. Zijn vader, een goede amateurschilder van dieren, landschappen en kerkinterieurs, koos voor de zekerheid van een vaste baan. Schoonhoven bezocht de academie in Den Haag van 1930 tot 1934, doorliep de volledige opleiding maar behaalde nooit een diploma. Bij zijn debuut was de stijl van Paul Klee zichtbaar. Van jongs af aan bewonderde hij de ontwapenende fantasie van de Zwitserse modernist. Tijdens de bezetting tekende Schoonhoven bijna niet. Bovendien vernietigde hij toen veel van zijn werken. Verdacht van communistische ideeën zat hij tijdens de tweede wereldoorlog ook korte tijd in de gevangenis. In 1946 aanvaardde Schoonhoven bij de PTT in Den Haag een job die hij tot zijn pensionering bleef uitoefenen. Samen met zijn vrouw Anita en hun zoontje Jaap nam hij later zijn intrek in een bescheiden bovenhuis in de oude binnenstad van Delft.

Schilderen met papier

Na de bevrijding schilderde Schoonhoven nog tot 1956 spookjesachtige, warmkleurige gouaches en aquarellen in de stijl van Paul Klee. Met huizen en torens die herleid werden tot vierkanten en driehoeken zocht hij een evenwicht tussen een strenge ordening en een vrije lijnvoering. In de jaren '50 raakte Schoonhoven steeds meer geboeid door de pasteuze materieschilderkunst van Jean Dubuffet en Antoni Tàpies. Zijn hechte vriendschap met stadgenoot-materieschilder Bram Bogart die sinds 1946 in Parijs verbleef, was daar zeker niet vreemd aan. Rond 1956 was dik schilderen een mode, maar Jan Schoonhoven wilde dit

Terwijl Mondriaan met primaire kleuren werkte, koos Schoonhoven voor een subtiele, mystieke monochromie.

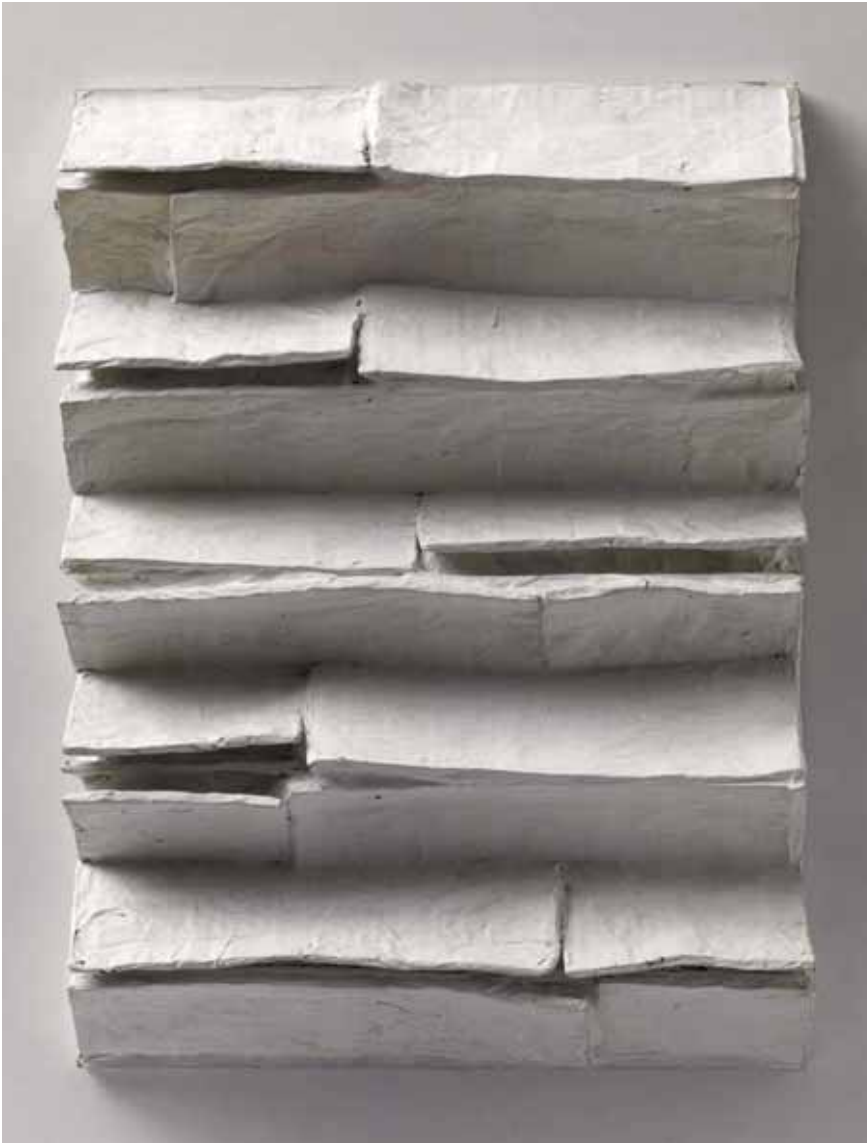
links

Portret van Jan Schoonhoven plaats en gelegenheid onbekend. ANP/Newscom.

onder

'Jan Schoonhoven, 'De Stad, (ode aan Klee)', 1953.

boven
'R 81-13', 1981.

rechts
'Reliëf R 69-19', jaartal 1969. Collectie
Stedelijk Museum Amsterdam copy-
right Pictoright.

niet langer met verf maar met papier uittesten. In die tijd knutselde hij voor zijn zoon Jaap kastelen van papier-maché in karton en toiletpapier in elkaar. Dit bracht hem in 1956 op het idee labyrintische reliëfs van papier-maché uit gekookt, met lijm vermengd toiletpapier te maken. Hij kneedde en vertrappelde deze brij tot klonterige, organische en onregelmatige structuren die hij vervolgens met muurverf inkleurde. Midden jaren '50 verschenen tevens informele tekeningen en schilderijen, die zijn liefde voor het tachisme en de vitale 'école de Paris' illustreren. Vanuit die passie voor een vrije,

expressieve schriftuur richtte Jan Schoonhoven in 1957, trouwens samen met Armando, Kees van Bohemen, Jan Henderikse en Henk Peeters, de 'Informele Groep' op. Toen de Zero-groep zich in 1958 vanuit Düsseldorf en Milaan internationaal begon te profileren keerde bij Schoonhoven het tij. In 1958 kwam hij op de eerste buitenlandse expositie van Piero Manzoni in Rotterdam in contact met diens maagdelijk witte achromen. Dit betekende de aanzet tot een gestage evolutie van chaos naar orde, van een gebarende naar een serene, zuivere stijl.

Objectieve kunst

In de ban van Zero richtten Schoonhoven, Armando, Jan Henderikse, Herman de Vries en Henk Peeters in 1960 de Nul-beweging op. Met beeldende middelen zoals de monochromie, repetitieve vormen en serialiteit werd het authentieke kunstwerk dood verklaard en kreeg de directheid van het materiaal de bovenhand. De Nul-groep zette zich af tegen de Cobra en streefde naar objectieve kunst, die ontdaan is van emotie. "Doel is op onpersoonlijke wijze de werkelijkheid te funderen als kunst", vond Schoonhoven. Om die reden nam hij zijn toevlucht tot doodgewone dingen en in die zin volgde hij de readymade visie van Marcel Duchamp. Vanaf de jaren '60 maakte Schoonhoven geometrische rasterreliëfs met het karton van oude tv- en kruideniersdozen en beplakte ze met krantenpapier dat nadien met witte latexverf werd beschilderd. De herhaling in zijn werk lag als het ware in het verlengde van zijn strikt geordend beroepsleven als ambtenaar. Iedere avond werkte hij rechtopstaand aan een kleine keukentafel die mede het formaat van zijn reliëfs bepaalde.

Delfts straatbeeld

Schoonhoven kon niet zonder Delft. Het straatbeeld van Delft was dé inspiratiebron bij uitstek van zijn reliëfs. Het tegelpatroon van de stoepen, het traliewerk van de hekken en de ritmiek van de

Toen de Zero-groep zich in 1958 vanuit Düsseldorf en Milaan internationaal begon te profileren keerde bij Schoonhoven het tij.

daken prikkelden zijn verbeelding. Ook luchtroosters in muren en plafonds vormden de achterliggende gedachte voor zijn werk. Schoonhoven was bovendien mateloos geboeid door de verticale glas-in-loodgeledingen en het strijklucht van de glasramen in de gotische kerken die hij in Delft en op reis bezocht. Naast rechthoekige reliëfs schiep hij ook mooie schotelreliëfs die zich als een bloem ontvouwen of naar de roosvensters in een kerk verwijzen. Compositorisch hield hij vast aan een overall-structuur zonder focuspunt. Op deze manier bleef ook het persoonlijke aspect verborgen achter de creatie. In de vakjes van zijn reliëfs plaatste Schoonhoven vaak schuine binnenvlakken, die het licht en de schaduw letterlijk tot leven brachten. Zo veranderde de lichtinval sluipenderwijs in de loop van de dag. Speciaal voor de expositie maakte de Technische Universiteit Delft een hightech gestuurde lichtcabine waarin de bezoekers het effect van licht en schaduw op zijn werk kunnen ervaren. In de jaren '60 kreeg Schoonhoven ook meer tijd om te tekenen. Met Chinese inkt, potlood of viltstift realiseerde hij tekeningen met dichte evenwijdige, horizontale lijnen die doorkruist zijn door vertikalen. Qua vorm lijken ze op Venetiaanse vensterluiken.

Gevierd en gevolgd

Schoonhoven bleef gehecht aan zijn baan als kantoorclerk en leidde een onopvallend leven, vergelijkbaar met dat van Giorgio Morandi in Italië. Toch liet het succes niet op zich wachten. Een highlight voor Schoonhoven was de Nul-expositie in het Stedelijk Museum in Amsterdam in 1962 die ook een internationaal gezelschap met onder andere Heinz Mack, Otto Piene, Günther Uecker en Piero Manzoni verenigde. In 1965 werd de Nul-beweging geruisloos opgeheven maar daarna sloot Schoonhoven een degelijk contract met de galerie Orez (omkering van Zero) in Den Haag. Schoonhoven was geen mediafiguur of marktstrategus. Hij was evenmin het type artiest - bohémien maar toch bracht de kennismaking met de Japanse kunstenaar Yayoi Kusama in de galerie Orez daar enige verandering in. Schoonhoven knoopte een nauwe vriendschap aan met Kusama, die vooral bekend werd met haar dot-installaties. In 1967 ontwierp Kusama de 'Polka Dot Love Room' met beschilderde etalagepoppen in galerie Orez in Den Haag. Ter gelegenheid van de opening liet Schoonhoven

In 1967 liet Schoonhoven zich naakt met polkadots beschilderen door Yayoi Kusama.

zich in de studentensociëteit van Delft naakt met polkadots beschilderen. Dat zorgde voor flink wat opschudding en kostte hem een promotie als ambtenaar. In hetzelfde jaar behaalde Schoonhoven de tweede prijs van de biënnale van Sao Paulo wat hem op slag beroemd maakte. Vanuit de museumwereld groeide de vraag naar zijn werk gestaag. Soms kon hij de bestellingen niet bijbenen en liet ze tijdelijk door architectuurstudenten uitvoeren. Vanaf 1973 werd hij uitsluitend door zijn assistent Aad in t' Veld bijgestaan. Met de deelnames aan de Documenta IV in 1968 en de Documenta VI in 1977 werd hij een gevierd kunstenaar. Toen hij in 1984 de David Roëll prijs, de hoogste Nederlandse prijs voor beeldende kunst won, was hij enorm geflatteerd door de eer die hem te beurt viel.

De impact van Schoonhoven op stromingen zoals de minimal art is niet te onderschatten. In 1989 wijdde Donald Judd een expositie aan hem in Marfa, Texas. In een interview noemde Judd Jan Schoonhoven één van de bronnen van de minimal art. Toch blijven er opmerkelijke verschillen bestaan. Minimal art is vaak machinaal vervaardigd terwijl Schoonhoven bewust handmatig werkte. Zijn oeuvre bezit een contemplatief gehalte dat bij de gelikte minimal art ontbreekt.

Meer weten

Marktw waarde

Met name de laatste vijf jaar doet Jan Schoonhoven het zeer goed op de veiling. Elke € 100 die in 2000 in hem geïnvesteerd werd, is nu € 279 waard, ofwel 179% méér. Het duurst verkochte werk dateert uit 2010, dat overigens het absolute topjaar voor de kunstenaar was. Op 10 februari 2010 werd bij Sotheby's Londen een 'Weißes Strukturrelief R 62-1' uit 1962 verkocht voor € 751.608 (richtprijs € 170.820-227.760). Het zijn vooral dergelijke werken die de hoogste prijzen halen, terwijl het overgrote deel van de verkochte werken tekeningen betreft in de prijs categorie € 1.000-5.000.

Bezoeken

'Kijk, Jan Schoonhoven'
Museum Prinsenhof
Delft
www.prinsenhof-delft.nl
31-10 t/m 14-02
'De werkelijkheid van Jan Schoonhoven'
Stedelijk Museum Schiedam
www.stedelijkmuseumschiedam.nl
31-10 t/m 14-02

Activiteiten

Een dag met Schoonhoven
Op zondag 8 november 2015, 10 januari 2016 en 7 februari 2016 wordt samen met Stedelijk Museum Schiedam 'Een dag met Schoonhoven' georganiseerd. Deelnemers krijgen een rondleiding door de tentoonstelling De werkelijkheid van Jan Schoonhoven in Schiedam, een lunch in het museumcafé, vervoer naar Delft, een rondleiding door het Delft van Jan Schoonhoven en tot slot bezoeken ze Kijk, Jan Schoonhoven in Museum Prinsenhof Delft. Aanmelden en meer informatie: www.prinsenhof-delft.nl

Gratis instaprondleidingen
Elke zaterdag zijn er gratis instaprondleidingen; aanmelden is niet nodig.

“Ik ontwerp als een timmerman”

Naast meubelontwerper, kunstenaar, galeriehouder en ondernemer is Piet Hein Eek nu ook architect. Tijdens de Dutch Design Week wordt zijn eerste woonproject in een voormalige fabriek opgeleverd. “Van iets bestaands iets nieuws maken, dát doe ik graag.”

TEKST: IRIS DE FEIJTER

FOTO'S: GUY KOKKEN

onder

Deze ronde tafel hoort bij de afvalcollectie. “Ik doe alsof het afvalmateriaal goud waard is en de werkuren niks kosten.”

Bericht aan iedereen die de Dutch Design Week in Eindhoven bezoekt: tussen de 387 evenementen op 86 locaties is Piet Hein Eek zonder twijfel een verplichte pitstop.

“Iets totaal nieuws bedenken, vind ik een oneigenlijk idee.”

De werkplek van de Nederlandse designer is een minifestival op zichzelf. Op zijn gigantische site in de Strijp-wijk kan je onder meer de werkplaats bekijken waar alle meubels gemaakt worden. Verder heeft Eek een galerie met een tentoonstelling van de Japanse fotograaf Tokihiro Sato, een wonderkamer vol curiositeiten, een gigantische winkel, een restaurant met speciaal DDW-menu én een twintigtal expo's en open ateliers van jonge ontwerpers. Stof genoeg dus om je een halve dag bezig te houden. Piet Hein Eek kijkt er zelf al halsreikend naar uit: “De Dutch Design Week is de leukste designbeurs ter wereld. En eigenlijk ook de enige echte. Meestal draaien beurzen rond verkoop. Maar DDW is echt bedoeld om de creativiteit te tonen. Uniek is ook dat veel ontwerpers het hele jaar hier werken. De insteek is hier echt dat jonge mensen hun spullen tonen in hun eigen habitat, hun atelier. Onbeschrijflijk charmant vind ik dat. Meestal raak ik met hen aan de praat en als ik dan zeg dat ik hun product wil kopen, raken ze een beetje in paniek. Daar zijn ze helemaal niet mee bezig. Super toch? Ik ben veel meer geïnteresseerd in het proces en de omgeving dan in het afgewerkte product. Verspreid over de stad zijn diverse plekken waar ontwerpers samen hun producten laten zien. Mijn favoriete spots zijn Sectie-C, TAC, Hallenweg en natuurlijk ook Strijp waar we zelf onderdeel van zijn.”

11.000 m2

Vijf jaar geleden kocht Piet Hein Eek een oud industrieel complex waar Philips vroeger keramieken onderdelen voor radio's en televisies produceerde. In ruil voor 5,5 miljoen euro kreeg hij 11.000 vierkante meter en heel veel zorgen. Het gebouw uit de jaren '50 moest grondig onder handen genomen worden, maar veel middelen waren er niet meer beschikbaar na de dure aankoop. "Ik moest dus heel creatief zijn. De hele renovatie is eigenlijk één grote houtje-touwtje oplossing. Maar dat maakt het ook leuk. Als ik iets ontwerp, ga ik altijd uit van wat er al is, zoals een partij sloophout of een bestaand pand. En daarmee maak ik dan iets. Iets totaal nieuws bedenken, vind ik een oneigenlijk idee."

Voordat Eek met zijn bedrijf naar Eindhoven kwam, zat dat in Geldrop, een dorpje even buiten Eindhoven. Dat hij alles verkaste, kwam vooral omdat hij droomde van een eigen winkel. "Het probleem met winkeliers is dat ze altijd meer bestellen van een item dat goed verkoopt in plaats van nieuwe dingen uitproberen. Heel frustrerend voor mij als ontwerper. Dus besloot ik gewoon zelf te gaan verkopen. Verder wilde ik transparantie door mensen te tonen hoe de producten

"Ik heb zelfs meer en betere ideeën dan ooit, het is een soort tweede natuur."

gemaakt werken. Dus werd de werkplaats het hart van het nieuwe gebouw. Vanuit alle hoeken van de showroom zie je de werkmannen bezig. Omdat we hier zoveel plek hebben, bood ik jonge designers atelierruimte aan. Dat geeft de site dynamiek. Aangezien veel klanten van ver komen, opende ik ook een restaurant. En om mensen hier keer op keer naartoe te laten komen, wilde ik wisselende tentoonstellingen en dus een galerie. Ik vond het vooral belangrijk om naast ons bedrijf niet nog meer design toe te voegen, maar juist andere domeinen. Eigenlijk wilde ik hier alles aan bod te laten komen wat mensen leuk vinden: eten, drinken, shoppen en rondkijken."

Piet Hein De Bouwer

Van te voren kon Eek niet inschatten hoe dit monsterrenovatieproject zijn carrière een nieuwe wending zou geven. Sinds de verbouwing van de

In zijn afvalreeks maakt Eek meub-
lair, maar evengoed kunstwerken,
zoals deze metershoge buste van
oude jerrycans.

onder

"Ik heb al jaren geen meubel meer zelf gemaakt. Nu staat er zo'n 50 man voor mij te timmeren in het atelier."

Philipsfabriek kreeg hij verschillende architectuuraanvragen. Zo renoveert hij nu een Friese boerderij en tekent hij plannen om het Goudsingelgebouw in Rotterdam om te toveren tot woningen, winkels en kantoren. Maar vooral in zijn eigen 'achtertuin' is hij actief. De Eindhovense Strijp-wijk is hard op weg een tweede stadscentrum te worden. Het staat vol met in onbruik geraakte oude fabrieken en andere industriële gebouwen waarvoor nieuwe bestemmingen worden gezocht. En tussen al dat industrieel erfgoed verrijst een groot aantal nieuwbouwwoningen. Korte tijd na de opening van zijn bedrijfspand klopten er al projectontwikkelaars aan bij Piet Hein Eek. Of hij geen zin had om de herbestemming aan te pakken van het aanpalende pompgebouw. "Architectuur was niet totaal nieuw voor

mij. Als ze me vragen voor de inrichting van een winkel, restaurants of interieur bemoei ik me ook met de indeling en andere architecturale aspecten. Ik heb dus zeker voldoende ideeën over architectuur," verzekert Eek ons. Tijdens de Dutch Design Week zal het eerste project opgeleverd worden. In een oud pompgebouw maakte hij 10 woningen. Verder plaatst hij twee nieuwbouwwoningen, geïnspireerd op de oude gebouwen, en is hij volop bezig met de herontwikkeling van een oude garage met portierswoning, ook vlakbij zijn winkel. "Echt een ongelooflijk mooi pand is dat, helemaal in witte baksteen en met een halfronde uitbouw waar de portiersloge was. Daar ga ik zelf wonen met mijn vrouw en onze drie dochters. Eigenlijk wilde de projectontwikkelaar dat gebouw afbreken. Maar na veel lobbywerk kon ik hem

toch overtuigen om het te behouden én om mij het ontwerp te laten maken. Daar ben ik heel blij mee. Zo behoud je ook het originele industriële karakter van de buurt.”

Maker

Piet Hein Eek studeerde aan de Akademie voor Industriële Vormgeving Eindhoven, de huidige Design Academy. “Ik was goed in wiskunde en natuurkunde, maar echt creatief was ik niet. Dus leek het me slimmer om iets te gaan studeren waar ik niet goed in was. Ik was totaal geen goede ontwerper, maar ik heb dat daar wel geleerd. Als kind was ik wel altijd bezig om dingen te maken en dat bleef ik op de academie ook doen. Mijn generatie pakte uit met conceptueel design in een minimalistische vormgeving, maar dat paste niet bij mij. Eerst had ik daarover veel ruzie met de docenten, maar uiteindelijk studeerde ik toch af met heel goede punten voor mijn sloophouten kast,” vertelt Eek trots. Sindsdien is er veel veranderd. “Ik heb al jaren geen meubel meer zelf gemaakt. Nu staat er zo’n 50 man voor mij te timmeren in het atelier. Maar ik ontwerp wél nog altijd als een timmerman, een maker. Dat is mijn natuur. Ik teken nog staand aan een oude tekentafel, nooit op de computer. Als twintiger was ik bang dat ik later mijn creativiteit zou verliezen. Maar nu weet ik dat het tegendeel waar is. Ik heb zelfs meer en betere ideeën dan ooit, het is een soort tweede natuur. Ontwerpen gaat me nu stukken beter en gemakkelijker af dan toen ik begon. Hopen dat die stijgende lijn zich blijft doorzetten.”

Afval als goud

Naast in serie geproduceerde gebruiksvoorwerpen zoals meubels en lampen maakt Piet Hein Eek ook unieke stukken. “Die unica maak ik puur voor mezelf, omdat ik daar zin in heb. Ze zijn niet gemaakt vanuit een commercieel of industrieel idee. Maar toch blijken het vaak verkoopssuccessen. Een mooi voorbeeld is de afvalcollectie. Die ontstond als commentaar op het heersende productie-ethos waarin loonkosten de belangrijkste graadmeter zijn. In een zoektocht naar arbeidsefficiëntie wordt er erg veel materiaal verspild. In de afvalcollectie draai ik die denkwijze om. Ik doe alsof het afvalmateriaal goud waard is en de werkuren niks kosten. Dat zijn dus heel arbeidsintensieve en dure objecten. Maar toch verkopen ze erg

“De Dutch Design Week is de leukste designbeurs ter wereld. En eigenlijk ook de enige echte. Meestal draaien beurzen rond verkoop. Maar DDW is echt bedoeld om de creativiteit te tonen.”

goed,” vertelt Eek blij. In deze afvalreeks maakte hij al meubilair, maar evengoed kunstwerken, zoals een metershoge buste van oude jerrycans. “Ik stond in 1993 als allereerste met meubels op de KunstRAI. Het bestuur heeft toen urenlang vergaderd of dat wel kon. Later is design art natuurlijk een echt verzamelgebied geworden. Helaas kwam er ook een overdaad en wildgroei. Het is dus niet omdat er maar één van bestaat en je er 40.000 euro voor vraagt, dat het ook een goed ding is. Gelukkig zijn met de crisis de rotte appels er tussenuit gevallen.”

De comeback van antiek

Hoewel hij zichzelf geen verzamelaar wil noemen, heeft Piet Hein Eek intussen al heel wat kunst thuis hangen. “Zeker via de galerie heb ik een behoorlijke collectie opgebouwd. Maar ik koop ook graag op veilingen. Daar vind je de prachtigste dingen. Toen ik voor Douwe Egberts bezig was aan het Delfts blauwe servies trok ik naar een veiling om oude exemplaren te kopen ter inspiratie. Na enige tijd kwam er een prachtige tafel langs, voor geen geld. Dus heb ik mijn hand maar opgestoken. De prijs van antiek vandaag is echt belachelijk. Zo’n 17e-eeuwse kast is ooit gemaakt voor de happy few met heel veel aandacht en vakmanschap en het is bovendien een mooi meubel. Zelfs in mijn unica-meubels zit duizend keer minder werk. Maar toch wil niemand zo’n kast hebben. Ze zien liever seriegemaakte meubels. Dat klopt toch niet? Ik wil de mensen tonen dat antiek wel mooi is en dat het perfect past in een modern interieur. Dus staan er bij mij in de winkel altijd oude meubels. Ze verkopen een stuk trager dan de andere items, maar ik blijf mooie stukken inkopen. Ik zit dus intussen al met een behoorlijke voorraad. Maar ik ben ervan overtuigd dat het op een bepaald moment zal omslaan en antieke meubelen opnieuw populair gaan worden. Dat kan haast niet anders met producten die zó goed, zó mooi en zo goedkoop zijn.”

Meer weten

Bezoeken

Piet Hein Eek
Halvemaanstraat 30
Eindhoven
www.pietheineek.nl

Dutch Design Week

Zo maar even 2.400 deelnemers geven hun recentste antwoorden op het gebied van mobiliteit, landbouw, bouwmaterialen, sport, gezondheid, interieur en veel meer tijdens de 14e DDW, en dit verspreid over 80 locaties. Tot de hoogtepunten van het programma horen de Graduation Show van Design Academy, de uitreiking van de jaarlijkse Dutch Design Award, de presentatie van Dutch Invertuals en de exposities in het Klokgebouw en de tentoonstelling ‘Hands off: New Dutch Design at the Confluence of Technology & Craft’, welke eerder dit jaar in San Francisco te zien was.
www.ddw.nl
17-10 t/m 25-10

Heropbloei van **DE HAUTE ÉPOQUE**

onder

Met de opkomende gastronomie in de 14e en 15e eeuw, deden de eerste kookboeken hun intrede. Op feestdagen werd de tafel op schragen gezet in de grote zaal van het kasteel. Om de bediening te vergemakkelijken, zaten de gasten allemaal aan één zijde.

Tafel op schragen, Frankrijk, ca. 1473-1478 (datering door dendrochronologie). Eiken- en kastanjarahout met gesculpteerde maaswerkpatronen. Aangekocht door het Musée des Arts Décoratifs de Paris bij Drouot in december 2010. © Les Arts Décoratifs.

Het is gemakshalve dat antiquairs de benaming 'haute époque' kozen voor werken daterend van het einde van de Grieks-Romeinse oudheid tot het begin van de renaissance. Die verzamelnaam ging gaandeweg ook stukken uit de 16e en het begin van de 17e eeuw aanduiden. Lange tijd liet men meubelen uit die periode links liggen, want het gaat vooral om kisten en buffetten, bovendien vrij zeldzaam en al vaak gebruikt. Toch zijn sommige stukken bijzonder decoratief. Sinds enkele jaren kunnen ze rekenen op de belangstelling van verzamelaars en liefhebbers. De een is erudiet en stelt vooral belang in de historische waarde van die stukken, de ander is trendsetter, die vooral de decoratieve waarde ervan apprecieert. De Londense handelaar Nicholas Mullany, een van de grootste haute-époque specialisten en deelnemer aan de belangrijkste internationale beurzen, gunt COLLECT een blik achter de schermen van deze heel aparte markt. (cd)

Nicholas Mullany

"We selecteren amper 1 procent van het aanbod van haute époque"

INTERVIEW: CHRISTOPHE DOSOGNE

Het in Londen gevestigde Mullany is een van de grootste kunsthandels ter wereld met de haute époque als enige specialiteit. De lijst van internationale klanten oogt indrukwekkend. Sommigen behoren tot de grootste verzamelaars van oude kunst. Ook de tentoonstellingen en beurzen waar Mullany aan deelneemt, zijn niet van de minste: BRAFA (Brussel), Biennale Internazionale dell'Antiquariato (Florence), Biennale des Antiquaires (Parijs), Masterpiece (Londen) en Spring Masters (New York). Directeur Nicholas Mullany staat bekend om de kwaliteit van de objecten die hij aanbiedt en het grondige onderzoek dat hij verricht. Hij nodigt ons uit voor een blik achter de schermen van een van de meest prestigieuze marktsegmenten. Ons gesprek vindt plaats in volle voorbereiding voor de editie 2015 van de biënnale van Florence.

COLLECT: Wat is de Haute Epoque eigenlijk? Hoe zou u dat omschrijven voor een beginner?

NICK MULLANY: 'haute époque' kun je letterlijk vertalen als 'high times'. Die benaming dook voor het eerst op in ons marktsegment in de negentiende eeuw, ter aanduiding van kunstwerken uit de middeleeuwen, de renaissance en de zeventiende eeuw. Het is een beetje een containerbegrip, dat betrekking heeft op niet minder dan tien eeuwen kunstgeschiedenis en de vele stijlen die je in die periode had. Het is eigenlijk vakjargon, zonder historisch belang of precieze esthetische inhoud.

Vanwaar uw belangstelling voor de haute époque?

Ik ben opgegroeid in Australië, waar de haute époque niet meteen gemeengoed is. Ik heb me al vaak de vraag gesteld. Ik denk dat mijn belangstelling gegroeid is tijdens mijn fietsvakanties in Europa, toen ik achttien was. "Ik reisde vooral veel in de noordelijke helft van Europa. Ik ging

gewoon waarheen ik zin had. Zo heb ik ontelbare uren doorgebracht in kerken, kloosters en kleine landelijke stadjes, waar de musea bulkten van de middeleeuwse kunst. Ik was echt overdonderd. Die ervaring heeft me diepgaand beïnvloed. Vooral de middeleeuwse beeldhouwkunst heeft me erg geroerd, meer dan welke andere kunstvorm dan ook. Gaandeweg gaf het louter kijken naar werken me geen voldoening meer. Dus begon ik te verzamelen en later stapte ik in de internationale handel.

Wordt de haute époque gekenmerkt door hoofdlijnen, grote meesters?

Ja, natuurlijk. In elk van de periodes die ik zojuist vermeldde, had je tal van historisch belangrijke meesters. Velen van hen zijn trouwens wel bekend bij het grote publiek. Het is echt onbegonnen werk

© Mullany Haute Epoque Fine Art

onder

In de middeleeuwen was Sint-Antonius de patroon van de Orde van Sint-Antonius. Deze was gesticht rond 1100 en had als voornaamste doel de armen te helpen en te verzorgen. Door de stilistische karakteristieken is dit meesterwerk met zekerheid toe te schrijven aan de Florentijnse beeldhouwer Bartolomeo di Giovanni d'Astore, bekend onder de naam Baccio da Montelupo (1469- ca. 1435). Baccio da Montelupo, 'Sint-Antonius'. Firenze, Italië, ca. 1510-1515. Terra cotta met sporen van de originele polychromie, 85 x 29,2 x 22,7 cm. © Mullany Haute Epoque Fine Art.

"De meeste verzamelaars van haute époque zijn discreet. Ze koesteren hun collectie en delen hun passie alleen met mensen die het naar waarde weten te schatten."

“Ik zal nooit die dame vergeten die stillerjes zat te wenen voor een werk dat we presenterden op de BRAFA.”

boven

Maagd met Kind. Frankrijk, Laag-Normandië, Cotentin, ca. 1400. Kalksteen met sporen van originele polychromie, 105,5 x 28,7 x 17,8 cm. © Mullany Haute Epoque Fine Art.

rechts

Deze prachtige Franse renaissancetafel in de vorm van een Lotharings kruis, komt uit een Belgische privécollectie. Tafel in de vorm van een Lotharings kruis. Frankrijk, Île de France, ca. 1560-1580. Notenhout, 81 x 165 x 75 cm. © Mullany Haute Epoque Fine Art.

om een rangorde in te stellen, want dat is zoals een van je eigen kinderen vóór de andere plaatsen. Hoewel ons aanbod alle domeinen van de haute époque bestrijkt, ligt de nadruk toch vooral op de kunst uit de middeleeuwen en de renaissance, met dan nog eens speciale voorkeur voor objecten van het Europese vasteland. Zelf ben ik een groot liefhebber van kunst uit de oude Nederlanden en werk van de Bourgondische grootmeesters uit de 14de en 15de eeuw, zoals Claus de Werve, Claus Sluter en Jean de la Huerta, maar ik ben ook geboid door de virtuoze gotische sculpturen van de Duitse kunstenaar Tilman Riemenschneider en de fascinerende schoonheid van de ‘Schöne Madonnen’, te danken aan kunstenaars van wie de naam vaak verloren is gegaan ...

Zijn grote namen belangrijk voor een koper?

Meesterwerken van grote kunstenaars uit de middeleeuwen, de renaissance en het begin van de barok vinden is heel moeilijk. Sommige klanten reageren natuurlijk meteen wanneer ze dergelijke schatten aangeboden krijgen, maar in tegenstelling tot andere marktsegmenten beperken de liefhebbers van de haute époque zich niet tot de lijst van ‘grote namen’. De meerderheid van onze klanten kiest op basis van de kwaliteitskenmerken: de conditie waarin het verkeert, de zeldzaamheid en de herkomst, eerder dan de naam van de kunstenaar. Soms hebben ze een bijzondere interesse voor bepaalde heiligenfiguren, omdat die voor hen een speciale betekenis hebben, maar ze laten zich toch eerder leiden door algemene criteria: de kwaliteit van een werk en hun liefde voor kunst, een emotionele en irrationele reflex die optreedt wanneer een object hun hart sneller doet slaan.

Hoe gaat het tegenwoordig met de gemiddelde prijsklasse?

Zoals voor veel andere segmenten en de antiekmarkt in het algemeen, meer bepaald de oude meesters, waren de afgelopen jaren bijzonder moeilijk. Werken van middelmatige kwaliteit of sterk gerestaureerde werken hebben het zwaarst te lijden gehad, terwijl de prijs van kwaliteit alleen maar gestegen is en nog verder zal stijgen, door de zeldzaamheid. Elke week krijgen we uit alle hoeken van de wereld objecten aangeboden. Amper één procent daarvan accepteren we!

Wat is het profiel van een liefhebber van de haute époque?

Onze klanten komen van alle continenten. Een groot deel komt van het Europese vasteland, maar er zitten ook veel Britten en Amerikanen bij. Verder zijn er ook klanten uit Zuid-Amerika, Rusland, het Verre Oosten, Oceanië en Zuid-Afrika. De meesten zijn gedistingeerd en onderlegd. Velen zijn ervaren verzamelaars, met een grondige kennis van de sector. Anderen zijn nieuwelingen, aange trokken door het tijdloze van de haute époque, dat vertrouwen inboezemt. Het zijn allemaal stijlvolle mensen met een uitgelezen smaak. Kwaliteit en een mooie presentatie weten ze dan ook te appreciëren. Ze hebben een universele belangstelling en verzamelen een beetje van alles, in de geest van het ‘rariteitenkabinet’. Velen koesteren een passie voor oude kunst en besteden er het gros van hun tijd aan. We zijn trots op onze band met die klanten. Wat een verschil met die onbesuisde verzamelaars uit andere sectoren! Het is ook zo dat de meeste verzamelaars van haute époque ouder zijn dan degene die zich aangetrokken voelen tot bijvoorbeeld hedendaagse kunst, onder invloed van de heersende trends. Al heb je toch ook al jongeren die er belangstelling voor koesteren. Het aantrekken van meer jonge klanten is in onze branche al lang een prioriteit. Vergeet niet dat oude kunst een vaste waarde is en verrassend genoeg vaak ook stukken goedkoper is dan hedendaagse kunst, waarvan de recente recordprijzen alleen nog betaald kunnen worden door miljardairs. Minder kapitaalkrachtige jonge verzamelaars dienen te beseffen dat je tegenwoordig nog een middeleeuwse sculptuur of een fraai object uit de renaissance

of de 17e eeuw kunt kopen voor een fractie van de prijs van een hedendaags werk. En dan spreken we over dezelfde kwaliteit!

Hoe gedraagt een gemiddelde klant zich?

De meeste verzamelaars van haute époque zijn discreet. Ze koesteren hun collectie en delen hun passie alleen met mensen die het naar waarde weten te schatten. Het gaat er hen helemaal niet om indruk te maken en het zijn al evenmin speculanten. Geen enkele van de werken die we aan hen verkopen, doen ze van de hand. Die objecten zijn voor hen net familieleden, levensgezellen. Iedere verzamelaar wil natuurlijk zeker zijn dat hij een goede investering doet, want het is toch een aardig bedrag dat hij moet neertellen. Toch blijft het vooral een emotionele keuze, er is een speciale band met het betreffende object. Dat heb ik al meermaals kunnen vaststellen. Ik zal nooit die dame vergeten die stilletjes zat te wenen voor een werk dat we presenteerden op de BRAFA. Kunnen uitpakken met objecten die zulke intense emoties teweegbrengen, schenkt bijzonder veel voldoening. Dat is de charme van ons beroep! Los van dit irrationele aspect nemen de meeste van onze klanten wel de nodige tijd om na te denken. Het is niet uitzonderlijk dat iemand onze stand meer dan één keer bezoekt, om het object aandachtig te onderzoeken, te overdenken of het past in zijn collectie, vóór hij de knoop doorhakt. We sporen die mensen trouwens ook aan om goed na te denken, rekening houdend met het toch niet onbelangrijke bedrag en het sentimentele aspect.

Hoe is die markt geografisch gespreid?

Frankrijk vormt traditioneel het hart van de haute époque. De Franse Revolutie, het vernielen en verkopen van religieuze schatten en objecten heeft de honger van de verzamelaars voor die kunst danig aangewakkerd. Dat duurde tot in de 20ste eeuw. Een tweede golf van vernielingen, onder Louis-Philippe (1830-1848) en Napoleon III (1852-1870), bracht weer andere werken op de internationale markt. De belangstelling voor de haute époque is nog altijd bijzonder sterk in Frankrijk, maar ook in België, Nederland en Duitsland, waar veel van onze klanten en grote verzamelaars wonen, al zijn er nu ook steeds meer kopers van buiten Europa.

Paar kandelaars. Zuid-Duitsland, ca. 1500. Brons, hoogte 53 cm. © Mullany Haute Epoque Fine Art.

Waarom doen ze dat soort aankopen? Kiezen ze voor een volledige haute-époque-inrichting, of combineren ze dat met werken van andere periodes of stijlen, zoals hedendaagse kunst en etnische kunst?

Beide komen voor. Sommige van onze klanten bezitten historische woningen, kastelen of prachtige landhuizen die de nodige flexibiliteit bieden en die ze inrichten volgens een bepaalde stijl of periode. Anderen bezitten huizen of appartementen waarin oude stukken het gezelschap krijgen van uitgesproken hedendaagse stukken. In steden als Londen, Parijs en New York is zelfs voor de rijken de ruimte beperkt, en dat heeft natuurlijk een invloed op de vorm van hun woning en dus ook op de manier waarop ze hun collectie inrichten. De intrinsieke schoonheid van een polychrome middeleeuwse sculptuur, een gotische stoel of tafel, een bronzen object uit de renaissance of een schilderij uit de vroege barok is echter van die aard dat ze makkelijk te combineren zijn met welk type van werk dan ook. De laatste jaren stellen we vast dat verzamelaars van etnische kunst steeds meer belangstelling tonen voor middeleeuwse sculpturen, vooral objecten van hout daterend van vóór de 14de eeuw, omdat ze vinden dat die perfect passen bij hun bestaande collectie, of er in ieder geval een mooie aanvulling op vormen.

“Minder kapitaalkrachtige jonge verzamelaars dienen te beseffen dat je tegenwoordig nog een middeleeuwse sculptuur of een fraai object uit de renaissance of de 17de eeuw kunt kopen voor een fractie van de prijs van een hedendaags werk.”

boven

Gedurende de hele middeleeuwen fungeerden kisten als opbergruimte voor diverse dagdagelijkse spullen. Aangezien men zich vaak verplaatste, was het makkelijk om op die manier al het nodige met zich mee te nemen. Daarom moesten de kisten solide zijn en verstevigd met ijzeren hang- en sluitwerk, dat vaak heel decoratief was. Kist met ijzerwerk. Frankrijk, 14e eeuw. Eikenhout en smeedijzer, de planken zijn met elkaar verbonden met pen-en-gatverbinding, 89 x 165 x 79 cm. Musée des Arts Décoratifs, Parijs, Erfgenamen Emile Peyre, 1905. © Les Arts Décoratifs. Foto : Jean Tholance.

Vormt het vaak religieuze karakter van deze kunst een rem? Ziet u een verschil tussen de katholieke wereld en de protestantse?

Omdat veel van die kunstwerken een religieuze inslag hebben, denkt men vaak dat je er ontvankelijk voor moet zijn, dat je zelf gelovig moet zijn. Dat hoeft helemaal niet zo te zijn. De werken uit die periode zijn natuurlijk ontstaan in een uitgesproken religieuze context, maar ze worden toch vooral gewaardeerd om hun intrinsieke schoonheid, zoals dat bijvoorbeeld ook het geval is bij etnische kunstwerken. De meeste van onze klanten beschouwen zichzelf niet als gelovig, al zijn er ook vrome zielen bij voor wie die werken ongetwijfeld een meerwaarde hebben. Het spreekt voor zich dat de beeldhouwkunst uit de haute époque op meer belangstelling kan rekenen in overwegend katholieke kringen en landen. Veel van onze klanten zijn echter niet christelijk. Interessant wat dat betreft, is dat een klein aantal klanten die de joodse godsdienst belijden afbeeldingen van het leven en de dood van Christus kopen en die ook openlijk tentoonstellen bij hen thuis. Ze worden vooral aangetrokken door wat ze zien. Ze appreciëren de artistieke waarde, niet de religieuze waarde. Anderzijds kunnen grote Italiaanse en Franse objecten rekenen op een grote belangstelling, doordat ze rust, sereniteit en harmonie uitstralen, kenmerken die alom gewaardeerd worden.

De haute époque was erg in de mode na de Tweede Wereldoorlog en is, zeker sinds het begin van dit decennium, aan een comeback bezig. Hoe verklaart u de verminderde belangstelling aan het einde van de 20ste eeuw en de hernieuwde belangstelling nu?

Er zijn momenten geweest dat veel oude werken werden bestempeld als ouderwets door mensen die hun kwaliteiten misschien niet zo goed konden inschatten. De kunst uit de haute époque vraagt tijd, geduld, kennis en een aanzienlijk budget. Voor sommigen lag de lat gewoon veel te hoog, waardoor ze dan maar kozen voor dingen die makkelijker en goedkoper waren. Dat past wellicht bij het hectische ritme van de moderne samenleving en het algemene verlangen naar snelle voldoening. Die drang om mee te gaan met zijn tijd en een hippe indruk te maken heeft in belangrijke mate bijgedragen tot het afwijzen van oude kunst in het algemeen, niet alleen die van de haute époque. Die markt is niet echt ingestort, maar eerder gekrompen. De prijzen stagneerden, door de concurrentie van andere genres van verzamelobjecten die meer 'sexy' of lichter verteerbaar waren. Dat de haute époque nu weer in de lift zit, is volgens mij te danken aan verschillende factoren. De intrinsieke kwaliteit van de werken uit die periode heeft wellicht voor een ruimere erkenning gezorgd. Ze passen immers net zo goed in een traditioneel interieur als in een meer hedendaagse woning. Steeds meer verzamelaars erkennen trouwens het tijdloze karakter van die werken, die soms acht eeuwen oud zijn, de tand des tijds hebben getrotseerd, een eigen leven hebben geleid, in andere handen zijn beland en er over acht eeuwen wellicht nog altijd zullen zijn. Het is lang niet zeker dat de hedendaagse kunst ook zoveel geluk zal hebben. Ik zelf betwijfel dat. Er zijn daarentegen steeds meer mensen die verleid worden door het idee een tijdlang de hoeder van een magistraal object uit de middeleeuwen of de renaissance te kunnen zijn, voor een veel kleiner bedrag dan wat je tegenwoordig neer moet tellen voor een hedendaags kunstwerk. Die waardevergelijking heeft ongetwijfeld een grote rol gespeeld in de hernieuwde belangstelling voor de haute époque, die nog steeds veel te laag gewaardeerd wordt in vergelijking met de astronomische prijzen van sommige hedendaagse kunstwerken. Ook de moderne kunst is voor veel verzamelaars nog te duur, terwijl de prijs van oude meesterwerken erg schappelijk is, voor zover ze natuurlijk nog beschikbaar zijn.

Kunt u ons een idee geven van de prijs?

De prijs hangt af van de kwaliteit van het werk, de conditie waarin het verkeert, de herkomst en de toeschrijving aan een kunstenaar of atelier van naam. Middeleeuwse sculpturen van topkwaliteit, de meest begeerde, kosten al snel honderdduizenden, soms zelfs miljoenen pond. Toch hoeft het allemaal niet zoveel te kosten. Je kunt nog altijd kwaliteitswerken op de kop tikken voor dertig- tot veertigduizend pond. Idem voor middeleeuwse meubelen, die veel goedkoper zijn dan stukken uit de 18de eeuw, waarvoor je miljoenen moet neertellen. Zelfs voor de fraaiste Vlaamse wandtapijten uit de 16de eeuw betaal je maar twee- tot vierhonderdduizend pond. Dat is een fractie van de gemiddelde prijs van een modern werk. Het is echter onmogelijk een bodemprijs vast te stellen voor werken uit de haute époque, want het gaat om een veel te brede waaier. Voor uitzonderlijke kunstwerken, zoals middeleeuws email- of ivoorwerk, betaal je sowieso een paar miljoen pond. Ook de mooiste bronzen kunstvoorwerpen uit de renaissance zijn peperduur. De serieuze verzamelaars staan echter te trappelen van ongeduld. Het is veel makkelijker voor ons om een fraaie sculptuur uit de middeleeuwen of de renaissance aan hen te verkopen voor vijfhonderdduizend pond dan een onbeduidend object voor vijfduizend pond. Beginners zullen eerst hun passie volgen en objecten kopen waar ze dol op zijn, het liefst van zo goed mogelijke kwaliteit. Je koopt beter één echt mooi object dan twee middelmatige. Een kleine maar fraaie collectie is veel beter dan een grote maar banale collectie.

U wees daarnet op een belangrijk punt: de conditie waarin het verkeert van die soms erg oude werken. Hoe zit het daarmee?

Eeuwenoude objecten verkeren natuurlijk niet meer in dezelfde staat als oorspronkelijk. Het pa-

tina bepaalt als zichtbaar ouderdomskenmerk in grote mate hun waarde. Is er geen patina, dan is het opletten geblazen. Dat geldt met name voor middeleeuwse meubelen, waarvan vaak grote delen zijn vervangen. Volledig intacte gotische, renaissancistische en barokke meubelen zijn erg zeldzaam en hun prijs is er ook naar. Cruciaal voor een liefhebber is te weten of de schade iets afdoet aan de intrinsieke kwaliteit en de schoonheid van het object. hetzelfde geldt voor restauraties. Werken die te ingrijpend of ondoordacht zijn gerestaureerd, zullen wij nooit aanbieden. Voor ons is het simpel: 'less is best'.

Wat is er eigen aan de Belgische en Nederlandse haute-époquemarkt? Waar in verschillen die van elkaar?

Met de haute époque is het zoals met andere genres: verzamelaars hebben elk hun eigen smaak. Veralgemeenen is dus moeilijk. Toch is er een constante: serieuze verzamelaars hebben alleen belangstelling voor topkwaliteit. En dat geldt zeker voor de landen die u daar noemt. De Belgen en Nederlanders hebben een echte verzamelaarsmentaliteit en zijn natuurlijk vooral geïnteresseerd in oude kunst uit eigen land. Toch beperken ze zich daar niet toe. Ze hebben ook belangstelling voor tal van andere domeinen. Objecten uit de middeleeuwen en de renaissance lijken hen meer aan te spreken dan die uit de barok. Uitgesproken religieuze werken vinden natuurlijk meer aftrek in België dan in Nederland. Ook opvallend is de interesse van Belgische en Nederlandse verzamelaars voor houten, stenen en albasten objecten en ivoorwerk, terwijl marmer en brons dan weer minder in trek zijn. Bijzonder gewild zijn de fraaie en rijk versierde kasten uit de renaissance, net als nog niet gerestaureerde paren gotische kandelaars. Credensen en tafels uit Frankrijk en Italië zijn ook erg in trek, samen met sculpturen en objecten.

onder

Deze belangrijke en zeldzame Franse kast is toegeschreven aan Hugues Sambin (1520-1601), een meester uit Bourguignon. Deze is gemaakt van gesculpteerd notenhout, versierd met antieke marmers en schilderijen. Afkomstig uit het Kasteel van Wespelaar in België, werd zij op 17 november 2010 door Sotheby's verkocht voor £ 157.250 (€ 215.200). © Sotheby's.

Musea en openbare collecties. Het advies van Nicholas Mullany

"Het is moeilijk kiezen uit al die prachtige instellingen. Wat Groot-Brittannië betreft, zijn de afdelingen van middeleeuwse kunst van het Victoria & Albert Museum in Londen voor mij gewoon een must. Ik ga het hier niet hebben over de andere zeer bekende internationale instellingen, want die trekken sowieso al veel bezoekers, maar hierbij toch graag een kleine en erg persoonlijke selectie van instellingen die echt het bezoeken waard zijn: het Musée de Cluny / Musée National du Moyen Âge in Parijs, het Groeningemuseum in Brugge, The Cloisters in New York, het Bode Museum in Berlijn, het Liebieghaus in Frankfurt, het Suermondt-Ludwig Museum in Aken en het Schnütgen Museum in Keulen."

Meer weten

Contact opnemen

Mullany Haute Epoque Fine Art
Carlisle Mansions 16
Carlisle Place
Londen
Groot-Brittannië
www.mullanyfineart.com

Uitzonderlijke tweedelige kast. Frankrijk, Bourgogne of Lyon, ca. 1600. Notenhout, hoogte 193 cm. Courtesy J. M. Zeberg Fine Art, www.zebergfineart.com.

Belgische antiquairs gespecialiseerd in de haute époque

J.M. Zeberg Fine Art

Antwerpen
www.zebergfineart.com

Bernard De Scheemaeker Works of Art

Antwerpen
www.worksofart.be

De Backker Medieval Art

Wortel
www.debackker.be

De Pauw-Müller Antiquairs

Gent
www.depauwmuller.be

Torkild Fine Cabinets and Antiques

www.torkild.com

Jan Muller Antiques

Gent
www.janmullerantiques.com

Klaas Muller

Brussel
muller.antiques@skynet.be

Frederik Muller

Sint-Niklaas
www.frederikmuller.be

Akanthos Ancient Art

Antwerpen
www.akanthos.be

De haute époque in België...

Volgens specialisten en waarnemers geniet de haute époque traditiegetrouw meer belangstelling in het noordelijke deel van Europa, inclusief België, dan in de rest van Europa. Dat is zo om verschillende redenen. Om te beginnen vind je in zowat alle grotere Belgische steden haute-époquehandelaars. België telt ook enkele internationaal gerenommeerde specialisten op dat gebied, zoals J.M. Zeberg Fine Art, in Antwerpen. Wat antiquairs doorgaans aanduiden met 'haute époque' zijn hoofdzakelijk meubelen en objecten van religieuze aard. Hoewel de Zuidelijke Nederlanden (het huidige België) eveneens te lijden hadden onder de Beeldenstorm, zijn ze grotendeels katholiek gebleven. Tot aan de Franse Revolutie bleven de clerus, kerken en kloosters een beroep doen op kunstenaars om religieuze gebouwen te versieren met kunstwerken en kostbare meubelen. Bovendien werden heel wat belangrijke werken uit de middeleeuwen nog altijd vereerd en dus ook beschermd tegen beeldenstormers. Na het ontstaan van België werden de meeste overgebracht naar musea. Het huidige België maakte vroeger bovendien deel uit van de Bourgondische Nederlanden, waar de kwintessens van de internationale gotiek onstond en de Vlaamse Primitieven een revolutie in de schilderkunst teweegbrachten. België is nog altijd erg gehecht aan de kunst van de late middeleeuwen, waar de erudiete 19de eeuw, die de naam 'haute époque' bedacht, grote bewondering voor koesterde. Het meubilair uit die tijd bestond hoofdzakelijk uit kisten (zoals bruidskisten). Veel daarvan zijn nu nog altijd eigendom van Belgische families. Zo diepgeworteld is de liefde voor die oude stukken ...

Een markt met twee gezichten

De echte liefhebbers van haute époque zijn nogal dun gezaaid, omdat de meubelstukken uit die periode zelden in perfecte staat verkeren en er een flinke portie kennis van kunst, geschiedenis en schrijnwerk vereist is. De haute époque is, misschien méér nog dan andere periodes uit de kunstgeschiedenis, een verdeelde markt. Zoals u in het interview met Nick Mullany kunt lezen, was er halverwege de 20ste eeuw veel belangstelling voor de haute époque. Tegenwoordig echter gaan stukken van mindere kwaliteit of behorende tot de middenklasse van de hand

voor spotprijzen. Meestal zijn dat de eerste lots die onder de hamer gaan, in kleinere veilingzalen ... Met haute époque is het altijd uitkijken. Een kandidaat-koper doet er goed aan het stuk van zijn keuze aandachtig te bestuderen op de kijkdag vóór de veiling, indien mogelijk in gezelschap van een expert. Deugdelijk gerestaureerde stukken zijn in dit marktsegment immers steeds zeldzamer. De tegenpool hiervan is de werken van topkwaliteit, gaande van ivoor- en emailwerk, amper gerestaureerde meubelstukken tot fraaie wandtapijten, zoals je ze bijvoorbeeld ziet op de BRAFA of Antica Namur. Die twee belangrijke Belgische beurzen zijn voor haute-époquehandelaars en liefhebbers van zeldzame stukken een erkend en betrouwbaar trefpunt.

Christophe Dosogne

... en in Nederland

Eigenlijk is in de Nederlandse antiekhandel alles dat onder de haute époque wordt verstaan pas vrij laat een begrip geworden. Het probleem was dat de haute époque geen afgebakende stijlperiode was, zoals het Louis Quinze of het empire, maar dat het een vele eeuwen durende tijdspanne omvatte. Daar behoorden de middeleeuwen, de renaissance en zelfs nog het eerste gedeelte van de zeventiende eeuw toe. Nu konden ze, met wat ze in hun collecties te bieden hadden, waar het die vroege zeventiende eeuw betrof, nog wel behoorlijk uit de voeten. Met de zestiende werd het al moeilijker, maar hun aanbod meubelen en kunstvoorwerpen uit de vijftiende of de veertiende eeuw was uitermate mager. Van oudsher stonden hier meer de Gouden Eeuw en de Lodewijkstijlen van de achttiende eeuw centraal. Het aanbod uit de vroegere perioden beperkte zich in hoofdzaak tot religieuze sculpturen, koperen kandelaars, doopschotels, tinnen kannen, bronzen vizels en Rijnlands 'Steinzeug', aangevuld met een enkel jacobakannetje. Nog in de eerste helft van de twintigste eeuw kon men in dit land de antiquairs die in objecten uit de gotische periode gespecialiseerd waren, op de vingers van één hand tellen en dan hield men nog vingers over ook.

Andere mentaliteit

In het Rijksmuseum en de andere grote musea was het nog steeds niet veel anders. Met de gotische sculptuur valt het nog enigszins mee, maar met de romaanse is het al beduidend minder. Voor een redelijk overzicht van het vroege aardewerk kan men maar op enkele plaatsen terecht en ook voor museale collecties die een beeld geven van onze vroege kunstnijverheid, moet de bezoeker erg zijn best doen. In enkele museumcollecties kan men nog meubelen uit de zestiende eeuw aantreffen, maar naar die uit de vijftiende of de eeuwen daarvoor, moet men met een lantaartje zoeken.

Daar is wel een verklaring voor. In vergelijking met een land als Frankrijk, heeft de gotiek hier pas vrij laat een hoge vlucht genomen. Er zijn hier toen wel fraaie voorwerpen ontstaan, maar daar is naar verhouding weinig van bewaard gebleven. Dat is niet alleen

Zeldzame gevelsteen met uithangbord 'D'Fontain', ca. 1550. Eikenhout. Courtesy Hermann H. Plenge Antiquair, www.plenge-antiques.nl.

Nederlandse antiquairs gespecialiseerd in de haute époque

Jan Koldeweij
Helvoirt

Jan Beekhuizen
Amsterdam
www.janbeekhuizen.nl

Les Beaux Arts
Heeze (Jos Valkenburg)
www.beauxarts.nl

De Eenhoorn
Zaltbommel
www.eenhoornantiek.com

Remco van Leeuwen
Eindhoven

Constant Vecht
Amsterdam
www.vecht-worksofart.nl

Bruil & Brandsma
Amsterdam
www.bb-art.com

Hermann & Milly Plenge
Aalsmeer
www.plenge-antiques.nl

Jan Roelofs
Maastricht

Erik van den Berg
Bergeijk
www.evdberg.nl

gekomen door zoiets als de Beeldenstorm of door oorlogsgeweld, maar daar is in het verleden ook de mentaliteit van de bezittende klasse mede schuldig aan geweest. Het oude werd maar al te graag vervuld voor het nieuwe. En dan moeten we daarbij ook nog het volgende bedenken: de renaissance beleefde in Italië rond 1500 zijn hoogtepunt. Tot Nederland drong deze kunstrichting pas in de eerste helft van de zeventiende eeuw door.

Gelukkig heeft zich hier, gedurende de tweede helft van de twintigste eeuw, bij een aantal kunsthandelaren en antiquairs, een verandering van het tij voorgedaan. Wij kunnen nu, in tegenstelling tot onze grootvaders, op meerdere plaatsen voor werkelijk fraaie relikten uit de haute époque terecht. Wie de belangrijke antiekbeurzen bezoekt, treft daar een scala aan van kunstvoorwerpen met een internationale herkomst. Wat dat betreft is er duidelijk sprake van een verrijking van het aanbod.

Huub van der Valk

Van Bosch tot Bruegel

Lachen, verwonderen en vooral kijken

Jheronimus Bosch,
Hooiwagen-triptiek (detail
middenpaneel), olieverf
op paneel, collectie Museo
Nacional del Prado, Madrid

Drie jaar lang werkten conservatoren Friso Lammertse en Peter van der Coelen aan 'De ontdekking van het dagelijks leven - van Bosch tot Bruegel'. Een toptentoonstelling over zestiende-eeuwse genreschilderkunst in Museum Boijmans Van Beuningen. Daarvan droomde het tweetal al sinds 2008. Nu is het dan zover. "Het moment waarop de kunstwerken uit de transportkisten worden gehaald, is het allermooist. Alles wat je op papier bedacht hebt, komt opeens bij elkaar. Dan pas zie je of het écht klopt."

TEKST: **SANDRA VAN BERKUM**

Veertig schilderijen en even zoveel prenten van het hoogste niveau zijn naar Nederland gehaald. "Het was best precair of deze tentoonstelling gerealiseerd kon worden," vertelt Lammertse. "Er zijn nu eenmaal geen honderden schilderijen om uit te kiezen. Per kunstenaar zijn slechts een paar werken met alledaagse onderwerpen beschikbaar. Jheronimus Bosch is met een minimaal aantal het meest extreem. Een groot deel van de werken van Pieter Bruegel de Oude gaat zelfs nooit op reis." Groot was het nieuws dat 'De Hooiwagen' van Bosch naar Rotterdam komt. Dit beroemde triptiek, of drieluik, uit de collectie van het Museo Nacional del Prado in Madrid is niet eerder te

zien geweest in Nederland. Sterker nog: het verlaat voor het eerst in 450 jaar de Spaanse hoofdstad. Daar bevindt het zich sinds 1570 toen koning Filips II het kocht voor zijn privéverzameling. Lammertse: "Als we dit werk niet hadden kunnen krijgen, weet ik niet of de tentoonstelling was doorgegaan. Het is geweigerd voor alle eerdere Bosch-tentoonstellingen."

Regelrecht naar de hel

'De Hooiwagen' markeert het begin van de genreschilderkunst in Nederland. Een tafereel met een marskramer siert de buitenpanelen van het drieluik. Binnenin opent zich een wereld vol figuren, kleur en beweging. Een kijkplaatje waarop

Friso Lammertse is bijzonder verheugd dat de 'Hooiwagen' van Bosch voor het eerst in 450 jaar de Spaanse hoofdstad verlaat.

Jheronimus Bosch, Hooiwagen-triptiek (geopend), ca 1515, olieverf op paneel, 133 x 100 cm (middenpaneel), 147 x 56 cm (zijpanelen), collectie Museo Nacional del Prado, Madrid

“De weergave van het dagelijks leven mocht opeens een schilderstijl zijn. Dát is de grote stap,” aldus Lammertse.

van alles gebeurt. Op het middenpaneel schilderde Bosch een hooiwagen die bestormd wordt door lieden die elkaar verdringen en bevechten om een beetje hooi. Achter de wagen volgt een stoet hoogwaardigheidsbekleders. Zij hebben niet in de gaten dat de bizarre creaturen die de kar voorttrekken hen van de zondeval op het linkerpaneel rechtstreeks naar de hel op het rechterpaneel brengen.

Bosch verbeeldde een allegorie op hebzucht, dwaasheid en vergankelijkheid. Het belang van het werk voor de tentoonstelling bevindt zich, bijna onopvallend, op de voorgrond van het middenpaneel. Daar schilderde Bosch enkele tafereeltjes uit de realiteit van het dagelijks leven: een drinkende monnik in gezelschap van een paar nonnen en een doedelzakspeler, een tandentrekker, een zigeunerin die de billen van een kind wast, een waarzegster en een man steunend op de schouder van een jongetje. De gekte rond de hooiwagen lijkt aan hen voorbij te gaan.

“Hier gaat het om,” zegt Lammertse enthousiast. “Bosch schilderde een religieus tafereel, maar was tegelijkertijd bezig met iets nieuws: het weergeven van de alledaagse werkelijkheid.” Hij stond hierin niet alleen. Quinten Massys en Lucas van Leyden behoorden ook tot de pioniersgeneratie van de genreschilderkunst. Van Leyden maakte voorstellingen van kaartspelers, schakers en waarzeggers. Massys werkte met thema’s als liefde en geld. Zo zetten drie kunstenaars die zich vooral bezighielden met het schilderen van religieuze onderwerpen en portretten de eerste voorzichtige stappen in een nieuwe richting. Dat gebeurde aan het begin van wat een roerige tijd zou worden. Het was de eeuw van de Beeldenstorm en het begin van de Tachtigjarige Oorlog.

In de loop van de zestiende eeuw namen de opdrachten vanuit de katholieke kerk af. Het protestantisme was in opkomst en afbeeldingen in de kerk waren bij de protestanten niet toegestaan. De vanzelfsprekende band tussen kerk en kunst werd verbroken. Kunstenaars moesten nieuwe markten ontdekken. Ze gingen experimenteren met onderwerpen, formaten en vormen. “De weergave van het dagelijks leven mocht opeens een schildersonderwerp zijn. Dát is de grote stap,” aldus Lammertse. In de prentkunst was deze ontwikkeling al vroeger aan de gang. Daar gold meer vrijheid in de keuze van onderwerpen.

Een scala aan meer of minder bekende kunstenaars ging zich met het onderwerp bezighouden. Wel eens gehoord van Jan Sanders van Hemessen, Marinus van Reymerswale, Ambrosius Benson of Jan Vermeijen? Na het zien van de tentoonstelling in Museum Boijmans Van Beuningen vergeet je hun werk niet meer.

Gekke bekken en maffe kleding

De naam 'genretaferelen' werd pas vanaf de negentiende eeuw gebezigd om de schijnbaar alledaagse tafereeltjes aan te duiden. Schijnbaar, want hoewel er heel gewone dingen werden afgebeeld, ontstonden deze voorstellingen in het atelier. Lammertse: "Het waren reconstructies van de werkelijkheid."

De werken zijn heel divers. Vaak werden momenten weergegeven waarop de sleur van het dagelijkse, harde leven doorbroken werd: een kermis, een bruiloft, maar ook een bezoek aan een herberg of bordeel. De afgebeelde mensen zijn anoniem: spelende kinderen, belastingontvangers, een echtpaar dat samen de financiën bijhoudt, pannenkoekenbakkers en kleurrijke figuren zoals kwak-

zalvers, marskramers, waarzeggers en bedelaars. Boeren waren ook populair om af te beelden. Ze werden gezien als drankzuchtig en losbandig, als dom en goedgelovig waardoor ze altijd werden opgelicht en beroofd. De kunstenaars gaven hun personages graag karikaturale trekken mee. Het wemelt op de genretaferelen van de verwrongen uitdrukkingen en 'gekke bekken'. De kopersgroep voor wie de werken gemaakt zijn, de gegoede burgerij, wordt zelf niet afgebeeld. Ze wilde niet naar zichzelf kijken, maar naar de ander. Daarmee bevestigde ze in feite zichzelf. De burgerij wist natuurlijk wél hoe het hoorde, zij werd niet bestolen of voor de gek gehouden – boeren wel. Dronkenlappen waren het! Maar de rijke burgers lustten in die tijd zelf ook wel een slokje. En hoewel de vrijere seksuele omgangsvormen van de boeren in strijd waren met de burgerlijke normen, werden ze tegelijkertijd als pikant beschouwd. De satire, zelfspot en humor waren dus gebaseerd op herkenning. De kunstwerken fungeerden als spiegel. Opvallend is dat de figuren vaak ouderwetse, soms knotsgekke kleding dragen. Dat schept een zekere afstand en plaatst de voorstelling in een on-

Zuidelijke Nederlanden, 'Satirisch tweeluik', ca 1500, paneel, 58,5 x 44 cm. Kunstcollecties van de Universiteit van Luik, Luik.

rechts

Pieter Aertsen, Keukenmeid, 1559, paneel, 171 x 85 cm, collectie Musei di Strada Nuova / Palazzo Bianco, Genua

onder

Jan Sanders van Hemessen, De keisnijding, ca 1550, paneel, 100 x 141 cm, collectie Museo Nacional del Prado, Madrid

bestemd verleden. “Het is voor ons lastig om de afgebeelde figuren te duiden op basis van hun kleding en uiterlijk,” vertelt Lammertse. “Hoe de adel gekleed ging, weten we wel. Maar onze kennis van de kleding van de lagere sociale klassen is beperkt. Wordt er op schilderijen met de kleding gespeeld of niet? Als een boer een hoed met veren draagt, is dat dan spottend bedoeld? Er gebeurt in die tijd veel in de mode, net als nu. Je zou het kunnen vergelijken met gescheurde spijkerbroeken. Twintig jaar geleden was je ‘punk’ als je zo’n broek droeg. Nu is het een modebeeld en loopt iedereen ermee. Dat verschil hoeft je niemand uit te leggen. Zo zal het toen ook gegaan zijn.”

Lekker lachen

Er ontgaat ons waarschijnlijk veel als het gaat om de interpretatie van zestiende-eeuwse genrestukken. Niet alles is meer duidelijk. Lammertse: “Ik vind de neiging om overal een moraliserende betekenis achter te zoeken lastig. Ik probeer juist zo min mogelijk te interpreteren. Allegorieën en personificaties werden in deze periode zelden verkapt voorgesteld. Meestal staat er in koeienletters bij wat er bedoeld werd. Het primaire doel was vaak niet moraliserend. Men wilde in de zestiende eeuw ‘lekker lachen’, het ging om amusement en elkaar een spiegel voorhouden.” Er waren handboeken waarin stond beschreven hoe je de lachers

op je hand kon krijgen. Bijvoorbeeld door het weergeven van ongelijke liefde – een oude, onooglijke man met een piepjonge vrouw – of de omgekeerde wereld, waarin de vrouw de broek aanheeft ten koste van de man. Maar ook het ontbloten van de billen was een beproefd middel.

Een hilarisch voorbeeld is het ‘Satyrisch tweeluik’ dat rond 1500 gemaakt werd in de Zuidelijke Nederlanden. Op de buitenzijde waarschuwt een man dat je het tweeluik beter niet kunt openen: ‘Laat dit luik gesloten blijven, anders zie je mijn bruine wangen’ staat er. Als je goed kijkt, zie je dat hij zijn hemd al omhoog heeft getrokken... En jawel: binnenin krijgt de toeschouwer vol zicht op zijn bleke, met pukkels bezaaide derrière. De afgebeelde dis-

tel verraaft dat de man waarschijnlijk last had van aambeien. Een nar steekt zijn tong uit naar degene die zo dom is geweest om de waarschuwing in de wind te slaan. Plat? Een beetje wel. Maar volgens Lammertse overstijgen deze kunstenaars het 'platte' door hun virtuoze techniek en enorme vaardigheid in het weergeven van zelfs de kleinste details.

Levensgroot en heel echt

Subliem in detaillering en stofuitdrukking is 'De keisnijding' van Jan Sanders van Hemessen. Een kwakzalver is bezig een kei uit het voorhoofd van een goedgelovige sukkel te snijden. De kei staat voor zothed. Door hem te verwijderen, zouden domheid en waanzin verdwijnen. Terwijl het te zot voor woorden is als je jezelf daarvan op die manier probeert te genezen; de mens is nu eenmaal zot vond men in de zestiende eeuw. Sanders van Hemessen liet zijn hoofdrolspelers figureren in vijftiende-eeuwse kleding, alsof het een toneelvoorstelling betrof. De plaatsing van het tafereel direct op de voorgrond en de forse afmetingen van het paneel geven de toeschouwer het gevoel deel uit te maken van de gebeurtenis. Eenzelfde effect bereikt Pieter Aertsen met zijn

"Als een boer een hoed met veren draagt, is dat dan spottend bedoeld?"

pannenkoekenbakkers. Het lijkt alsof je er bij bent en ze je ieder moment kunnen aankijken en vragen 'Wil je er ook een?' Lammertse vindt Aertsen 'een grote pionier die spannend en modern werkte'. Niemand deed wat hij deed: monumentale schilderijen maken van boeren. Ook marktvrouwen, boerinnen en keukenmeiden kregen een prominente rol in zijn werk. Ronduit prachtig is een portret ten voeten uit van een keukenmeid. Aertsen plaatste haar naast een indrukwekkende schouw. In haar hand geen staf of zwaard maar een spit waaraan geplukte kippen en kalkoenen zijn geregen. Daarin schuilt de humor. Voorheen werden alleen voorname lieden op een dergelijke wijze geportretteerd.

Bruegel

Met de werken van Pieter Bruegel de Oude kwam er een einde aan de periode van pionieren. De po-

boven

Pieter Aertsen, Pannenkoekenbakkerij, 1560, paneel, 87 x 169,3 cm, collectie Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam

boven
Pieter Bruegel, Winterlandschap met
schaatsers en vogelknip, paneel 37,0
x 55,5 cm, collectie Koninklijke Musea
voor Schone Kunsten van België,
Brussel

pulariteit van de verbeelding van het dagelijks leven zou nu alleen nog maar toenemen. Bruegel leidde de genreschilderkunst als het ware de zeventiende eeuw in. Zijn 'Boerenbruiloft' en 'Boerenkermis' werden wereldberoemd en hadden tot ver in de zeventiende eeuw een enorme invloed. Maar Bruegel had niet alleen oog voor kermissen en bruiloften. Hij beeldde de plattelanders ook werkend uit tijdens het oogsten en slachten, de hoogtijdagen van de jaarlijkse cyclus. Zijn boerentaferelen zijn een verbeelding van het vrolijke landleven.

Hoewel het stereotype idee dat 'boeren niet weten hoe het hoort' er nog wel in zit, lijken zijn weergaven van de boeren minder hard. Wellicht

kwam dat omdat hij zich onder de boerenbevolking begaf. Karel van Mander beschrijft in zijn *Schilder-boeck* uit 1604 hoe Bruegel als boer verkleed langs ging bij boerenbruiloften en -kermissen en zelfs ging kijken op het land.

'Fabelachtig' noemt Lammertse Bruegels werk: "Hij speelt met dik en dun geschilderde lagen. Dat is goed te zien in zijn sfeervolle 'Winterlandschap met schaatsers en vogelknip'; dat wordt méér door de virtuositeit. Dit paneel moet een van de populairste werken van de zeventiende eeuw zijn geweest. Er zijn nog meer dan 120 varianten van bekend. Maar die halen het niet bij het origineel," lacht Lammertse, "alles wat Bruegel schildert, is raak. Alles lukt hem."

Zeker zien

Gevraagd naar 'kijktips' antwoordt Lammertse dat de prenten die aan het begin van de tentoonstelling hangen beslist goed bekeken moeten worden. "Prenten zijn belangrijk geweest voor het ontstaan van de genreschilderkunst. Vanwege het formaat en de vele details vergt het wel iets meer van de bezoeker, maar ze zijn het waard. De drogenaaldprenten van de Meester van het Amsterdamse Kabinet bijvoorbeeld blinken uit door hun zachte tonen."

Hij denkt even na en noemt dan 'De keisnijing' van Sanders van Hemessen als 'aanrader'. "Een bijzonder werk van een kunstenaar die het verdient 'ontdekt' te worden. En let bij 'De vogelnestrover' van Bruegel eens op het weergaloos geschilderde landschap op de achtergrond. Daar word je diep gelukkig van." Lammertse

Lammertse: "Let bij 'De vogelnestrover' van Bruegel eens op het weergaloos geschilderde landschap op de achtergrond. Daar word je diep gelukkig van."

vervolgt: "Bosch en Bruegel behoren tot de beste schilders ter wereld. Ze weten je te raken. Dáárom maak je zo'n tentoonstelling. Om aan te tonen dat oude kunst waarde heeft. Dat je nog steeds diep geroerd kunt worden, maar er ook nog steeds om kunt lachen. Het bewijst dat het verleden niet veel anders is. Veel humor is nog steeds hetzelfde. Je kunt het plat noemen, maar het werkt wel."

onder

Pieter Bruegel, De vogelnestrover, 1568, paneel, 59,3 x 68,3 cm, collectie Kunsthistorisches Museum, Wenen

Meer weten

Bezoeken

De ontdekking van het dagelijks leven - van Bosch tot Bruegel, Museum Boijmans Van Beuningen, 10 oktober 2015 – 17 januari 2016. www.boijmans.nl

Friso Lammertse is conservator Oude schilder- en beeldhouwkunst en Peter van der Coelen is conservator Prenten en tekeningen bij Museum Boijmans Van Beuningen.

Vanwege de viering van het vijfhonderdste sterfjaar van Jheronimus Bosch reist 'De Hooiwagen' in februari door naar het Noordbrabants Museum in Den Bosch. Daar is het te zien op de grote overzichtstentoonstelling over het leven van deze belangrijkste laatmiddeleeuwse kunstenaar van Nederland.

Obscuur belicht

Eeuwenlang werd kunst geassocieerd met het begrip 'schoonheid'. Aan het begin van de 19e eeuw kwam het echter tot een trendbreuk. De romantiek en het realisme openden nieuwe perspectieven. De kunstenaars, bevrijd van esthetische normen, streefden naar expressiviteit, waarbij sommigen er niet voor terugdeinsden ook het lelijke en verdorvene uit te beelden. We nemen u mee op een reis door de wereld van het obscure, met drie tentoonstellingen die er niet bepaald doekjes om winden ...

TEKST: **GWENNAËLLE GRIBAUMONT**

onder

Léon Cogniet (1794-1880), Vrouwen- en kinderhoofd. Schets voor 'La Scène du Massacre des Innocents', ca. 1824. Olie op doek. Orléans, Musée des Beaux-Arts © Musée des Beaux-Arts, François Lauginie.

De gruwel verbeeld

De romantiek ontstond als reactie op het neoclassicisme. De achterliggende gedachte was niet de romantiek zoals men die tegenwoordig bedoelt, met kaarslicht en sfeermuziek, maar een gevoel van weemoed, een verlangen om te vluchten uit de harde realiteit. Deze tentoonstelling richt de schijnwerpers op een weinig bekende, donkere kant van de 19e-eeuwse kunst. Ze biedt een fascinerende blik op de rijke romantische verbeelding. De romantiek gaf uiting aan de ontgoocheling van een generatie, gegroeid uit de puinhopen van het ancien régime en de storm van de revolutie. Zowel politiek, economisch, maatschappelijk als cultureel gezien was het een woelige periode. Schilders verkenden de wereld der passies en peilden de donkere splonken van de menselijke ziel en al het irrationele dat zich daar schuilhoudt. Het resultaat was een nieuwe esthetiek. Aan het einde van de 18e eeuw begonnen de grote meesters de dood van helden uit te beelden. Alle grote dramatische perioden werden het onderwerp van afschrikwekkende, bloedige taferelen. De Terreur, de politieke beroering en de oorlogen van Napoleon maakten de gruwel pijnlijk tastbaar. De opkomst van de pers zorgde ervoor dat bloedige

faits divers bekend raakten bij een breed publiek. Deze waren dan weer een inspiratiebron voor kunstenaars die hielden van 'sterke verhalen'. Een aantal kunstwerken uit die periode ging ook over het bovennatuurlijke en het morbide. Schilders creëerden bizarre, schemerachtige wezens. Ze belichaamden de spoken en duivels die de toenmalige literatuur en poëzie bevolkten. Die dialoog met het bovennatuurlijke komt nog het meest treffend tot uiting in de uitbeeldingen van de mythe van Ossian (door de school van David) of het epos van Dante, waar de verdoemden allerlei kwellingen ten deel vallen (zoals onder meer te zien in werken van Delacroix en Schéffer). Aan de hand van meer dan honderd vaak niet eerder vertoonde schilderijen, tekeningen en sculpturen van onder andere David, Girodet, Géricault, Ingres en Delacroix, laat de tentoonstelling 'Visages de l'effroi' ons kennismaken met de Franse vormen van de bovennatuurlijke romantiek. Donker en afschrikwekkend. Beelden van dramatisch geweld.

boven

Elie-Honoré Montagny (1790-1864), 'Met zijn roeispaan slaat Charon de zielen die niet onmiddellijk in zijn veerboot stappen', 1808. Pen, zwarte inkt, grijs gewassen op wit papier. Rennes, Musée des Beaux-Arts © MBA, Rennes, Dist. RMN-Grand Palais, Patrick Merret.

onder

Louis-Jules-Frédérique Villeneuve (1796-1842), 'Stof tot nadenken voor de gekroonde hoofden'. Aquatint op papier. Parijs, Musée Carnavalet. © Musée Carnavalet, Roger-Viollet.

Meer weten

Bezoeken

'Visages de l'effroi. Violence et fantastique de David à Delacroix' Musée de la Vie Romantique Rue Chaptal 16 Parijs www.museevierromantique.paris.fr 03-11 t/m 28-02

Leven in het donker

Het Musée Ianchelevici in La Louvière wordt steeds beter toegankelijk voor mensen met een beperking. Voor het eerst organiseert het nu een tentoonstelling aangepast aan de behoefte van slechtzienden en blinden. Het gaat om een interactief project dat ook andersom werkt: de zienden zullen een deel van hun bezoek in het donker kunnen beleven!

Het thema van de tentoonstelling toont het reeds: 'L'Ombre mise en Lumière' begint met het leven en het werk van Cécile Douard (Rouen, 1866 – Brussel, 1941). Vanaf haar kinderjaren woonde ze in Bergen, waar ze leerde schilderen. Aanvankelijk handelde haar werk over de levensomstandigheden van de arbeiders in de Borinage aan het einde van de 19e eeuw, geschilderd in een uitgesproken realistische stijl. De tentoonstelling belicht niet alleen het artistieke talent, maar ook het doorzettingsvermogen van deze vrouw, die niet gespaard bleef van tegenslagen. In haar jonge jaren had ze al de eerste keer pech: ze wilde schilderes worden, maar jonge vrouwen mochten geen les volgen aan de kunstacademies. Geen ramp, dan volgde ze maar een opleiding in het atelier van Portaels, en daarna in dat van Bourlard. Haar kunst was even geëngageerd als die van Constantin Meunier. Ze had vooral belangstelling voor het lot van de vrouw. In 1892 stroomde haar atelier onder, toen de Trouille buiten haar oevers trad. Ze kwam daarbij ten val en verloor een oog. Vanaf 1898 verminderde haar zicht geleidelijk aan, maar ze bleef dapper schilderen. Tegen 1899, het jaar waarin Bourlard overleed, was ze volledig blind, maar haar sterke karakter behoeftte haar voor depressies. Ze vocht tegen de sombere gedachten, leerde viool spelen (ze groeide uit tot een uitstekende violiste!) en begon ook te boetseren en beeldhouwen. Haar ogen lieten haar dan wel in de steek, maar haar handen niet. We krijgen een fraaie selectie werken van haar te zien, van grote doeken in een zeer realistische stijl tot werken van gips. Het decorontwerp is een zo getrouw mogelijke nabootsing van de relatie van Cécile Douard tot het licht: in de tentoonstellingsruimten wordt het steeds donkerder, tot de bezoeker uiteindelijk in de volslagen duisternis belandt. Het is op de tast dat je kennismakert met de reproducties van hars van sculpturen van niet alleen Cécile Douard, maar ook Doris Valerio. Die laatste werd op zijn dertigste

plotseling blind, waardoor zijn leven radicaal veranderde. Dankzij zijn lust naar avontuur en zijn rijke innerlijke leven vond hij echter een uitweg en begon hij sculpturen te maken. Uit zijn handen werden werken met uitgepuurde lijnen geboren, met een symbolische kracht waar zelfs een groot beeldhouwer dankbaar om zou zijn. Zijn oeuvre doet denken aan dat van Brancusi, hoewel hij vroeger nooit diens sculpturen heeft gezien. Het tweede deel van de tentoonstelling handelt over de problematiek van visuele beperkingen in de plastische kunsten. Sommige slechtziende of blinde kunstenaars schilderen, fotograferen of beeldhouwen. We krijgen een tiental werken van genoemde kunstenaars te zien, onder meer van Doris Valerio, Hedwige Goethals, Jérôme Delépine en Karel Bogaerts. Het derde deel staat in het teken van de actuele kunst, waar het tentoonstellingsbeleid van het museum traditiegetrouw op gericht is. We krijgen werk te zien van hedendaagse kunstenaars die blinde modellen hebben afgebeeld, zich er op hebben geïnspireerd of speciaal voor hen werken hebben gecreëerd: Wolfgang Becksteiner, Jérôme Considérant, André Kertész, Estefania Peñafiel Loaiza, Bettina Rheims, Patrick Tosani ... en ook Sophie Calle: "Ik heb mensen ontmoet die blind geboren zijn, die dus nooit hebben gezien, en ik heb hun gevraagd wat voor hen schoonheid uitbeeldt." Het gaat om zwart-witportretten. Rechts daarvan zien we een ingelijste tekst, geschreven in zwarte letters op een witte achtergrond. Dat is het antwoord op de vraag van de kunstenaar.

linkerpagina

Cécile Douard, 'Rustende mijnwerker', 1896.

links

Bettina Rheims, 'Aan de haard van het rusthuis Darnel', 1992.

Het decorontwerp is een zo getrouw mogelijke nabootsing van de relatie van Cécile Douard tot het licht: in de tentoonstellingsruimten wordt het steeds donkerder, tot de bezoeker uiteindelijk in de volslagen duisternis belandt.

Meer weten

Bezoeken

'L'Ombre mise en lumière. De Cécile Douard à Bettina Rheims'
Musée Ianchelevici
Place Communale 21
La Louvière
www.ianchelevici.be
10-10 t/m 17-01

rechts

Edgar Degas (1834-1917), 'De absintdrinkster', 1875-76. Olie op doek, 92 x 68,5 cm. Parijs, Musée d'Orsay. © Musée d'Orsay, Dist. RMN-Grand Palais, Patrice Schmidt.

onder

Constantin Guys (1802-1892), Mannen aan tafel in gezelschap van schaars geklede vrouwen. Recto, bruine inkt, grijs gewassen, pentekening, 19 x 26,5 cm. Parijs, Musée d'Orsay. © RMN-Grand Palais (Musée d'Orsay), Christian Jean.

rechter pagina

Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901), De medische inspectie: de blonde huisvrouw, 1893-1894. Olie op karton, 68,5 x 47,5 cm. Parijs, Musée d'Orsay. © RMN-Grand Palais (Musée d'Orsay), Hervé Lewandowski.

Kunstenaars probeerden niet alleen de koortsachtige sfeer van het borddeel weer te geven, maar ook de intimiteit van de vrouwen vóór de komst van hun klanten.

Meer weten

Bezoeken

'Splendeurs et misères. Images de la prostitution 1850-1910'

Musée d'Orsay

Rue de la Légion d'Honneur 1

Parijs

www.musee-orsay.fr

t/m 17-01

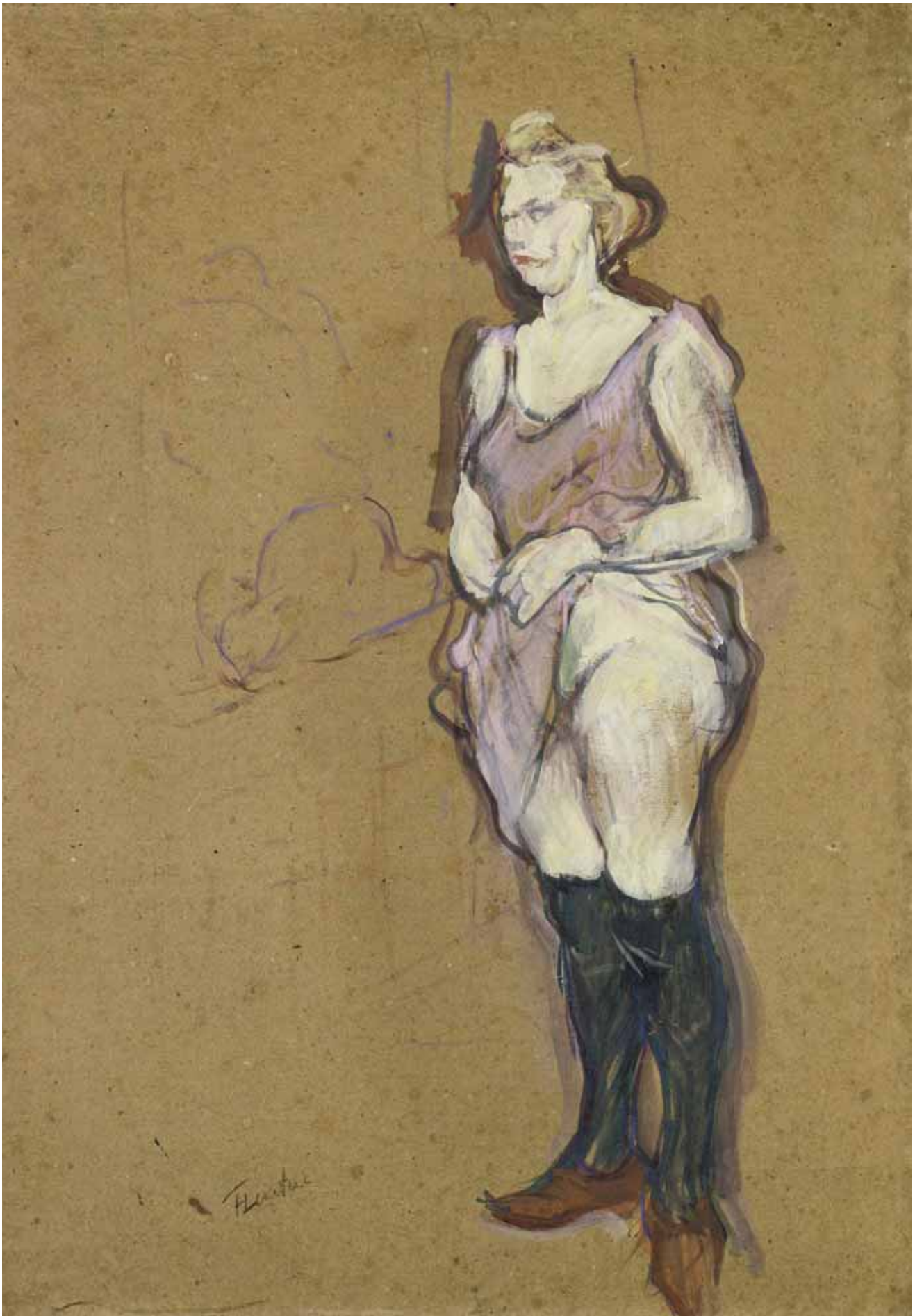
Wel en wee in de prostitutie

ook aan op openbare plaatsen, van boulevards tot brasserieën, café chantants, schouwburgen en opera's. Edouard Manet, Edgar Degas en Vincent van Gogh vonden in tal van tapgelegenheden vrouwelijke modellen ten prooi aan eenzaamheid en melancholie. De tegenpool van zo'n wanhopige vrouw was de courtisane, actief in de hogeschool van de prostitutie. Een courtisane zat er doorgaans warmpjes bij. Ze liet zich dan ook vaak tegen betaling portretteren door schilders, beeldhouwers of fotografen. Getooid met juwelen en in een elegant tenue poseerde ze in het luxueuze decor van haar eigen woning. Courtisanes waren trendsetters op modegebied en waren topmodellen in de ogen van de jonge actrices en danseressen. De courtisane was de verpersoonlijking van de femme fatale, die de van nature dominante man naar haar hand wist te zetten. Een allegorische versie ervan tref je aan in het werk van bijvoorbeeld Félicien Rops en Gustav Adolf Mossa. In hun symbolistische visie is de vervaarlijke prostituee de belichaming van alle ondeugden. De tentoonstelling besteedt ook aandacht aan enkele toen opkomende media, zoals de fotografie. In hun ateliers zouden fotografen op verzoek van klanten taferelen vastleggen op de gevoelige plaat die de fluwelen sfeer van de salons en boudoirs uit de tijd van Napoleon III weergaven, daar waar verleiding en overtreding hand in hand gingen. Dit was een belangrijk thema voor de zich volop ontwikkelende moderne schilderkunst. Het inspireerde Edvard Munch, Frantisek Kupka, Georges Rouault, Auguste Chabaud, Maurice de Vlaminck, Kees van Dongen en Pablo Picasso tot meesterwerken. De tentoonstelling zal hierna ook te zien zijn in het Van Gogh Museum in Amsterdam.

Het Musée d'Orsay werpt een blik in de wereld van de 'huizen van ontucht', zeg maar bordelen. Een obscure wereld, hier belicht in al zijn diversiteit. Het prostitutiemilieu in het Parijs van de tweede helft van de 19e eeuw was een zowel lugubere als kleurrijke wereld, een ondergrondse economie die tegelijk angst inboezemde en fascineerde. Het was ook een milieu vol contradicties. Deze tentoonstelling is de eerste over dit thema. Ze laat zien hoe, in het kielzog van Baudelaire, kunstenaars van allerlei slag dit fenomeen met de grootste aandacht observeerden. Het was een bij uitstek modern thema. Ze zouden deze betaalde liefde min of meer waarheidsgetrouw afbeelden in hun werken. Sommige kunstenaars, zoals Constantin Guys, Edgar Degas, Henri de Toulouse-Lautrec en Emile Bernard, baseerden hun taferelen echter eerder op hun fantasie dan op waargenomen feiten. Kunstenaars probeerden niet alleen de koortsachtige sfeer van het borddeel weer te geven, maar ook de intimiteit van de vrouwen vóór de komst van hun klanten. De prostitutie, dat 'noodzakelijke kwaad' dat zich schuilhoudt in de donkere hoeken van de samenleving, beperkte zich trouwens niet tot bordelen. Je trof het fenomeen

De andere weg is ingeslagen

Recente ontwikkelingen in de keramiek

Sedert de laatste decennia van de negentiende eeuw heeft zich op keramisch gebied iets geheel nieuws voorgedaan. Kunstenaars ontdekten de mogelijkheden ervan als een effectief uitdrukkingsmiddel. Op een expositie in het Maastrichtse Bonnefantenmuseum valt deze evolutie te volgen.

boven

Carolein Smit: Skelet met vogel, 2014.

TEKST: **FREDERIK F. BARENDs**

Er zijn in de geschiedenis van de mensheid van die ontwikkelingen geweest zonder welke we ons nooit hadden kunnen handhaven. De macht over het vuur of het bewerken van steen zijn daar aansprekende voorbeelden van. Maar minstens zo belangrijk was de ontdekking van wat er met klei gedaan kon worden. Het begon met het insmeren van het vlees, dat daardoor in het vuur niet meer zwart blakerde. Van daar naar de ontdekking dat er van die klei potten en kommen gevormd konden worden, die dan in het vuur hard en in zekere mate waterdicht werden, was een volgende stap. Ineens konden water en vruchten bewaard worden of meegenomen worden naar een andere plek.

Hoelang men precies voor het bereiden en bewaren van het voedsel met die primitieve keramiek tevreden is geweest weet niemand. Zeker is wel dat de verdere ontwikkeling uiterst langzaam is gegaan en eindeloos gericht is gebleven op gebruiksaardewerk. Het is op z'n minst typerend dat tot op de dag van vandaag de naam voor iemand die zich bezighoudt met keramische vormen die iets kunnen bevattenpottenbakker is.

Functioneel gebruik naast sierwaarde

Het zijn als eerste sommige oude culturen in het Midden-Oosten en het Mediterrane gebied geweest, waar zich, naast het in relatie tot het voedsel staande aardewerk, uitzonderingen voordeden. Men vervaardigde daar ook wel artefacten, kleine figuurplastieken en in het Babylonische kwam men zelfs tot wandreliëfs. Ook in het oude China deden zich soortgelijke ontwikkelingen voor, maar in de noordelijke streken van Europa bleef men zich tot ver in de middeleeuwen nagenoeg alleen bezighouden met de productie van simpel gebruiksaardewerk en vloertegels. Daarna bleek het 'Steinzeug' het absolute technische hoogtepunt te zijn. Polychroom gedecoreerd aardewerk zou hier pas een hoge vlucht nemen nadat gedurende de renaissance Italië er via Spanje mee in aanraking was gekomen. Dat was het indirecte gevolg van de bezetting van het Iberische schiereiland en de daaruit voortvloeiende contacten met de Arabische wereld.

Vanaf de zestiende eeuw had overal in Europa die verbreiding van het polychrome aardewerk grote gevolgen. Naast het gewone gebruiksgoed begon men aan keramische producten met een

In de laatste decennia heeft een aantal keramisten zich losgemaakt van de tradities in hun vak.

Hun creaties kunnen daardoor meer als zelfstandige kunstwerken worden gezien.

artistieke beschildering een zekere sierwaarde toe te kennen. Dergelijke schotels, kommen en kannen werden aan het gebruik waarvoor ze bedoeld waren onttrokken, om verder alleen een rol te gaan spelen bij de verfraaiing van het interieur. Gaande de achttiende eeuw kwamen daar nog de siervazen en vormstukken van de grote porseleinmanufacturen bij. Deze ontwikkeling raakte in een stroomversnelling toen in het begin van de negentiende eeuw de industriële revolutie ook op keramisch gebied een steeds grotere rol begon te spelen. Niet alleen was daarmee het handwerk tot verdwijnen gedoemd, maar ook begaf het niveau van de vormen en decoraties zich in een neerwaartse spiraal.

Nieuwe ontwikkelingen

In de tweede helft van de negentiende eeuw gingen er als gevolg hiervan steeds meer stemmen op om iets te doen aan deze negatieve ontwikkeling. De eerste wereldtentoonstellingen waren er

Chieko Katsumata, 'Akoda', 2014.
© Chieko Katsumata

boven
Jessica Harrison, 'Painted Lady 4',
2014.

onder
Bita Fayyazi, 'Cockroaches', 1998-1999.
© Gallery Isabelle van den Eynde
Dubai.

pagina rechts
boven
Grayson Perry, 'Memory Jar', 2013.
Collectie Bonnefantenmuseum.

onder
Ai Weiwei, 'Bowl of Pearls', 2006.
© Galleria Continua San Gimignano,
foto: Pascale Leenders.

het gevolg van. Hoewel vooral in het begin op de exposities de industrieel vervaardigde producten nog steeds de boventoon voerden, was er naast de nog stevig in het historisme gewortelde vormgeving ook iets nieuws te zien. Vooral tijdens de exposities van 1878 en 1889 kende men steeds meer waarde toe aan inzendingen waarin een kunstenaarshand te herkennen viel. Ze werden met prijzen bekroond, zoals bijvoorbeeld in 1878 het werk van Théodore Deck, die het later tot directeur van de Manufacture de Sèvres bracht. Uiteindelijk resulteerden de exposities in een strijd tussen oud en nieuw. Het eindigde ermee dat de eclectische stijl het onderspit moest delven en de art nouveau de boventoon ging voeren.

Omdat de vormgeving van veel keramiek nauw met de nieuwe stijl verbonden was, begonnen veel kunstenaars de mogelijkheden van dit materiaal in te zien. Dat had in Sèvres o.a. de productie van de meest kunstzinnig geglazuurde vazen tot gevolg. Beeldhouwers als Alexandre Charpentier, Albert-Ernest Carrier-Belleuse of Jules Dalou, die uiteraard bij de opzet van hun bronzen het boetseren met klei gewend waren, begonnen steeds vaker de andere mogelijkheden van dit materiaal te ontdekken. Helaas is er geen werk van hen op deze expositie te zien en figureren zij alleen in de inleiding van de catalogus. Aanwezig is wel een serie tussen 1886 en 1894 gemaakte maskers, van de al op 39-jarige leeftijd overleden Jean Carrière,

terwijl de catalogus opent met de afbeelding van een fragment van een groot geglazuurd bas-reliëf van Alexandre Charpentier.

Omdat een grote naam altijd als publiekstrekker fungeert, is er op deze expositie van Auguste Rodin een aantal keramische werken aanwezig. Zo worden er onder meer van hem een geglazuurde 'Pleureuse' uit 1891 en de 'Tête monumentale de Balzac' uit 1899 getoond

Anders, maar toch nog traditioneel

Rond 1900 en daarna ging een aantal keramisten zich binnen hun vakgebied bezighouden met meer monumentale toepassingen. Het is een aspect dat in deze expositie helaas verwaarloosd is. Wel is er aandacht gegeven aan hetgeen picturaal werkende kunstenaars tijdens de eerste helft van de twintigste eeuw met keramiek gingen doen. Daarbij vallen bekende namen op, zoals die van André Derain, Henri Matisse, Maurice de Vlaminck en Raoul Dufy. Zij vervulden op dit gebied een soort pioniersrol, maar ook de Exposition Internationale des Arts Décoratifs van 1925 heeft deze ontwikkeling danig gestimuleerd.

Na de oorlog voegden kunstenaars als Joan Miró, Pablo Picasso, Fernand Léger, Marc Chagall en niet te vergeten onze eigen Karel Appel zich hierbij. Zij waren geen van allen échte keramisten, maar dankzij professionele hulp wisten ze toch bijzondere resultaten te bereiken. Soms maakten

zij vrijstaande plastic, maar meestal beperkten ze zich nog altijd tot variaties van de traditionele vormen zoals kannen en schotels, die zij van een decoratie voorzagen. Een bekend voorbeeld is de samenwerking tussen 1948 en 1955 van Pablo Picasso met George en Suzanne Ramié, in hun atelier Madoura in het Franse Vallauris. Van de originele Picassocreaties, waarvan de kunstenaar er vele voor zichzelf bewaarde, maakte dit atelier betaalbare edities, met oplages tussen de 25 en 500. Men neemt aan dat er hiervan in totaal tegen de 120.000 stuks in omloop zijn.

Een volwaardige kunstvorm

In deze tentoonstelling is er ook aandacht voor de ontwikkelingen tussen 1920 en 1967 in Italië en die in de jaren 1954 en 1967 aan de westkust van de Verenigde Staten. Hieraan is in de inleiding van de catalogus (bijna 300 pagina's) veel aandacht gegeven. De aanschaf hiervan is dan ook aan te bevelen, want behalve vele afbeeldingen van het geëxposeerde, bevat de tekst een schat aan informatie. Het accent ligt daarbij met name op het sterk veranderende beeld van het gebruik van het keramische materiaal gedurende het laatste deel van de twintigste eeuw en de huidige periode. Wel is het zo dat het geen werkelijk

uitgebalanceerd overzicht is, maar dat is nu eenmaal eigen aan iedere expositie, als gevolg van de smaak en de keuzes van de samenstellers.

Met deze voorkennis blijft het echter interessant om te zien hoe keramisten zich ontworstelen aan de gewoontes die eeuwenlang in hun vak hebben gegolden, nu het gebruik van de klei en de glazuren in dienst zijn komen te staan van het zelfstandig kunstwerk. Het valt daar overigens bij op dat de mogelijkheden van deze materialen nog niet altijd optimaal worden benut. Het ontbreekt vaak nog aan een gedegen vakmanschap, waardoor het gebruikte materiaal op zich de boventoon blijft voeren. De bezoeker van deze expositie kan dan ook vaststellen dat de zoektocht naar de wijze om dit uitdrukkingsmiddel optimaal te benutten bij menig kunstenaar nog in volle gang is.

Verjaardagsfeest

Deze tentoonstelling, waarmee het Bonnefantenmuseum viert dat het twintig jaar geleden is dat het door Aldo Rossi ontworpen museumgebouw geopend werd, zal daarna doorreizen naar de Cité de la Céramique (Sèvres) en La Maison Rouge, beide te Parijs. Bij de meer dan 250 gepresenteerde keramische objecten, treft men o.a. de namen aan van Johan Creten en Carolein Smit maar ook van Lucio Fontana, Antonio Tapiés, Thomas Schütte, Ai Weiwei, Klara Kristalova, Else Sehel, Katinka Bock of Rachel Kneebone.

Meer weten

Bezoeken

CERAMIX
Bonnefantenmuseum
Avenue Céramique 250
Maastricht
www.bonnefanten.nl
16-10 t/m 31-01

La Maison Rouge
Boulevard de la Bastille 10
Parijs
www.lamaisonrouge

Cité de la Céramique
Place de la Manufacture 2
Sèvres (Parijs)
www.sevresciteceramique.fr
Beide Parijse exposities
09-03 t/m 12-06

Biënnale art nouveau art deco

parels van de Brusselse architectuur

boven

Interieur van de Villa Empain. Om dit zeer verfijnde decor in karakteristieke art deco stijl nog weelderiger te maken, werden luxueuze materialen gebruikt, zoals Escalette- en Bois-Jourdanmarmer, Indische, Venezolaanse en Afrikaanse houtsoorten. Foto: Sophie Voituron.

rechts

Wat een charmant anachronisme: in de jaren '20 werd de Plaza-cinema zonder enige aarzeling uitgerust met een prachtig neobarok decor, met imitatie ramen in vergulde sierlijsten en getorste zuilen, polychrome beschildering en mooi uitgewerkte verlichtingsarmaturen. Maar het is zeker dat een dergelijke grote open ruimte zonder enige steun alleen mogelijk is door de betonnen structuur van het herenhuis dat in elk opzicht art deco is. Foto: Sophie Voituron.

De Biënnale Art nouveau – Art deco is uitgegroeid tot een niet te missen evenement dat ons laat kennismaken met parels van het Brusselse architecturale erfgoed, van de belle époque tot de dulle jaren twintig. COLLECT maakte een eigen selectie uit de ongeveer tachtig plaatsen die u in oktober kunt bezoeken.

TEKST: **ANNE HUSTACHE**

De tijd dat men in Brussel zonder al te veel nadenken door Victor Horta ontworpen gebouwen sloopte, ligt gelukkig achter ons. De stad is nu trots op zijn architecturaal cultureel erfgoed en op zijn titel hoofdstad van de art nouveau. Vier verenigingen van kunsthistorici en promotors van dit patrimonium (ARAU, Arkadia.be, Pro Velo en De Babbelbus), verenigd onder het vaandel Voir et Dire Bruxelles, beslisten meer dan vijftien jaar geleden de krachten te bundelen om een biënnale voor het grote publiek te organiseren. Elk jaar worden immers tal van woningen gerestaureerd door vakmensen en met veel liefde onderhouden door hun eigenaren. In het begin was de biënnale alleen gewijd aan de art nouveau, maar al snel kwam daar ook de art deco bij. Tegenwoordig heeft ze ook betrekking op de moderne architectuur en die van

het interbellum. Ook het eclectische is nu te vinden in de selectie van 2015, gewijd aan het thema van de feest- en receptiehallen.

Het principe van de biënnale is eenvoudig: elk weekend in oktober wordt een twintigtal plaatsen opengesteld voor het publiek. Het bezoek wordt geleid door gespecialiseerde gidsen en gebeurt na reservering. Op sommige plaatsen kan men speciaal voor deze biënnale georganiseerde activiteiten meepikken, gaande van een salsa-demonstratie in de voormalige winkel La Tentation tot een tentoonstelling van waaiers in het Concert Noble. Behalve gebouwen die anders niet toegankelijk zijn voor het publiek kan men dankzij de biënnale ook gebouwen bezoeken waarvan de nieuwe bestemming het verleden doet vergeten. We denken dan bijvoorbeeld aan de Villa Empain (ontworpen door Michel Polak, in 1935), waar tegenwoordig

Het thema van de achtste editie van deze biënnale laat ons kenismaken met gebouwen die getuigen van het mondaine leven in elk van de betrokken periodes.

boven

De salons van hôtel Solvay: dit mees-
terwerk van Victor Horta baadt in
een overvloedig licht door de grote
vensters die uitkijken op de Louisa-
laan. Beglaasde klapdeuren en trans-
parante verschuifbare kasten laten
toe de ruimte open te stellen of in
te delen naargelang men een kleine
concertzaal of drie intieme salons
wenst. Foto: Sophie Voituren.

de zetel van de Boghossian Stichting is gevestigd,
met zijn luxueuze receptiezal en zijn prachtige
buitenzwembad. Behalve het bezoeken van inte-
rieurs kan men ook trajecten volgen door de stad
volgens specifieke thema's. In het eerste weekend
van oktober is er ook een 'objectenbeurs'.

Ere wie ere toekomst

In 1893 bouwde Victor Horta een woning voor
zijn vriend Emile Tassel en introduceerde zo een
stijl geïnspireerd op de natuur: de art nouveau.
Ere wie ere toekomst: tijdens de biënnale kan men

de meeste van de door Horta ontworpen heren-
huizen bezoeken: Autrique, Frison, Van Eetvelde,
Tassel, Solvay, Hallet en natuurlijk ook zijn eigen
huis, thans het Horta Museum. Van de woning
van Edmond van Eetvelde is niet alleen het oud-
ste gedeelte toegankelijk, maar ook de nieuwere
gedeelten, ontworpen door Horta. Ook de wo-
ning van Max Hallet, minder bekend, wellicht
omdat de restauratie pas onlangs werd beëindigd,
is zeker een bezoek waard, al was het maar voor
haar bloemmotieven, die vrij origineel zijn in het
oeuvre van Horta, en haar prachtige glaspartijen.

Andere ontwerpen van Horta die soms over het hoofd worden gezien, zijn de voormalige juwelierszaak Wolfers en de kleuterschool Catteau, beide pareltjes van de Brusselse architectuur. Ook die twee andere grote architecten van de art nouveau staan op de lijst van de biënnale: Henry van de Velde, met zijn Bloemenwerf (zijn eigen woning, die getuigt van zijn liefde voor de Britse Arts & Crafts), en Paul Hankar, niet alleen met zijn privéwoning, maar ook met de woning die hij ontwierp voor schilder René Janssens, minder bekend weliswaar dan de woning van schilder Albert Ciamberlani, met haar gevel versierd met sgraffiti, maar niettemin een bezoek waard, al was het maar voor het prachtige trappenhuis van mahoniehout en rood sparrenhout, met bovenaan een glazen dak met gele tinten.

De biënnale biedt ons ook de kans om kennis te maken met werk van talentvolle, maar minder bekende architecten, zoals Victor Talemans, die bijzonder fraaie art-nouveaugevels heeft ontworpen in de wijk van de Squares, en Louis Tenaerts, die meer dan duizend woningen zou hebben ontworpen in Brussel, waarbij gebruik werd gemaakt van zowel baksteen en natuursteen als beton voor

Behalve gebouwen die anders niet toegankelijk zijn voor het publiek kan men dankzij de biënnale ook gebouwen bezoeken waarvan de nieuwe bestemming het verleden doet vergeten.

constructies die alle facetten van de art deco omvatten! (1)

Art deco en modernisme

Henry van de Velde was niet alleen een vaandel-drager van de art nouveau, maar ook van het modernisme, zoals onder meer blijkt uit de woning die hij in 1933 ontwierp voor zijn vriend Charles Grégoire, in Brussel. Die is vrij klein, maar vernuftig van ontwerp. Het modernisme was nooit echt populair, maar toch vind je in Brussel enkele bijzonder mooie modernistische constructies, zoals de woning en het atelier dat architect Victor Bourgeois in 1928 ontwierp voor beeldhouwer Oscar Jespers en dat uitgroeide tot een trefpunt van de Europese avant-garde. Met zijn afgeronde hoeken en cilindrische vormen is dit

links

Hôtel Riez: de salon is recent geres-
taureerd en opnieuw geschilderd in
de art deco sfeer. De twee commodes
zijn vervaardigd door de firma De
Coene die voor interieurinrichtingen
vaak nauw samenwerkte met Jean-
Bapiste Dewin. Foto: Sophie Voituren.

rechts

De strakke waterstraal op dit glas-raam in hôtel Riez is een vaak terugkerend motief in de art deco. Het is bijvoorbeeld ook te vinden op de pakketboot Le Normandie, een echte stijlicoon in die tijd. De karakteristieke gestileerde bloemen verlevendigen de fontein door hun sprinkelende kleuren. Foto: Sophie Voituren.

onder

Hôtel Solvay: ofschoon hij allereerst architect was, ontwierp Horta ook alle elementen die deze architectuur 'aankleden', zoals het meubilair, de verlichting en de glasramen. Hij hield ervan om de materialen en de kleuren op elkaar af te stemmen, en zijn vegetatief geïnspireerde krullen harmonieus te laten wervelen.

huis duidelijk geïnspireerd op het oeuvre van Le Corbusier. In de jaren 1920 had je in Brussel ook nog een andere zeer talentrijke architect: Jean-Baptiste Dewin, die onder meer tekende voor het gemeentehuis van Vorst en het universitair Sint-Pietersziekenhuis. Het herenhuis dat hij in 1927 ontwierp voor industrieel Joachim Riez is nu voor het eerst toegankelijk voor het biënnalepubliek. Het omvat zowel kantoren als een woongedeelte. Met zijn geometrische versieringen is het typerend voor de art deco, terwijl de dierenmotieven dan weer typerend zijn voor de Brusselse meester. Aan de binnenkant is er een prachtig glazen dak / glas-in-lood-raam, versierd met een waterstraal.

Feestzalen

Het thema van de achtste editie van deze biënnale laat ons kenismaken met gebouwen die getuigen van het mondaine leven in elk van de betrokken periodes. De door architecten Louis Montoyer en Charles van der Straeten ontworpen Cerle Gaulois omvat een balzaal, waar sinds de 18de eeuw nog niets aan veranderd is. Deze is versierd met fraai stucwerk en kroonluchters van Muranoglas. Wat de art-decostijl betreft, vergeet men vaak dat men in hotel Le Plaza, gebouwd door Michel Polak in 1928-1931, nog steeds een bioscoopversiering aantreft, in een art-decostijl van Spaans-Moorse invloed werkelijk uniek in zijn

genre. Al even origineel is de versiering van de voormalige bioscoop Eldorado (Max Chabot, 1933), met bas-reliëfs die Afrikaanse taferelen uitbeelden. In die jaren tussen de twee wereldoorlogen verrezen in Brussel tal van flatgebouwen, zoals het Palais de la Folle Chanson (Antoine Courtens, 1928), met op de bovenste verdieping een zaal waar de mede-eigenaars recepties konden houden! De biënnale laat ons dus kennismaken met een groot aantal van architecturale bezienswaardigheden. Wie er graag bij wil zijn, moet zeker een kijkje gaan nemen op de website van de biënnale, om alvast een plaats te reserveren voor de gebouwen die hij wil bezoeken. Er zijn immers niet alleen veel plaatsen te bezichtigen, er zijn ook veel geïnteresseerden!

links

Hôtel Tassel: bij Horta is het trappenhuis geen gesloten 'kooi' meer zoals vroeger, maar een lichte plaats die in verbinding staat met de andere ruimtes. Dit komt doordat de dragende muren vervangen zijn door beglaasde wanden, waarbij het gewicht van de bovenliggende verdiepingen wordt opgevangen door smalle metalen zuilen.

Meer weten

Bezoeken

Biennale Art nouveau – Art deco
Alle weekends van oktober
(03 t/m 25-10)
Opgelet: bezoeken kan pas na reservering!
www.biennale-art-nouveau.be
Voir et Dire Bruxelles,
Koningsstraat 2/4, 1000 Brussel,
tel.: +32 (0) 2 563 61 51.

- (1) Het magazine 'Nouvelles du Patrimoine' wijdt een uitstekend artikel aan de Biennale Art nouveau – Art deco, met tal van achtergrondinformatie, onder meer over deze twee architecten.
(2) idem, p. 33
(3) ibidem, p. 28

Lezen

Cécile Dubois (met foto's van Sophie Voituren), 'Bruxelles Art déco', Racine, Brussel, 2014.

George Nakashima

meester van het hout

Op 16 september hield Piasa in Parijs een exclusieve veiling van topwerken van de Amerikaanse meubelontwerper George Nakashima (1905-1990). Het aanbod omvatte niet minder dan 65 stukken, waaronder een twintigtal vervaardigd door de Nakashima Studio, onder het toezicht van zijn dochter Mira. Tevens ook een gelegenheid om even terug te kijken op de carrière van deze ontwerper, een van de grootste vernieuwers van de meubelkunst uit de twintigste eeuw én de vader van de American Craft-beweging.

TEKST: **CHRISTOPHE DOSOGNE**

boven

George Nakashima is opvallend in diens vormbewerking en vooral in de vrije rand waar het hout gedeeltelijk in zijn ruwe vorm is gelaten. 'Double Minguren I', ca. 1970. Lage tafel in Amerikaans notenhout. 42 x 186 x 64 cm. © Piasa.

rechts

George Nakashima in zijn atelier. © University of Washington Library's Special Collection.

Een van de topstukken die bij Piasa onder de hamer gingen, was een unieke commode van Amerikaans notenhout uit 1963, met een richtprijs van € 30.000-40.000. De commode, gemaakt van een materiaal dat in Pennsylvania makkelijk te verkrijgen is, dateert uit een sleutelfase van Nakashima's carrière, toen hij, gedreven door zijn passie voor de schoonheid van houtsoorten, een echte verzamelaar werd en wereldwijd op zoek ging naar zeldzame en exotische soorten, om subtiele variaties te kunnen aanbrengen in zijn ontwerpen. Hij importeerde hout vanuit de hele wereld. Dat werd dan naar een zagerij in Maryland getransporteerd, waar hij persoonlijk toezag op het zagen. "Ik ben er graag zelf bij, het is zoals het slijpen van een diamant."

De zaagrichting, de dikte, alles is belangrijk. De groeilijnen uit de winter, wanneer het hout langzaam groeit, zorgen voor nerven. De stroken zijn dan donkerder en harder. De zomerlijnen zijn lichter, breder en zachter”, aldus Nakashima.

Van eigen makelij

Zoals een schilder zijn palet samenstelt, zo selecteerde Nakashima zijn houtsoorten, nerven en draden, met een unieke sensualiteit. Door zijn heel eigen werkwijze zou hij nog tijdens zijn leven, maar nu meer dan ooit “in de smaak vallen bij de consumenten, die de industriële productie beu zijn”, schreef designexperte Anne Bony in haar boek over het oeuvre van Nakashima. “Door zijn verlangen naar zelfvoldoening, productie in eigen beheer, onafhankelijk van het commerciële systeem, schulden en geld, kon hij een speciale band met zijn klanten opbouwen.” Hoewel hij zich verschillende keren aan industriële productie had gewaagd, onder meer voor Knoll (1946-1954), staat George Nakashima toch vooral te boek als een authentieke ambachtsman die er altijd naar streefde de natuur eer aan te doen. Hij leerde het meest door de natuur te observeren en zich te verdiepen in de tradities. Door te tekenen doorgrondde hij de elementen van het landschap, vooral de bomen, die ‘natuurlijke bouwwerken’.

Van Japan ...

George Katsutoshi Nakashima (1905-1990) werd geboren in Spokane, nabij Washington D.C. Zijn ouders waren van Japanse origine. Pas toen hij twintig was, zou hij zijn land van oorsprong voor het eerst te zien krijgen. Hij maakte er kennis met zijn familie, zijn roots en de heilige band tussen de Japanse traditie en de natuur. Hij studeerde aan de universiteit van Washington en aan de Amerikaanse school voor schone kunsten

George Nakashima probeerde de schoonheid van het natuurlijke materiaal nog kracht bij te zetten.

in Fontainebleau. In 1930 ging hij architectuur studeren aan het befaamde MIT (Massachusetts Institute of Technology). Anne Bony: “Gedreven door een niet te stillen honger naar kennis begon hij daarna aan een wereldreis die zeven jaar zou duren. Het was een onmisbaar leerproces dat hem naar Londen bracht en daarna naar Parijs, waar hij een jaar zou verblijven, met weinig middelen. Hij liet zich vaak zien in de kunstenaarswereld van Montparnasse.” In 1931 verliet hij Frankrijk en ging het richting Japan, waar hij zich in het huis van zijn grootmoeder vertrouwd zou maken met de principes van de traditionele Japanse woning, waarvan hij alle aspecten bestudeerde, met speciale belangstelling voor het ritme van de

boven

George Nakashima, ‘Conoid’-tafel en ‘New’-fauteuil. Amerikaans notenhout en carya-hout. In opdracht gemaakt. Fauteuil gesigneerd. Circa 1963. © Piasa. Verkocht voor € 25.760 bij Piasa, Parijs, op 16 september.

onder

‘Continuous Hanging Wall Case’, 1957. Opgehangen serie kasten uit Amerikaans notenhout en stof. Uniek stuk, gemerkt: Neshan # 1314. 51 x 460 x 56 cm. © Piasa. Verkocht voor € 151.200 bij Piasa, Parijs, op 16 september.

Zoals een schilder zijn palet samenstelt, zo selecteerde Nakashima zijn houtsoorten, nerven en draden, met een unieke sensualiteit.

boven

'Kent Hall', 1962. Staande lamp uit Amerikaans notenhout, palissander en glasvezel. Het model werd in 1962 ontworpen voor de universiteit van Columbia. 153 x Ø 42,5 cm. © Piasa. Verkocht voor € 25.760 bij Piasa, Parijs, op 16 september.

onder

Terwijl hij het hout in een kunstwerk transformeert, gaat George Nakashima een dialoog aan met het hout en laat ons ook meteen met de natuur communiceren.
Bank, ca. 1975. Amerikaans notenhout. 83 x 242 x 58 cm. © Piasa. Verkocht voor € 32.200 bij Piasa, Parijs, op 16 september.

structuur van hout. In 1934 werd hij geïntroduceerd bij Antonin Raymond (1888-1976), die in Tokio was gevestigd. Hij mocht aan de slag gaan bij diens architectenbureau. Raymond, beïnvloed door de ideeën van Frank Lloyd Wright, zou een beslissende invloed uitoefenen op Nakashima, die bewondering had voor zijn gebruik van onbewerkte boomstammen, waardoor de knoesten en gebreken in het hout zichtbaar bleven.

... naar India

Nakashima werd naar Pondicherry, in India, gestuurd om er toezicht te houden op de bouw van het Golconde-gebouw voor de ashram van Sri Aurobindo, een opdracht die was toevertrouwd aan Raymond. Stoelen, banken, bedden en tafels werden ter plaatse vervaardigd uit grote stukken teakhout. "Die ervaring was bepalend voor zijn verdere carrière", benadrukt Anne Bony. "Hij ontdekte de schoonheid van het materiaal, de manier waarop het werd gezaagd, zijn structuur, de bijzonder sensuele afwerking van het gezandstraalde hout en vooral ook de spirituele dimensie van het eerlijke, eenvoudige en directe werk." Na zijn terugkeer naar Japan, in 1939, ontmoette hij

zijn toekomstige vrouw, Marion. In 1940 keerde hij terug naar de Verenigde Staten, naar Seattle, waar hij het jaar erna in het huwelijk zou treden. Gevestigd in een klein timmeratelier bouwde hij een beperkte kring van privéklanten op. In Seattle werkte Nakashima ook samen met architect Ray Morin. Hij volgde de hedendaagse meubelontwerpen in de Verenigde Staten en elders wel, maar hoe verleidelijk de technologische innovaties (onder meer gevormd multiplex) ook waren, Nakashima bleef zweren bij ambachtelijk werk.

Woodworker

Na de Japanse verrassingsaanval op Pearl Harbor, op 7 december 1941, besliste de Amerikaanse regering alle burgers van Japanse origine aan de westkust onder te brengen in interneringskampen. George Nakashima, zijn vrouw en hun dochtertje Mira belandden in het Minidoka-kamp (Idaho). Door een gelukkige samenloop van omstandigheden ontmoette hij daar de Japanse timmerman Gentaro Kenneth Hikogawa, die hem zijn vak-kennis met name over houtsoorten zou doorgeven. Dankzij de tussenkomst van de vrouw van Antonin Raymond werden Nakashima en zijn gezin in 1943 vrijgelaten. Ze namen hun intrek in de modelboerderij van Raymond in New Hope (Pennsylvania). Daar werd Nakashima aangespoord zijn passie voor hout en al wat hij in zijn

kampjaren had opgestoken verder te ontwikkelen. Hout werd zo zijn lievelingsmateriaal. Hij zou er stoelen, tafels en banken van maken, en wel op zuiver ambachtelijke wijze. In 1945 bracht Nakashima zijn eerste meubelcatalogus uit, onder de naam Woodworker.

De natuur nog mooier maken

Met zijn ontwerpen wilde George Nakashima "hout een tweede leven schenken". Door een dialoog aan te gaan met het hout kon hij rechtstreeks communiceren met de natuur. Van het ruwe hout maakte hij meubelen die echte kunstwerken waren. Hij deed dat samen met een handvol medewerkers, maar hield wel toezicht op alle productiefasen. In het begin was zijn productie heel beperkt. Nakashima paste de traditionele technieken van de Japanse meubelmakers toe op hout in zijn natuurlijke staat. Hij voegde daar nog zijn uitgebreide kennis van de kwaliteiten

van de verschillende houtsoorten aan toe. Anne Bony: "Een van zijn belangrijkste bijdragen was zijn heel eigen kijk op de vorm, en dan vooral de vrije rand. Het hout werd gedeeltelijk in zijn ruwe staat gelaten. Dat was een simpele en eerlijke methode. Er was geen bepalende stijl maar eerder een duurzaam concept, gekenmerkt door de eigen kwaliteiten van het materiaal en de traditionele productiemethoden." Deze verbintenis tussen het ruwe aspect en het raffinement resulteerde in bijzonder harmonieuze meubelen. Nakashima probeerde de schoonheid van het natuurlijke materiaal extra kracht bij te zetten. Hij beheerste zowel het ontwerp als het materiaal en de fabricagetechnieken tot in de puntjes. Altijd weer streefde hij naar eenvoud, slechts oog hebbend voor de essentie, weg van de verlokkingen van de consumptiemaatschappij. Juist door deze zeldzame kwaliteiten zijn Nakashima's ontwerpen tegenwoordig zo in trek bij verzamelaars.

onder

'Grass-seated chair', jaren '60. Serie van zes stoelen uit Amerikaans notenhout en touw. 68 x 46 x 46,5 cm. © Piasa. Verkocht voor € 48.944 bij Piasa, Parijs, op 16 september.

Meer weten

Lezen

'George Nakashima. The Soul of a Tree: A Woodworker's Reflections', Kodansha America, New York, 2012.

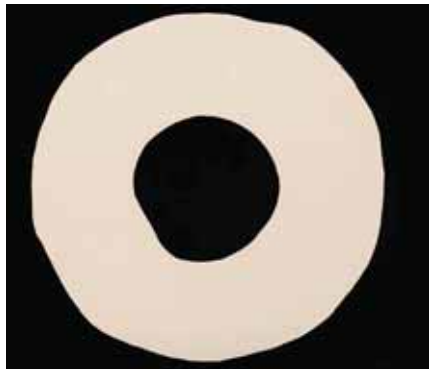
Anne Bony, 'George Nakashima 1905-1990', Piasa Editions, Parijs, 2015.

Kopen

In Galerie Downtown (Parijs) en Galerie Jérôme Sohier (Brussel) kun je regelmatig meubelen van George Nakashima kopen.
www.galeriedowntown.com
www.jeromesohier.com

Bezoeken

George Nakashima Woodworker
 1847 Aquetong Road,
 New Hope, PA 18939
 Verenigde Staten
www.nakashimawoodworker.com

Yoshihara Jiro,
 'Work', 1971, acryl op doek, 45,6 x 53 cm. Sotheby's,
 Hongkong, 05-10. © Sotheby's.
Richtprijs: HK\$ 1-2 miljoen
 (€ 115.000-230.000).

Cartier,
 ring met zeldzame Birmaanse robijn uit de Mogok-
 vallei, 10,62 karaat, onyx en diamanten.
 Sotheby's, Hongkong, 07-10. © Sotheby's.
Richtprijs: HK\$ 18-25 miljoen (€ 2-3 miljoen).

Yan Pei-Ming,
 'Roerganger', 2000, olieverf op doek. Artcurial,
 Hongkong, 06-10. © Artcurial.
Richtprijs: HK\$ 2-3 miljoen
 (€ 250.000-300.000).

Veilingen Wereldwijd

VEILINGEN OP KOMST

Street art bij Tajan

Nauwelijks vijf jaar geleden wist men nog niet goed welke plaats men de street art moest toebedelen in de officiële kunst. Tegenwoordig wordt die moderne kunstvorm algemeen erkend door musea en galleries. Na een succesvolle volledig aan de street art gewijde veiling in 2014 (80 % van de lots werd toen verkocht, met een opbrengst van € 680.000) houdt Tajan op 1 oktober een tweede veiling in dit genre, met werk van enerzijds kunstenaars die tot de opkomende generatie behoren en anderzijds grote namen die hun sporen al hebben verdiend op de markt: Banksy, Blade, Dondi White, Crash, Rammellzee, Seen en Futura2000, van wie de werken langzamerhand zeldzaam worden op de markt.

Herfstveilingen in Hongkong

Van 3 tot 7 oktober houdt Sotheby's in Hongkong zijn traditionele herfstveilingen. Op het menu dit keer: wijn, moderne en hedendaagse Aziatische kunst, met onder meer een grote fiets installatie uit 2003 van Ai Weiwei, en een twintigtal nog niet eerder op de markt verschenen werken van de Japanse kunstenaar Yoshihara Jiro (1905-1972). Verder ook kalligrafisch werk, inkttekeningen, oude Chinese schilderijen en enkele bijzonder fraaie juwelen. Zo kan men op 7 oktober bieden op een bij Cartier in Londen vervaardigd collier met grijze parels van de eerste kwaliteit. Het juweel behoorde ooit toe aan Lady Pearson. De richtprijs bedraagt HK\$ 35-55 miljoen (€ 4-6 miljoen). Een ring van Cartier, met een zeldzame Birmaanse robijn uit de Mogok-vallei van 10,62 karaat, zou HK\$ 18-25 (€ 2-3 miljoen) moeten opbrengen. Een andere blikvanger is een collier met diamanten die ooit deel uitmaakten van de juwelen van de Franse kroon, in 1887 verkocht door de Franse staat. De richtprijs van dit omstreeks 1900 vervaardigde sieraad is HK\$ 10-15 miljoen (€ 1,2-1,7 miljoen). Wat Chinese kunstwerken betreft, zijn er niet alleen prachtige en zeldzame objecten van brons en porselein, maar ook een uitzonderlijk portret van Chunhui, een bijvrouw van keizer Qianlong. Dit schilderij van groot formaat (198 x 122 cm) is vervaardigd door de Italiaanse kunstenaar Giuseppe Castiglione en zijn atelier. Op 5 en 6

oktober houdt ook Artcurial een veiling in Hongkong, en wel voor het eerst in zijn geschiedenis. Dat gebeurt in samenwerking met veilinghuis Spink. Het aanbod omvat onder meer de collectie van een adellijke familie uit Europa, die € 400.000-640.000 op zou moeten brengen. Er is onder andere een tulpvormige gouden kelk, versierd met lancetvormige bladeren, afkomstig uit de befaamde collectie van graaf Nicolas Demidov (1773-1828). Verder kan men bieden op moderne kunstwerken, onder meer een Chagall uit 1964, een Picasso uit 1967 en een Yan Pei-Ming uit 2000. Vreemd genoeg is er bij het aanbod ook een tafel ontworpen in 1970 door de Belgische kunstenaar Ado Chale, met een richtprijs van € 20.000-25.000. Tegelijkertijd houdt het veilinghuis ook zijn eerste verkoping van Europese strips in Azië. Zo kan men bieden op een originele plaat (1936) die Hergé met Oost-Indische inkt en gouache maakte voor het Kuifje-album 'De Blauwe Lotus'. Deze zou € 1-1,5 miljoen moeten opleveren. Liefhebbers kunnen ook bieden op diverse werken van Enki Bilal.

Inboedel Parijse flat bij Christie's

Op 6 oktober gaat Christie's over tot de veiling van de inboedel van een flat die uitkijkt op de Seine, in Parijs. Het gaat om een aantal uitgelezen stukken, meer dan driehonderd tekeningen, schilderijen, meubelen en sierobjecten. De smaakvolle combinatie van oude en moderne stukken getuigt van het talent van de befaamde interieurontwerper. Ontwerpen van Jean-Michel Frank, Ernest Boiceau, Paul Dupré-Lafon en Lalique vormden een harmonieus geheel met stukken uit vroegere tijden, zoals een doek uit het atelier van Jacques-Louis David en een paar bergères met het stempel van Louis-Magdeleine Pluvinet. Verder kan men bieden op een twintigtal parfumsflesjes uit de art-decoperiode, van Lalique, Dior, Isabey, D'Orsay, Gaillard, Jaytho, Worth, Gabilla, Roger & Gallet en Coty, met richtprijzen van € 800 - 3.000. In totaal zou de collectie € 1,2 - 1,8 miljoen moeten opbrengen.

Handtassen en accessoires bij Christie's

Op 7 oktober houdt Christie's zijn tweede veiling van handtassen en accessoires, inspelend op de Fashion Week in de Franse hoofdstad. De eerste veiling was alvast een succes. Christie's toont de kenners dit keer een uitgelezen selec-

Jan Bruegel I,
'Dorpslandschap met kanaal', olieverf op koper, 17,5 x 22,5 cm.
Dorotheum, Wenen, 20-10. © Dorotheum.
Richtprijs: € 300.000-400.000.

tie handtassen, hoofdzakelijk afkomstig uit de prestigieuze ateliers van modehuis Hermès. Het gaat om 286 kleurrijke tassen, in verschillende modellen en grootten, met een richtprijs van € 1,5-1,7 miljoen.

Inboedel riante villa bij Sotheby's

Op 8 oktober gaat Sotheby's Frankrijk over tot de veiling van de inboedel van een van de mooiste woningen aan de Franse Riviéra, met name een villa die uitkijkt op de baai van Cannes, van de Estérel tot de Iles de Lérin. Men kan bieden op een aantal uitgelezen stukken, zo'n 250 lots: Franse en Britse meubelen en kunstobjecten uit de 18e en 19e eeuw, opgesteld in een neopalladiaans decor. Blikvangers zijn onder meer een consoletafel van gesneden hout uit de tijd van George II, bewerkt met witte en goudkleurige lakvernis, een gueridon van gepatineerd brons en verguld brons daterend van het einde van de regeerperiode van Lodewijk XVI, een paar commodes van Adam Weisweiler en een paar marquises van verguld brons toegeschreven aan Georges Jacob, dat ooit toebehoorde aan de graaf van Vaudreuil, goed bevriend met Marie-Antoinette en de graaf van Artois.

Historische foto's bij Millon

Op 13 oktober gaat bij Millon een honderdtal unieke foto's uit de 19e en 20e eeuw onder de hamer. De veiling begint met een dertigtal daguerreotypes, volledige platen. Het zijn historische foto's, genomen halverwege de 19e eeuw. Het gaat om de allereerste foto's van Marseille en Jeruzalem en dus unieke beelden van

het cultureel erfgoed. De richtprijzen gaan van € 600 tot 25.000.

Hedendaagse kunst in Londen

Naar aanleiding van de Frieze Art Fair en Frieze Masters worden medio oktober grote veilingen van hedendaagse kunst gehouden in de Britse hoofdstad. Op 15 oktober bijt Sotheby's de spits af met een avondveiling. Blikvangers daarbij zijn werken van Cory Arcangel en Mark Grotjahn, en de kunstcollectie van ontwerper Ernesto Esposito, met onder meer werk van Warhol, Kiefer, Scully, Hirst en Ramos. De dag erna houdt ook rivaal Christie's een veiling van hedendaagse kunst.

Herfstveilingen in het Dorotheum

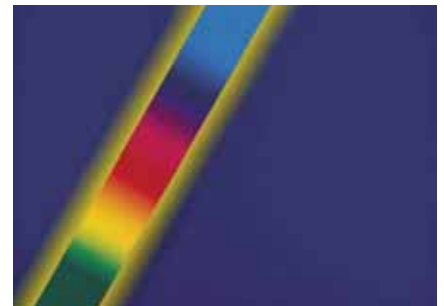
De herfstveilingen in het Weense Dorotheum vinden plaats van 20 tot 22 oktober. Op het menu: werken van oude meesters en werken uit de 19e eeuw. Men kan onder meer bieden op een meesterwerk van Jan Bruegel I (1568-1625), 'Dorpslandschap met kanaal', met een richtprijs van € 300.000-400.000. Wat meubelen betreft, kan men bieden op een zeldzame neoklassieke secretaire (ca. 1790) van David Roentgen, met een richtprijs van € 150.000-200.000. Deze Duitse meubelmaker werd in 1780 tot meester benoemd door de Parijse raad van gildemeesters. Net als zijn landgenoten Carlin en Riesener wordt hij beschouwd als een van de bekwaamste meubelmakers van de 18e eeuw. Tot zijn Franse klanten behoorden niemand minder dan de koning en koningin, die enkele van zijn fraaiste meubelen kochten. Zijn beste klant was ongetwijfeld de Russische keizerin Catharina II, die vanaf 1783 een indrukwekkend aantal meubelen van hem kocht. Ze loofde zijn meubelen om "hun grote nauwkeurigheid van uitvoering, vooral die met een mechanisme".

Hedendaags Aziatisch design bij Christie's

Vorig jaar hield Christie's een eerste succesvolle veiling van hedendaags Aziatisch design in Shanghai. De tweede veiling vindt plaats op 24 oktober aanstaande. Er is uitgelezen hedendaags design, in een harmonieuze dialoog tussen traditie en moderniteit. In totaal gaat het om 35 stukken, afkomstig uit China, Japan en Korea, met richtprijzen van 35.000 tot 800.000 yuan (€ 5.000 tot 114.000). (cd)

(toegeschreven aan) **Georges Jacob**
Paar marquises met vlakke rugleuning, verguld hout, tijd van Lodewijk XVI, ca. 1784. Sotheby's, Parijs, 08-10. © Sotheby's.
Richtprijs: € 200.000-300.000.

Cory Arcangel,
Photoshop CS: 60 x 84 inch, 300 dpi, 2013, Sotheby's, Londen, 15-10. © Sotheby's.
Richtprijs: £ 80.000-120.000
(€ 110.000-165.000).

David Roentgen,
secretaire, Neuwied, ca. 1790, mahoniehout met inlegwerk van paarlemoer, ebben en messing, op wieltjes, 145,5 x 88,5 x 50,5 cm. Dorotheum, Wenen, 21-10. © Dorotheum.
Richtprijs: € 150.000-200.000.

COLLECT

KUNST ANTIEK DESIGN

**COLLECT wil op de hoogte zijn,
niet alleen van uw wensen
maar ook van uw ideeën...**

Op die manier kunnen wij de inhoud van COLLECT nog beter afstemmen op uw interesse.

En dat is tenslotte in ons aller belang.

Vandaar dat wij u vriendelijk verzoeken om onze VRAGENLIJST in te vullen.

Dat kan online via de link op onze website www.collectkaj.nl of via de link op onze facebookpagina of rechtstreeks via <http://www.enquetemaken.be/toonenquete.php?id=242142>.
of met het invuldocument los in dit nummer dat u gratis kan versturen met antwoordnummer.

Onder alle inzenders verloten wij 10 exemplaren van

Geschiedenis van Nederland. Het verhaal van prehistorie tot heden.

**Doe mee
en WIN!**

Geschiedenis van Nederland.

Het verhaal van prehistorie tot heden,

door Doedens e.a.

Uitgegeven bij WalburgPers

In de eenentwintigste eeuw is de belangstelling voor ons nationale verleden nog steeds groeiend. Deze Geschiedenis van Nederland geeft niet alleen een voortreffelijk inzicht in de ontwikkeling van ons land weer, ook de internationale context komt ruimschoots aan bod. Van prehistorie tot heden, met in elk hoofdstuk aandacht voor de invloed van veranderingen in het landschap op onze geschiedenis.

ANTIETK ZILVER

UNIEKE COLLECTIE ANTIETK NEDERLANDS
17E, 18E EN 19E EEUWS ZILVER, JUGENDSTIL & ART-DÉCO

FRAAIE COLLECTIE 17E EN 18E EEUWSE ZILVEREN MINIATUREN

WATERKETEL

Door:
Willem van Strant,
Amsterdam 1737

KRAANTJESKAN

Door:
Daniel van Strant
Amsterdam 1745

Bezoek onze
(web)winkel!

TAFELBEL

Door:
Arnoldus van Geffen,
Amsterdam 1742

RIKKOERT
SCHOONHOVEN'S
SILVERHUYS

HAVEN 1-13
SCHOONHOVEN
TEL. (0182) 38 26 51
INFO@RIKKOERT.NL
WWW.RIKKOERT.NL

JUWELIERS · HORLOGERS · DIAMANTAIRS · EDELSTEENKUNDIGE F.G.A.
GECERTIFICEERD TAXATEUR · ANTIQUAIRS · EDELSMEDEN SINDS 1876

ICELANDIC ART IN GOUDA

8 OKT T/M 1 NOV
DON T/M ZON

12.00 TOT 17.00

GRATIS ENTREE

WWW.ARTILEGI.NL

ARTI LEGI

50-plusser? Het roer omgooien? Toe aan een nieuwe opwindende uitdaging?

La Lanka is te koop en biedt voor een (50+) echtpaar:

- dat financieel onafhankelijk is en over gezonde ondernemingsgeest beschikt;
- met complementaire competenties;
- toe is aan een nieuwe uitdaging;
- kunstminnend is en geniet van tuinieren
- houdt van buiten wonen op een schitterende locatie:
 - in een onder architectuur verbouwde royale woonboerderij;
 - met multifunctionele bijgebouwen, totale erfgrrootte 12 120 m²;
 - met een gedeeltelijk verhard en gedraineerd parkeerterrein (4000 m²);
 - met een zeer fraaie verrassende tuin met grote waterpartij;
 - niet afgelegen, maar toch volstrekte privacy biedend;
 - met ideale ligging met uitstekende verbindingswegen naar de rest van het land

Een gouden kans om Beeldentuin en Galerie voort te zetten!!

Pluspunten La Lanka:

- een gerenommeerde landelijke bekende beeldentuin;
- met zeer goede omzetspotentie;
- met ruime onbenutte uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijvigheid;
- met grote investeringen in het bedrijf in de afgelopen jaren;
- met , na 19 jaar van werken aan tuin en galerie, een perfecte infrastructuur;
- met groot klanten- en kunstenaarsbestand;
- mogelijkheid om de naam over te nemen, incl. aantrekkelijke website;
- gratis hulp bij het opzetten van de eerste expositie onder nieuw bewind.

Voor meer informatie, zie www.lalanka.nl

Kortom: een opvolger komt in een gespreid bedje!

Geïnteresseerd in opvolging? Neem contact op met de eigenaars,
Inger Duits en Rien Suijkerbuijk: info@lalanka.nl, tel. 0513571154
Wij nemen deel aan de NVM Open dag op 3 oktober.
Vrij te bezichtigen tussen 11 en 15 uur!

VEILING VAN KUNST EN ANTIEK

Kijkdagen: 23, 24 en 25 oktober
Veilingdagen vanaf 26 oktober

Bram van Velde (1895-1981), gouache, 55 x 76 cm

www.vanspengen.com

Koninginneweg 25, 1217 KR Hilversum • Tel.: 035-6400989

VAN ZADELHOFF EILINGEN & TAXATIES

KUNST, ANTIEK & DESIGN

7x per jaar bijzondere online veilingen

Nieuwe Havenweg 53a 1216 PB Hilversum

T: 035 624 71 70 E: info@vanzadelhoff.nl

WWW.VANZADELHOFF.NL

Rops

Veilinghuis

Anno 1833

Openbare verkoop
van antiquiteiten
en kunstobjecten
Meer dan 2.500 loten

Parijse commode, periode Lodewijk XIV,
fineer, brons en messing
Richtprijs: €3000-4000

Schilderij, olieverf op doek,
portret van een edelman,
Frankrijk, 18de eeuw
Lijst uit de tijd
Richtprijs: €2600-3300

Waterloosesteenweg, 320
5002 St Servais (Namen)

Tel: 081/74.99.88.

www.rops.be

4 & 5 Oktober
8 & 9 November

BOTTERWEG AUCTIONS AMSTERDAM

Vanaf 18 oktober...

20e Eeuwse Toegepaste Kunst & Design

WWW.BOTTERWEG.COM

Veilinghuis Peerdeman Utrecht

Veilingen Najaar 2015

Zondag 18 oktober & 13 december

Kunst & Antiek • Zilver & Sieraden • Brocante & Design

11.00-18.00 uur

Perfumes & Fashion

Zaterdag 17 oktober 16.00 uur

Perfumes, Perfume Bottles and Fashion items

Ex Libris & Antiquarische boeken

Vrijdag 4 december 14.00 uur

Veilinghuis Peerdeman Utrecht

Mississippijreep 17 3565 CE UTRECHT 030-2610485

E-mail: receptie@veilinghuispeerdeman.nl

Website: www.veilinghuispeerdeman.nl

HET GROOTSTE
VEILINGHUIS

VenduHuis
De Jager Goes

VAN ZUID-WEST
NEDERLAND

INBRENG GEVRAAGD

VOOR DE INTERNATIONALE KUNST & ANTIEK VEILING

van 17 & 18 november 2015

Wij berekenen slechts 10% inbrengcommissie

veilingresultaten

Dekselpot, Kangxi, ca. 1780

Hamerprijs € 20.000,-

Pendule, Empire, ca. 1810

Hamerprijs € 11.000,-

Boeddha, Tibet, verguld brons

Hamerprijs € 19.000,-

Collier, 3 rijen bloedkoraal

Hamerprijs: € 30.000,-

Theedoos, zilver, Batavia

Hamerprijs: € 9.000,-

Spiegeltelescoop, van der Bildt

Hamerprijs € 7.500,-

Klokset, 19^e eeuw

Hamerprijs: € 12.500,-

Wapenschotel, China, 18^e eeuw

Hamerprijs € 22.000,-

KUNST EN ANTIEKVEILING 10-13 NOVEMBER

Kijkdagen: vrijdag 6, zaterdag 7 en zondag 8 november
van 10.00 tot 17.00 uur.

Bronzen boeddha,
Ming. Hoogte 23 cm.

Inbreng voor deze veiling is nog mogelijk

VENDU NOTARISHUIS

Kipstraat 54, 3011 RT Rotterdam | 010 411 85 44
info@notarishuis.nl | www.notarishuis.nl

In verband met bedrijfsbeëindiging van
ANTIEK CENTRUM ZEVENBERGEN
veilen wij op zaterdag 10 oktober de gehele inventaris zonder enige limieten

Ringbaan West 2B 4461 ED Goes
0031 (0) 6 42114542 • 0031 (6) 16764564
info@venduhuisdejager.nl • www.venduhuisdejager.nl

Veilinggebouw de Zwaan

herbergt de mooiste kijkzalen

rechts
Babette van den Brink (links) en haar
rechterhand Julia de Jong.

boven
Eén van de zalen tijdens een kijkdag.

W ellicht behoort Veilinggebouw De Zwaan tot één van de meest authentieke veilinghuizen in Nederland. Het prachtige gebouw in het centrum van onze hoofdstad is een unieke locatie om antiek en kunst aan de man te brengen. Het bijzondere Veilinggebouw bestaat al sinds 1818, toen gevestigd in herberg de Zwaan aan de Singel te Amsterdam en rond 1910 verhuisd naar het huidige adres in het fraaie grachtenpand op de Keizersgracht 474.

Gerard van den Brink

Gerard van den Brink ging er tijdens WOII na zijn schoolopleiding aan de slag en met een onderbreking waarin hij in Duitsland te werk werd gesteld, ontwikkelde hij zich daar in het veilingvak. De toenmalige twee eigenaren gaven in het begin van de jaren '50 te kennen dat ze wilden stoppen waarop Van den Brink het veilingbedrijf overnam. Naast veilinghouder was Gerard van den Brink jarenlang voorzitter van de Federatie TMV.

Terwijl aanvankelijk allerlei gewone en tweedehands goederen werden geveild, vormde hij het bedrijf om tot een echt veilinghuis in kunst en antiek. Er werden bekende boedels geveild w.o. de collectie Smidt van Gelder op locatie in Hui-ze Belvédère te Overveen en de collectie sieraden en zilver van de dames Wolff.

Babette en Julia

Dochter Babette (43) werkte al vanaf haar schooltijd regelmatig in het bedrijf. Na de middelbare school studeerde ze een jaar rechten, maar stapte over naar kunstgeschiedenis. Omdat ze begin jaren '90 full time in de zaak kwam, stopte ze met haar studie. Tot 1999 werkte Gerard van den Brink nog in de zaak, maar moest daar door ziekte mee stoppen. De eerste veiling die Babette zelfstandig hield was meteen 'bingo'... Een Amsterdams staand horloge met carillon van Otto van Meurs bracht 239.850 gulden op en een zilveren vaas met email van Jan Eisenloeffel, die op de wereldtentoonstelling van Parijs had gestaan, bracht ondanks een deuk 128.000 gulden op. De Zwaan was onder Gerard een echt ouderwets veilinghuis waar de catalogi nog werden getypt.

Meer weten

Bezoeken
Veilinggebouw de Zwaan
Keizersgracht 474
1017 EG Amsterdam
Tel. 020 6220 447
www.dezwaan.nl

Moderne tijden

Onder Babette braken de moderne tijden aan, de catalogi werden professioneel gemaakt en eigentijdse reclamemethoden werden toegepast. In 2004 werd Babette Registerveilinghouder en enkele jaren later Registrertaxateur bij de Federatie TMV. Inmiddels nam ze de zaak van haar vader over en is ze de trotse eigenaar van het bedrijf. In juni 2013 werd Julia de Jong, oud- klasgenoot en later werkzaam bij Christie's, haar rechterhand.

De grote kracht van Veilinggebouw de Zwaan is het prachtige grachtenpand waar het bedrijf is gevestigd. Vier verdiepingen vormen zowel aan de voor- als de achterkant bij elke veiling unieke kijkzalen. De goederen worden nog steeds nog omhoog gehesen met 'touw en blok'. Vier keer per jaar wordt er geveild gedurende 2 ½ week waarbij

men behalve de meubelen alles tijdens de veiling nog toont. Afhameren gebeurt op de oude manier maar men kan evengoed via internet meebieden. Door de nieuwe media komen de klanten nu uit de hele wereld en de veilingzaal zit ondanks het parkeerprobleem in Amsterdam altijd vol. Voor laden en lossen beschikt men over 5 parkeerplaatsen voor de deur. De laatste jaren maakt De Zwaan ook naam met etnografica. Zo bracht een ivoren Lega maskertje € 388.000 op. Een andere opmerkelijke verkoop was een zilveren zakglobe met de hemelglobe aan de binnenzijde van een roggenhuiden houder voor € 101.010, gekocht door een grote Amerikaanse boekhandelaar. Door plezierig omgaan met klanten, goede service verlenen en mee te gaan met de tijd floreren de zaken bij Veilinggebouw de Zwaan.

Dit ivoren Lega maskertje bracht bij De Zwaan € 388.000 op.

KIJKDAGEN
3 - 9 OKTOBER: 10U - 20U
10 OKTOBER: 10U - 14U

ROB MICHIELS AUCTIONS

VAN HARTE WELKOM
OP ONZE NIEUWE LOCATIE
IN DE BRUGSE BINNENSTAD

ZONDAG 11 OKTOBER
10U & 14U: EUROPESE KUNST EN VARIA

MAANDAG 12 OKTOBER
10U & 14U: AZIATISCHE KUNST

EEN BIJZONDERE VAAS MET PINGUÏNS
CHARLES CATTEAU, CA. 1927

EEN KOE IN ZWART DELFTS
AARDEWERK, 18E EEUW

EEN SIROOPKAN IN ANTWERPSE
MAJOLICA, 16E EEUW

EEN GROTE DELFTS AARDEWERKEN
TUINVAAS, CA. 1720

EEN DELFTS AARDEWERKEN
CALVARIE 17E EEUW

ROGER RAVEEL (1921-2013)

EEN JADE "BOEDDHA-HAND"
OP ZITAN SOKKEL, 18E EEUW

EEN CHINEES WAPENBORD,
YONGZHENG, CA. 1725

EEN PAAR CHINESE VAZEN MET
RELIËFDECOR, 19E EEUW

SALOMON DE BRAY (1597-1664)

GENTHOF 9, 8000 BRUGGE, BELGIË, +32(0)473713668, INFO@ROBMICHIELS.COM, WWW.ROBMICHIELS.COM

Hollands Glorie

BIJ EMIEL AARDEWERK

Het vakmanschap van Amsterdams meest virtuoze zilversmid, Johannes Schiotling is duidelijk te zien in de kloeke uitvoering van de ornamenten van deze tafelkomforen. Het zijn statige stukken geworden en daarmee prachtige voorbeelden van Hollands glorie in rococo zilver.

Een paar rijk gedecoreerde tafelkomforen, Amsterdam 1781 van Johannes Schiotling. Diameter 28 cm. Hoogte 9,7 cm. Gewicht 863 en 801 gram. De komforen zijn gekeurd op de zijkant met het stadskeur van Amsterdam, de Hollandse leeuw, de jaarletter W voor 1781 en het meestersteken ISL voor Johannes Schiotling.

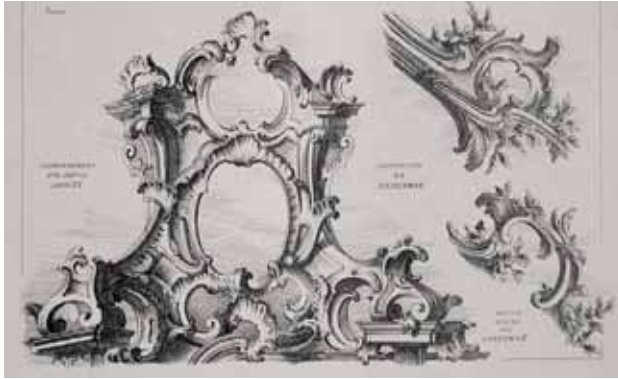
Deze grote en uitzonderlijk rijk gedecoreerde zilveren tafelkomforen hebben ieder een uitneembare koperen binnenbak die met gloeiende houtskooltjes of turf gevuld kon worden. In een 18e eeuws welvarend Hollands huishouden werden hier borden met gerechten op warmgehouden om in de eetkamer op te dienen. Tafelkomforen waren belangrijke attributen op het buffet of op de gedekte tafel. Uitgevoerd in zilver vertegenwoordigden ze een grote waarde. De maker, Johannes Schiotling uit de tweede helft van de 18e eeuw, heeft op magistrale wijze de stijlelementen van de toen heersende Lodewijk XV-mode in deze komforen weten te verwerken. De komforen zijn opgebouwd uit gegoten elementen met een weelderig decor van krachtige rocailles, bloemranken en de zogenaamde schuimkragen. Vier rocailles steken naar boven uit waardoor ze tevens fungeren als steun voor een bord of schotel. De koperen

bakken voorkomen dat het zilver aangetast wordt door de hete kooltjes.

Rococo in Nederland

Van oorsprong komt de rococostijl uit Frankrijk, waar in Parijs in late jaren '20 en vroege jaren '30 van de 18e eeuw de eerste kunstwerken in deze stijl voorkomen. Deze stad was gedurende de regering van Lodewijk XIV uitgegroeid tot het centrum van luxegoederen voor heel Europa. Alle ogen waren op de Franse hoofdstad gericht voor het nieuwste op het gebied van stijl en mode. De rococostijl, die onder Lodewijk XV in de mode kwam, raakte daardoor ook snel buiten Frankrijk bekend. Ook voor Nederland gold Frankrijk als de belangrijkste bron van stilistische vernieuwingen. Doordat er na de dood van Willem III geen stadhouder van alle gewesten was benoemd, ontbeerde Nederland een centraal hof dat kon dienen als

uitgangspunt voor nieuwe impulsen op artistiek gebied. Dit had tot gevolg dat de Lodewijk XIV-stijl van het begin van de eeuw lang in de mode bleef en zich langzaam ontwikkelde naar de rococostijl. Wel waren er directe contacten met Parijs, waardoor de stijl toch - alhoewel later - deze kant opkwam. Voor het grootste deel van de Republiek golden de grote Hollandse steden als centra van mode en smaak. Met name Den Haag - als residentie van het stadhoudelijk hof - en Amsterdam - als grootste, rijkste metropool - waren de twee voornaamste Hollandse centra voor luxegoederen.

Amsterdam en Schiotling

Het rijke, welvarende Amsterdam had zich in de 17e eeuw ontwikkeld tot toonaangevend kunsten-centrum binnen Europa, ook op het gebied van de edelsmeedkunst. Alhoewel die internationale betekenis in de 18e eeuw afnam, bleef de hoofdstad als zilvercentrum de boventoon voeren. Amsterdam was een trekpleister voor zilversmeden. Tussen 1760 en 1790 vestigden er zich zo'n 90 buitenlandse zilversmeden. Van de buitenlanders waren er 54 uit Scandinavië, Oostenrijk, Duitsland, Oost-Friesland, Rijnland-Westfalen en de Baltische landen afkomstig. Deze smeden hadden dezelfde achtergrond, hetzelfde geloof, trouwden in elkaars familie en werkten met of voor elkaar. De belangrijkste van deze groep was Johannes Schiotling. Geboren in 1730 in Göteborg, Zweden als zoon van Sven, smidsgezel bij de artillerie en Kerstin Andersdotter, ging hij op 17-jarige leeftijd in zijn geboortestad in de leer bij Olof Fernlöf, een van de bekwaamste zilversmeden ter plaatse en meermalen overman van het gilde. In 1753, na 6 jaar, legt hij bij hem zijn gezellenproef af. Na

De omvang en de kwaliteit van Schiotlings productie getuigen van zijn zeer goede relaties met het Amsterdamse regentenpatriciaat.

goedkeuring van het daarvoor gemaakte werkstuk was hij leerling af en kon hij als gezelschap de opleiding tot meesterzilversmid beginnen. Daarna is er negen jaar niets van Schiotling bekend. Vermoedelijk heeft hij in die tijd als reizend gezelschap bij verschillende meesters gediend. In 1762 vinden we hem terug in Amsterdam. Hij koopt dan als zilversmid het poorterschap, wat een vereiste was voor inschrijving als meester in het gilde. In dat jaar wordt hij op 32-jarige leeftijd als meester in het gilde opgenomen. Hij vestigt zich aan de Egelantiersgracht en huwt een jaar later de uit Oost-Friesland afkomstige Margaretha Sofia Jansen. Twee broers van de bruid, Johan Diederik en Jan Arend sluiten zich bij hem aan. De eerste als zilversmid en de tweede als poorter. Wilhelmus Angenendt uit Wezel wordt in 1770 meesterzilversmid en sluit zich aan. Christoffel Mittscherlich uit Reval ook. De laatste wordt de rechterhand van Schiotling.

Dure Kalverstraat

Schiotling was al snel zeer succesvol. De omvang en de kwaliteit van zijn productie getuigen van zijn zeer goede relaties met het Amsterdamse regentenpatriciaat. In opdracht vervaardigde hij werken voor de zeer welgestelden in Amsterdam, waaronder de bankier John Hope, medeoprichter van het bankiershuis Hope. Ook leverde de firma kerkzilver aan verscheidene kerken. In 1771 kan hij zich een huis in de dure Kalverstraat veroorloven waar hij ook een winkel vestigt. In een opgaaf van 1798 wordt hij dan ook kashouder genoemd. Dat hij met drie verschillende mees-tertekens voorkomt, duidt op de grote omvang van zijn bedrijf. Schiotling overleed in 1799 na maar liefst 51 jaar werkzaam te zijn geweest. Hij heeft dan ook in verschillende stijlen gewerkt. De eerste jaren in Amsterdam werkte hij geheel in de rococostijl. In de Scandinavische landen had deze stijl zich zo mogelijk nog uitbundiger ontwikkeld dan in het land van oorsprong, Frankrijk. Dit is ook in het werk van Schiotling en met name in deze komforen, terug te zien in het weelderige decor van bloemen en de uitbundige rocailles.

Meer weten

Bezoeken

A. Aardewerk Antiquair Juwelier
Jan van Nassaustraart 76
2596 BV Den Haag
www.aardewerk.com

De ateliers van Piet Mondriaan

Na de dood van Mondriaan werd diens atelier zes weken lang publiek opengesteld. En dankzij de foto's die toen werden genomen, kunnen ook wij ons nu een goed beeld vormen van die speciale plek waarin Mondriaan werkte. Dat fameuze atelier in New York zag er uit als een verlengde van zijn werk: eenvoudige witte meubels, spaarzaam aangebracht in een ruimte, waarin het wit van de muren onderbroken is door blauwe, gele en rode vierkanten. Dat Mondriaans esthetische opvattingen niet alleen betrekking hadden op de schilderkunst, maar ook op de meubelkunst en architectuur wisten we al langer. Zijn ateliers waren voor hem méér dan een werkplek, het waren demonstraties van zijn ideeën. Met de studie van zijn opeenvolgende ateliers in Amsterdam, Laren, Parijs, Londen en New York krijgen we een intiemere blik op zijn leven, carrière en kunst.

De ateliers van Piet Mondriaan, door Cees de Jong
Uitgave: AUP
240 pagina's in kleur en zwart-wit geïllustreerd
ISBN: 9789089648983
Prijs: € 39,95

Henk Helmantel

'The next best thing' na het brengen van een bezoek aan Museum De Weem – de woning annex atelier annex tentoonstellingsruimte van Henk Helmantel, een door hem zelf gereconstrueerde 13e-eeuwse pastorie – is het inkijken van dit boek. Het toont meer dan 190 schilderijen – waarvan 100 nog nooit eerder gepubliceerd – van de geroemde fijnschilder, wiens stillevens, kerk- en kloosterinterieurs een ontegensprekelijk vervolg zijn op de 17e-eeuwse Hollandse schildertraditie. Tussen de grote foto's in staan korte teksten over zijn werk, inspiratie en de appreciatie die hem ten deel valt. Als uitsmijter wandelen we door de collectie van het echtpaar Helmantel, die varieert van Romeins glas via middeleeuwse sculpturen tot 19e- en 20e-eeuwse schilderkunst.

Henk Helmantel. Een leven lang schilderen en verzamelen, door Eric Bos e.a.
Uitgave: Art Revisited
300 pagina's in kleur geïllustreerd
Nederlands-, Engels- en Duitstalig
ISBN 9789072736901
Prijs: € 45

Holland op z'n mooist

"De kunstenaars van de Haagse School hebben ons leren kijken naar en houden van het Nederlandse landschap", schrijven Peter Schoon en Benno Tempel in het voorwoord. Van dit landschap, zoals weergegeven door Jozef Israëls, Willem Roelofs, Anton Mauve, de gebroeders Maris, Constant Gabriël en hun generatiegenoten van de Haagse School, staat dit boek vol. Met de vele mooie afbeeldingen en heldere teksten keren we terug naar het Holland van de 19e eeuw en het ontstaan en de ontwikkeling van de Haagse School. De romantiek en het genrestuk worden hierbij niet overgeslagen. Als afsluiter krijgen we wat natuurhistorische uitleg bij de plekken waar de schilders hun ezels plantten, en krijgt ook de 19e-eeuwse landschapsfotografie in Nederland een hoofdstukje.

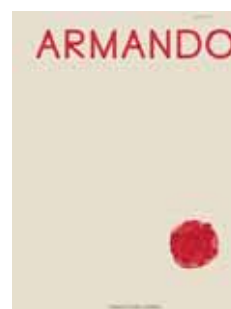
Holland op z'n mooist
Uitgave: Wbooks
224 pagina's met ca. 200 kleurillustraties
ISBN: 9789462580862
Prijs: € 24,95

Hollanders van de Gouden Eeuw

Tijdens de Gouden Eeuw liet de stedelijke burgerij zich vol trots – ze waren immers de motor van de bloei – vereeuwigen in groepsportretten in hun functie als schutter, gildebroeder of regent. Door de grootschaligheid en veelheid van deze schilderijen tonen musea er slechts een fractie van. Dit boek brengt een veelomvattend overzicht van deze werken, en voorziet de nodige achtergrondinformatie bij deze (soort) stukken.

Hollanders van de Gouden Eeuw, door Maarten Hell e.a.
Uitgave: Wbooks
128 pagina's in kleur geïllustreerd
ISBN: 9789078653523
Prijs: € 19,95

Armando

Zestig jaar schilder, schrijver en beeldhouwer zijn – en dat zijn maar enkele van Armando's talenten – laat zo z'n sporen na. Deze uitgebreide monografie met ruim 250 afgebeelde werken, vier essays en een selectie van Armando's teksten en pamfletten, geeft een diep inzicht in zijn oeuvre, zijn carrière, contacten, keuzes en eigen opvattingen over zijn werk.

Armando. Tussen het weten en begrijpen, door Antoon Melissen (red.)
Uitgave: Nai010
272 pagina's in kleur geïllustreerd
ISBN: 9789462081857
Prijs: € 45

Te Koop

UNIEK OBJECT

Vrijstaande woning

op fraaie locatie te **Heelsum** (Gld.)

Uitgebreide en hoogwaardige beveiligingsgraad
met o.m. pantserglas/alarm/grote kluis

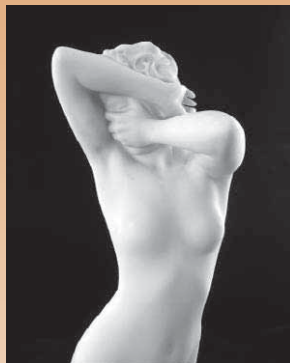
Vraagprijs: € 679.000,- k.k.

Gedetailleerde info alleen op aanvraag via Stael & Partners.

Stael & Partners

KUNST- ANTIEK- & DESIGN FAIR

vr 23 - zo 25 oktober 2015

**HOTEL LAPERSHOEK
HILVERSUM**

www.canfairs.nl

KORTENHOEF

kunstbeurs

Een gezamenlijke presentatie van:

Kunsthandel Peter ter Braak - Groningen

Hollandse en Belgische figuratieve en abstracte schilderkunst uit de periode 1900-1980 met o.a. werk van Fred Sieger (1902-1999) uit zijn Deense jaren. Verder een ruime collectie klassiek moderne schilderijen.

www.peterterbraak.nl

Galerie Doornik & Schelfhout - Groningen

Hedendaagse noordelijk figuratieve schilderkunst en beelden. Met o.a. werk van Peter Durieux, Joost Doornik, Siemen Dijkstra, Simeon Nijenhuis en Hans Versfelt.

www.doornik-schelfhout.nl

Oude School
Kortenhoefsedijk 145
1241 LX Kortenhoef

2,3 & 4 oktober 2015

Kunstbeurs Kortenhoef

Vrijdag	14.00 – 21.00 uur
Zaterdag	11.00 – 18.00 uur
Zondag	11.00 – 18.00 uur

Toegang gratis en parkeren naast de school.

Peter ter Braak	06-51451100
Joost Doornik	06-25365576

GALERIE AGENDA

ALPHEN AAN DE RIJN**GALERIE HELGA HOFMAN**

0172-421174

Hoorn 131

Into the Shadows

Arno Kramer, Anne Semler en Bert Frijns

t/m 24-10

AMERSFOORT**GALERIE KUNSTBROEDERS**

061-4133123

Weversingel 22

From China with Love

Verkoopsexpositie met hedendaagse

Chinese kunst

t/m 20-12

AMSTERDAM**ARTACASA**

020-6393213

Kerkstraat 411-hs

Roos Schuring en Anne Jitske Salverda,

hedendaagse plein air schilders

t/m 05-10

Twee werelden,

één huis

Sanne Kuiper en Gineke Zikken

t/m 23-11

BMB

020-6229963

Kerkstraat 129A

POPUPPODIUM,

schilderijen,

keramiek en

mixed media van 5 kunstenaars

t/m 10-10

Ludo Winkelman,

recente portretten

en installatie Embrace

17-10 t/m 07-11

FLATLAND GALLERY

020-3305321

Lijnbaansgracht 314

Carolein Smit, L'amour fou (walls of art)

t/m 17-10

EDUARD PLANTING GALLERY

06-28133036

Eerste Bloemdwarsstraat 2

Storytelling

Alex Timmermans, collodium fotografie

t/m 24-10

GALERIE EEWAL

020-3316759

Czaar Peterstraat 153 hs

Motives, werken op papier

t/m 11-10

EUROPEAN MAKERS GALLERY

020-622088

Spiegelgracht 2a

Permanente verkoopsexpositie met heden-

daagse keramiek,

schilderijen en sculpturen van Europese

kunstenaars

Uitgelicht: Grant Aston, sculpturen

GERHARD HOFLAND

020-4121772

Bilderdijkstraat 165-C

Daniel Schubert

t/m 03-10

JASKI

020-6203939

Nieuwe Spiegelstraat 29

Chris Berens

t/m 18-10

Les Deux Garçons

24-10 t/m 15-11

GALERIE ROB KOUDIJS

020-3318796

Elandsgracht 12

t/m 24-10

Alexander Blank,

Deartbeat

Karen Pontoppidan,

Cash

LE PLAFOND

020-624 2361

Hazengracht 28

t/m 10-10

Thijs Kauffmann,

Light shines through the universe

GALERIE MARTIN VAN ZOMEREN

06-11370211

Prinsengracht 276

t/m 10-10

Katja Mater, You will just have to take my word for it

GALLERY 9

06-13212049

Keizersgracht 548

Aaldrik Harkema,

Bilal Chalal &

Henk van Putten

t/m 10-10

GALERIE RA

020-6265100

Nes 120

Esther Knobel,

sieraden

Yonathan Ward,

sieraden

t/m 10-10

GALERIE RADEMAKERS

06-24698805

Prinsengracht 570-572

Carli Hermès. Curves

08-10 t/m 31-10

GALERIE ROGER KATWIJK

020-6273808

Lange Leidsdwarsstraat 198-200

Jim Harris.

Caught Live

t/m 10-10

Wim Claessen en Henny van der Meer

Sculpturen van gelast staal en schilderijen

17-10 t/m 14-11

GALERIE DE WITTE VOET

020-6258414

Kerkstraat 135

Wandering Walls

Pablo Ponce

videokunst

t/m 24-10

ARNHEM**ALICIA WINTERS GALERIA**

026-3517344

Van Muijlwijkstraat 52

Iniasta + Hombbergen

t/m 17-10

GALERIE STIJL

Hoflaan 3

026-3794438

Jan Hendriks. Reliëfs

t/m 26-10

ASPEREN**LAND EN BEELD**

Oude Zuiderlingedijk 12

062-1908504

Art, beyond nature

Albert Verkade, Alinda Ottens, André

Pielage e.a.

t/m 04-10

BAARN**HEIN A.M. KLAVER KUNSTHANDEL**

035-5435296

August Janssenweg 7

Gerard Hordijk

02-10 t/m 04-10

09-10 t/m 11-10

BERGEN**GALERIE ED DE GRAAF**

06-50617943

Ada Breedveld. Schilderijen en beelden

doorlopende expositie

THE OBSESSION OF ART

072-5818461

Molenstraat 3

Anchors of Joy

Andrea Padovani, schilderijen

t/m 04-10

BILTHOVEN**ARTTRAVERSE- GEMEENTEHUIS DE BILT**

030-2288111

Soestdijkseweg Zuid 173

Harm van den Berg.

Schilderijen en video's

t/m 10-11

BOSSCHENHOOFD**DE BEELDENSTORM**

0165-340333

Roosendaalsebaan 4

t/m 08-11

Najaarsexpositie galerie en beeldentuin

DELLEN**GALERIE & KUNSTUITLEEN DE POOK**

074-3767065

Noorderhagen 58a

Plamen Bibeschkov, acryl en olieverf op

doek

t/m 04-10

DELFT**GALERIE INKT**

015-213 86 50

Choorstraat 29

T/m 29-10

Jeroen Hermkens

GALERIE TERRA

015-2147072

Nieuwstraat 7

Martin McWilliam

t/m 03-10

GALERIE DE ZAAL

015-2145913

Koormarkt 4

Armin Hartenstein

Reunion, werk van 2000 tot 2015

t/m 18-10

echo-orez from the seventies

31-10 t/m 13-12

WORLD ART DELFT

015-2565589

Rotterdamseweg 205

Landwaarts

Nico Hemelaar, Jan Radersma,

Anna Potter,

t/m 30-12

DEVENTER**LOES & REINIER INTERNATIONAL****CERAMICS**

0570-613004

Korte Assenstraat 15

Shino glazuur

t/m 31-10

GALERIE KONINGSHOF

0570-672753

Grote-Overstraat 16-18

Grafisch werk van Kees van Dongen

t/m 24-10

DORDRECHT**GALERIE BLOM**

078-6313130

Joh. De Wittstraat 43

Jubileumparade 2

t/m 24-10

KUNSTGALERIJ EUROP ART

Grotekerksbuurt 8

078-6148024

René de Jong, I. Dijkman en Cornelis

Raaphorst

t/m 31-12

PICTURA

078-6149822

Voorstraat 190-192

Nico Parlevliet, Between lightness and

gravity.

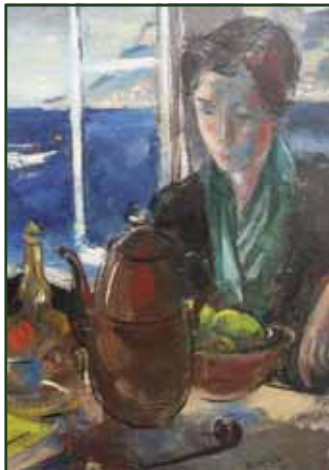
t/m 25-10

EINDHOVEN**GALERIE NASTY ALICE**

040-24 35 834

Sint Antoniusstraat 10

Triomf

HK

Hein A.M. Klaver Kunsthandel

Verkooptentoonstelling

GERARD HORDIJK (1899 – 1958)

25 schilderijen uit een privé verzameling

datum en tijd

Vrijdag 2 t/m zondag 4 oktober

Vrijdag 9 t/m zondag 11 oktober

Van 13 tot 18 uur

Locatie

Hein A.M. Klaver Kunsthandel

August Janssenweg 7

Baarn

contact

Tel 035 54 35 296

Mobiel 06 502 789 05

info@heinklaver.nl

www.heinklaver.nl*Detail van 'Femme à la fenêtre', olie op doek, 61 x 73,5 cm, gesigneerd en gedateerd '31*

Jacquem, Hanneke Giezen en Dorien Plaat
t/m 25-10

ENSCHEDÉ

BEELD & AAMBEELD

053-4300357
Walstraat 13
Manfred Nipp, schilderijen en tekeningen
Maria Hees, sieraden en tassen
t/m 28-10

FOTOGALERIE OBJEKTIEF

053-4322507
Walstraat 33
Manne Mannes
t/m 24-10

EPE

GALERIE DE AVENTURIJN

0578-610535
Polweg 2
Gravur on Tour
t/m 11-10

GEERSDIJK

HOFSTEDE GALERIE LIJN 3

0113-850609
Provincialeweg 1
Geschonden schoonheid
Alexandra van Thiel
t/m 01-11

GIETHOORN

KUNSTHANDEL DUINE-RHEE GIET-HOORN

0521-362570
Molenweg 36
Eerst grijs dan wit dan blauw. Schilderijen
t/m 25-10

GOUDA

ARTI LEGI

0182-743050
Markt 27
08-10 t/m 01-11
Icelandic Art in Gouda

GRONINGEN

GALERIE ANN'S ART

050-3122822
Laan Corpus den Hoorn 100
Barbara Broekman
t/m 10-10

GALERIE MOOIMAN

06-26330655
Noorderstationsstraat 40
Jaap de Jonge, 'Kijk mij eens!'
Niels Scheurwater, 'Gay in the Biblebelt'
t/m 15-11

DEN HAAG

HAAGSE KUNSTKRING

070-3647585
Denneweg 64
Peter Blokhuis, schilderijen
t/m 11-10
De bovenkamers
Kunstproject in progress
t/m 25-10
Werk van leden van de Voorschotense
Kunstkring
t/m 01-11
Vitrine van vertoon 41:
Presentatie Verlaten Ierse huizen in beeld.
14-10 t/m 01-11

GALERIE VAN KRANENDONK

070-3623605
Westeinde 29
Mudflats & Tankers
Dicky Brand &
Jan Koster,
fotografie
t/m 18-10

LIVINGSTONE GALLERY

070-3609428
Anna Paulownastraat 70-b
Paris Perspectives.
Jan Dibbets,
foto-collages
en foto's
Diary of a Sailor.
Simon Schrikker,
schilderijen
t/m 31-10
Amsterdam Drawing 2015.
Solo presentatie
Raquel Maulwurf
t/m 20-09

PULCHRI STUDIO

070-3461735
Lange Voorhout 15
Najaarsalon
met uitreiking van de
Van Ommeren De Voogt Prijs
t/m 18-10

HAASTRECHT

HOOGHSTATE MUSEUM

0182-503330
Hoogstraat 164
Dick Aerts
23-10 t/m 01-11

HARLINGEN

GALERIE DE VIS

0517-417116
Noorderhaven 40
Peter Bastiaanssens
03-10 t/m 12-12

HEUSDEN

GALERIE LIJLA ZAKIROVA

0416-661830
Engstraat 6
Sergei Rimoshevski
t/m 18-10

LEEUWARDEN

ARTEMISIA

058-2998841
Eewal 92
Anne-Marie van Veen
t/m 17-10

LELYSTAD

BOS FINE ART FLEVOLAND

0320 244826
Buitenplaats 131
TZT002
Johan Top, Jan Hoff, Herman van de Poll en
Henk Rusman.
t/m 25-10

LOCHEM

15a Galerie & Beeldentuin

0575-469458
Galgengoorweg 15a
Hedendaagse abstracte non-figuratieve
beelden
t/m 18-10

DE DRIELUIK

0573-256656
Achterstraat 6
Presentatie van nieuwe kunstwerken
ledere eerste zondag van de maand

NIEZIJL

GALERIE RUIGEWAERT

0594-213738
Rijksstraatweg 1
Memories
Het onzichtbare zichtbaar
t/m 22-11

OISTERWIJK

CREUTZBERG VAN DUN

013-5234740
De Lind 39-41
Jackie Sleper
t/m 18-10

ROTTERDAM

A TALE OF A TUB

Justus van Effenstraat 44
Please Remember
Igshaan Adams
t/m 01-11
KUNSTHANDEL VAN DRIEL
Dordtsestraatweg 761
Dook Everse (1910-2005)
t/m 31-12

RAM/BERRY KOEDAM

010-4767644
Van Vollenhovenstraat 14
Art Streams
t/m 01-11

GALERIE RON MANDOS

010-4677590
Rodenrijseleaan 24
Sebastiaan Bremer, Street called Straight
Jacco Olivier, New Works
t/m 10-10

TENT

010-4135498
Witte de Withstraat 50
Nicky Assmann. Radiant
15-10 t/m 10-01-2016

WITTE DE WITH

010-4410144
Witte de Withstraat 50
In Light of 25 Years
t/m 03-01-2016

SAAXUMHUIZEN

DE PRONKKOAMER

0595-425078
Saaxumhuizerweg 2
Janna Schimmel,
glasobjecten
Elly Huizinga,
schilderijen
Philippine Lugtigheid,
handschriften op doek
t/m 08-11

SCHEEMDA

GALERIE BEELDKRACHT

0597-591068
Torenstraat 6-8
Najaarstentoonstelling Galerie Beeldkracht
t/m 22-11

STAPHORST

GALERIE HEIN ELFERINK

0522-242414
Kastanjelaan 5
Frank van Hiel,
tekeningen
t/m 17-10

TILBURG

STUDIO VAN DUSSELDORP

013-5420468
Wilhelminapark 110
Verschijningsvormen van de Werkelijkheid
t/m 18-10
KUUB
06-43524833
Pieterstraat 3
Tom Eyzenbach tekent
t/m 18-10

GALERIE QUINTESSENS

030-2322351
Nieuwegracht 53
Heleen Cornet
Schilderijen uit Saba
t/m 31-10
Evelien Sipkes
Sieraad-objecten uit Curaçao
t/m 31-10

VELDHOVEN

DE VERDIEPING

040-2533160
Meiveld 1
Persoonlijke verbeelding
t/m 13-12

VENLO

GALERIE WILMS

Bolwaterstraat 30
06-43599407
Alexandra Roozen
en Bert Loerakker
t/m 01/11

VORDEN

GALERIE AGNES RABEN

0575-551647
Nieuwstad 20
Over alles uit niets
Jessica Muller
en Ben Oldenhof
t/m 11-10

WIJK BIJ DUURSTEDE

GALERIE JOS JONKERGOUW

0343-481144
Wilhelminastraat 2A
Popuppodium III
Schilderijen,
keramiek
en mixed media
t/m 10-10

ZWOLLE

GALERIE DELFI FORM

038-4226835
Praubstraat 4
Cross Focus
15-11 t/m 20-01

Art Gallery O-68

Oranjestraat 68, 6881 SG Velp

13 september t/m 18 oktober

(7-11 oktober gesloten i.v.m. Art The Hague)

OP WEG NAAR DE OORSPRONG

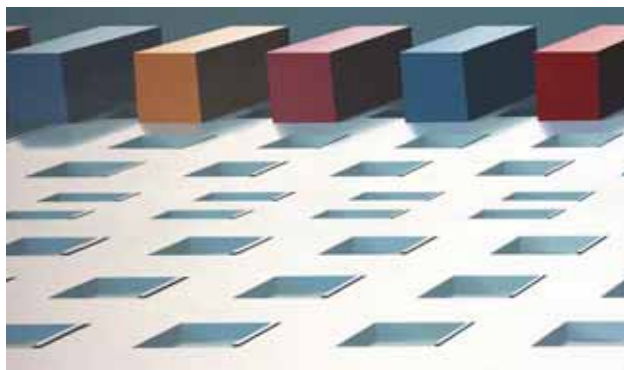
Theo Kuijpers

openingstijden: di t/m vr 14-17 uur

06-1259 4329

info@gallery-o-68.com

www.gallery-o-68.com

Roos Van Dijk, Koppenstrasse 62, Berlin, 2015, acrylic on canvas, 85x145

O-68 neemt deel aan
Art The Hague (7-11 oktober)
met de volgende kunstenaars:

Theo Kuijpers

Coen Vernooij

Arlene Diehl

Maureen Bachaus

Roos van Dijk

MUSEUM AGENDA

ALKMAAR

STEDELIJK MUSEUM ALKMAAR
Piet Boendermaker
Mecenas van de Bergense School
t/m 25-10
Portret van Alkmaar – Alkmaar Prachtstad
vanaf 06-06
Dit is Van der Heck. Een schilderswerkplaats
in de Gouden Eeuw
t/m 24-01

AMERSFOORT

KUNSTHALE KADE
Expeditie land art
t/m 03-01
MUSEUM FLEHITE
Thuis in twee werelden: emigranten toen
en nu
t/m 25-10
MONDRIAANHUIS
Anders Abstract
t/m 18-10

AMSTELVEEN

COBRA MUSEUM VOOR MODERNE
KUNST
Douliana van Derk Thijs
t/m 15-11
MUSEUM JAN VAN DER TOGT
Niki de Saint Phalle
t/m 25-10

AMSTERDAM

ALLARD PIERSON MUSEUM
Bijzondere collecties: De kleuren van de
Gouden Eeuw
29-10 t/m 31-01
JOODS HISTORISCH MUSEUM
Haagse meesters van de romantiek. De
gebroeders Vermeer herontdekt
t/m 01-11
FOAM
Winnaar Paul Huf Award 2015 (Momo Okabe)
t/m 25-10
Magnum photo - Contact Sheets
t/m 09-12
E_merge, Anne de Vries
t/m 01-11
Paul Bogaers - My Life in the Bish of Ghosts
06-11 t/m 17-01
FRANKENDAEL FOUNDATION
Nederlandse fotografie uit de collectie van
Hans Kemna
t/m 15-11
VAN GOGH MUSEUM
Munch: Van Gogh
t/m 17-01
HERMITAGE AMSTERDAM
Alexander, Napoleon & Joséphine
t/m 08-11
Hollanders van de Gouden Eeuw
t/m eind 2016
MUSEUM VAN LOON
Van de Poll bij Van Loon. Ferdinand Bol tot

Jan Veth
09-10 t/m 10-01
DE NIEUWE KERK
Rome. De droom van keizer Constantijn
03-10 t/m 07-02
HUIS MARSEILLE
Hanne van der Woude. Emmy's World
t/m 06-12
Esko Männikkö. Time Flies
t/m 06-12
MUSEUM HET REMBRANDTHUIS
Een rijke traditie. Twee eeuwen Neder-
landse prentkunst uit privébezit
01-10 t/m 31-01
RIJKSMUSEUM
Miro at the Rijksmuseum
t/m 11-10
Dick Bruna, de kunstenaar. Boekomslagen,
affiches, collages, tekeningen en Nijntje
t/m 15-11
Azië in Amsterdam. Exotische luxe in de
Gouden Eeuw
17-10 t/m 17-01
STADSARCHIEF
Nieuwmarkt – bevochten doorbraak
t/m 19-10
Tussen ziek en beter
t/m 15-11
STEDELIJK MUSEUM
ZERO
t/m 08-11
Presentatie schenking Pieter en Marieke
Sanders
t/m 03-01
Philippe Apeloig. Using Type
31-10 t/m 24-01
TASSEMUSEUM HENDRIKJE
Kotur
t/m 08-11
Ecologic bags van Ratna Ho en Studio
Mulder
t/m 08-11
TROPENMUSEUM
Sixties - Worldwide Happening
16-10 t/m 30-04
DE APPEL ARTS CENTRE
Gerlach en koop: choses tuées
t/m 08-11

APELDOORN

CODAMUSEUM
CODA Paper Art
t/m 28-10
Paul Derrez, Maker
01-11 t/m 17-01
Iron(y) - sieraden van Sophie Hanagarth
01-11 t/m 17-01
PALEIS HET LOO NATIONAAL MUSEUM
De Oranje-wandeling
t/m 31-10

ARNHEM

MUSEUM ARNHEM
Gelders Balkon 28: Elke Oudenampsen

t/m 04-10
Tegen het licht in. Marc Mulders en Katinka
Lampe
t/m 06-12

ASSEN

DRENTS MUSEUM
Schots impressionisme 1880-1900
t/m 07-02
Schildersparadijs Drenthe. Het landschap
als inspiratiebron 1850-1930
t/m 15-05

BARNEVELD

VELUWS MUSEUM NAIRAC
Barneveldsch Fabricaat. De industriële
geschiedenis van Barneveld
t/m 31-10

BERGEN

MUSEUM KRANENBURGH
De bomen van Buisman
t/m 29-11
De vrouwen van Gerard van der Leeden
t/m 25-10
Op het eerste zicht. Herman van Veen
schildert
06-10 t/m 31-12
STERKENHUIS
De eeuw van het Sterkenhuis. Parels uit de
collectie
t/m 29-11

DEN BOSCH

NOORDBRABANTS MUSEUM
Botanische kunst
t/m 13-12
Vincent uit de doeken - Hoe Van Gogh
beroemd werd
10-10 t/m 20-12
MUSEUM SLAGER
Een leven in schilderijen
Cornelis le Mair
t/m 17-01

BUNNIK

MOA
Vruchten uit het voorjaar. Nieuw werk van
Armando
09-10 t/m 06-03

DELFT

PRINSENHOF
Kijk, Jan Schoonhoven
31-10 t/m 14-02

MUSEUM PAUL TETAR VAN ELVEN
De Tooverlantaarn – ter leeringh ende
vermaeck
07-10 t/m 29-02

DEURNE

MUSEUM DE WIEGER
Geert Jan Jansen, echt en onecht. Het werk
van een meestervervalsers
t/m 10-01

DORDRECHT

DORDRECHTS MUSEUM
De Scheffer 2015
18-10 t/m 21-02
Lang leve de collectie!
18-10 t/m 21-02
HUIS VAN GIJN
KLEIN! Poppen & poppenhuizen in Huis
van Gijn
t/m jan16

ENKHUIZEN

ZUIDERZEEEMUSEUM
Designroute
t/m 25-10
Kranen/Gille
t/m 25-10

ENSCHDE

RIJKSMUSEUM TWENTHE
Metamorphosen. Ovidius in de heden-
daagse kunst.
t/m 04-10
Huis van Heek op Kasteel Huis Bergh:
Heilige en onheilige families
t/m 01-03
Gevaar en schoonheid. William Turner en
de traditie van het sublieme
t/m 03-03

GOES

HISTORISCH MUSEUM DE BEVELANDEN
Mangeldoeken en Merklappen van Berthi
Smit Sanders
t/m 01-11
B(l)oeiende quilts
t/m 01-11

GORINCHEM

GORCUMS MUSEUM
Vrijmetselaars. Een geheim ontsluitend
200 jaar loge Orde en Vlijt in Gorinchem
24-10 t/m 13-03

GORSEL

MORE
Openingsexpo 'Scherp kijken. Traditie en
eigenheid in de collectie van Museum
MORE'
vanaf 24-05

GOUDA

MUSEUM GOUDA
Van Michel tot Israëls
t/m 06-12
Marjolijn van Assem
t/m 10-01
Lalla Golda: 50 jaar migratie Marokkanen
in Gouda
t/m 03-01

GRONINGEN

GRONINGER MUSEUM
H.N. Werkman (1182-1945)
t/m 01-11
Song Dong. Life is Art, Art is Life
t/m 01-11
Huug Pleysier
t/m 04-10
HET OUDE GRONINGER MUSEUM
Breekbaar goed. De collectie Aziatische
keramiek
t/m 03-16

DEN HAAG

FOTOMUSEUM
Hellen van Meene
t/m 01-11
GEMEENTEMUSEUM DEN HAAG
Outsider Art
t/m 04-10
De Ateliers / Debuut Series. Lara Almar-
cequi
t/m 15-11
The Vincent Award Room: In the Picture.
Fotografie als brons voor schilderkunst
t/m 29-11
Ode aan de Nederlandse mode: Frans
Molenaar
t/m 07-02
Kleur ontketend.
Moderne kunst in de Lage Landen 1885-
1914
03-10 t/m 04-01
Nederland dineert. Vier eeuwen
tafelcultuur
17-10 t/m 28-02
HAAGS GEMEENTEARCHIEF
24 uur met Willem
t/m 03-01
MAURITSHUIS
Hollandse zelfportretten Selfies uit de Gou-
den Eeuw
08-10 t/m 03-01
PANORAMA MESDAG
Unieke werken uit de collectie van de
familie Mesdag - Van Houten
t/m 04-10
Zeebonken en Strandgasten
t/m 01-11
De wereld van Mesdag in stereofotografie
19-10 t/m 06-03
Chansons Grises – Creaties van Peter
George d'Angelino Tap
19-10 t/m 20-03
MUSEUM BEELDEN AAN ZEE
Vormidable, Hedendaagse Vlaamse Beeld-
houwkunst
t/m 25-10
Skeletten. De armatuur van het lichaam in
de hedendaagse beeldhouwkunst
30-10 t/m 07-02
Johan Gustaaf Wertheim: Jobs Wertheim.
Van bankier tot beeldhouwer
30-10 t/m 07-02
Iris Le Rütte. Schaduwplaats
30-10 t/m 07-02
MUSEUM BEELDEN AAN ZEE
Vormidable, Hedendaagse Vlaamse Beeld-
houwkunst
t/m 25-10
30-10 t/m 07-02
De armatuur van het lichaam in de heden-
daagse beeldhouwkunst

HAARLEM

DE HALLEN HAARLEM
Markus Selg. Primitive data
t/m 03-01
MUSEUM HAARLEM
Kees Verwey Onder Ons
t/m 17-01
Haarlem gekleed

Fotofestival Schiedam

Tien dagen lang vormt het centrum van Schiedam het decor voor dit verras-
sende fotografie-evenement. Op diverse, vaak historische locaties staan aller-
hande kunstprojecten tentoon, die dit jaar rond het thema 'Bewogen beeld'
draaien. Dit thema wordt erg breed geïnterpreteerd: animatie, sport, lange
sluitertijden en mislukte kiekjes, maar ook films – o.a. 'Salt' van Wim Wenders
en 'Life' van Anton Corbijn – en dans – o.a. streetdance lessen – geven dit fes-
tival extra schwung. www.fotofestivalschiedam.nl - 16-10 t/m 25-10

16-10 t/m 30-04
TEYLERS MUSEUM
 Muziek op zak
 t/m 25-10

HARDINXVELD
MUSEUM DE KOPEREN KNOP
 Portretten van 'Prachtige oude mensen'
 t/m 31-10

HEERENVEEN
MUSEUM BELVÉDÈRE
 Jasper Krabbé
 t/m 22-11

HELMOND
GEMEENTEMUSEUM HELMOND
 Magnum on set
 t/m 27-03

HOORN
WESTFRIES MUSEUM
 Kaap Hoorn
 t/m 10-01

JOURE
MUSEUM JOURE
 Roel Endendijk
 t/m 01-11

KAMPEN
IKONENMUSEUM
 Religie Nu - Spiritualiteit in Nederland
 t/m 23-01
 Russische Ikonen/ Griekse Ikonen
 t/m 23-01
STEDELIJK MUSEUM KAMPEN
 Hans van Bentem
 t/m 22-11

KATWIJK
KATWIJKS MUSEUM
 Grenzeloos Schilderachtig (Kunstschilders van 100 jaar geleden in Katwijk)
 t/m 07-11

LAREN
SINGER MUSEUM
 Bergense School. De eerste Hollandse expressionisten
 t/m 29-11
 Singer Highlights
 t/m 17-01

LELYSTAD
KUNSTKASTEEL KEUKENHOF
 06-53405085
 Keukenhof 1
 Verstilde vormen. Sculpturen
 t/m 29-11

LEERDAM
NATIONAAL GLASMUSEUM
 Rogier Martens
 t/m 15-05
 Collectie Highlights
 t/m najaar 15
 museumAtelier + Aïda Bakhtiari. De Jacht
 t/m 01/11
 Jens Pfeifer. Golden Cut
 t/m 01/11
 Schatten achter de Ramen
 t/m 01/11
 Nieuw leven in Oude Mallen
 t/m 01/11

LEEUWARDEN
FRIES MUSEUM
 Mata Hari
 t/m 31-12
 Horizonnen
 t/m 14-02
 Goud - Gevonden schatten uit de mid-deleeuwen
 t/m 03-01
 Breien!
 17-10 t/m 28-08
PRINCESSEHOF
 De 20ste eeuw als spiegel van de tijd
 t/m 03-07
VERZETSMUSEUM
 Hongerkinderen
 t/m 31-12

LEIDEN
LAKENHAL
 Global Imaginations (in De Meelfabriek)
 t/m 04-10
 Schenking Hendrik Valk
 t/m 29-11
SIEBOLDHUIS
 Shinkichi Tajiri: Universal Paradoxes
 t/m 29-11
MUSEUM VOLKENKUNDE
 Gezinstentoonstelling: Draken & Dondervogels
 t/m 01-11
 Grrrr...Machtige dieren wereldwijd
 t/m 03-01

De bedevaart naar Mekka
 t/m 04-01
 Van Mali naar Memphis en terug
 t/m 04-01
 Verbinding van culturen: Chinezen uit Indonesië in Nederland
 t/m 17-01
MUSEUM BOERHAAVE
 Einstein & Friends
 t/m 03-01

LISSE
KASTEEL KEUKENHOF
 Verstilde beweging
 t/m 29-11

MAASTRICHT
BONNEFANTEN MUSEUM
 Aldo Rossi
 t/m 15-11
 Ceramix. Keramische kunst van Rodin tot Schütte (ism Maison Rouge en Cité de la Céramique Sèvres)
 16-10 t/m 31-01

MEPEL
DRUKKERIJMUSEUM
 Kunstkring De Ploeg
 t/m 03-10

MIDDELBURG
DE VLEESHAL
 Ola Vasiljeva. En Rachâchant
 t/m 13-12
ZEEUWS MUSEUM
 Schieten tegen het vergeten
 t/m 22-11

NAARDEN
COMENIUS MUSEUM
 Het Woord en de Waarheid
 Jan Hus in 1415 en 600 jaar later
 t/m 31-01

NIJMEGEN
MUSEUM HET VALKHOF
 De mooie man – de 35 mooiste mannen uit de collectie
 t/m 05-10
 High Tech Romeinen. Kijk wat ze konden! Doe wat ze deden!
 t/m 24-01

NOORDWIJK
MUSEUM NOORDWIJK
 'Troost, overleving en bezwering', Maja van Hall en Roesja Trimbos
 06-10 t/m 27-03

NUNSPEET
NOORD-VELUWS MUSEUM
 Schapenschilders
 t/m 05-12

OSS
MUSEUM JAN CUNEN
 Pizzeria Vasari – Gijs Frieling
 t/m 31-12
 Henk van Os komt thuis
 10-10 t/m 31-10

RAVENSTEIN
MUSEUM VOOR GLAS- EN EMAILLE-KUNST
 Licht op Jeroen Bosch. Deel 2
 t/m 31-12
 Oost-Europese emaillekunst geïnspireerd op de wereld van H. Bosch
 t/m 30-10
 Insecten in emaille, werk van de Spaanse emailleur Rafael Arroyo Villemur
 t/m 31-12
 Overzicht-expositie emaillekunst met werk van emailleurs uit verschillende landen
 t/m 31-03

ROERMOND
CUYPERSHUIS ROERMOND
 Een sieraad voor de stad
 t/m 08-11

ROTTERDAM
MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN
 Ted Noten - Non zone
 t/m 18-10
 Willem Oorbeek
 t/m 18-10
 Otte Egberts – Vleesgeworden stof
 t/m 25-10
 Sarkis- Respiro
 t/m 22-11
 Sensory Spaces: Alexandra Domanovic
 t/m 31-01
 In scène gezet
 t/m 28-02
 Lies Ros. In mijn verzameling kan ik wonen
 t/m 28-02
 Van Bosch tot Breugel

10-10 t/m 17-01
NEDERLANDS FOTOMUSEUM
 Photo to Fashion. Mattijs van Bergen
 t/m 10-01
 Photographer of style. Horst P. Horst
 Genomineerden Steenberg Stipendium 2015
 t/m 01-11
 De collectie belicht door Stephan Vanfleteren
 t/m 27-03
KUNSTHAL
 Arie Schippers. Verf wordt vogel
 t/m 29-11
 Het onverwachte moment. Foto's van Titus Simoens
 t/m 06-12
 Mathias Kessler. Here and Now
 t/m 06-12
 Kunsthal Light #12. Aura Rendon Bengier
 t/m 03-01
 Keith Haring
 t/m 07-02
 Sovjet Design 1950-1980
 t/m 14-02
WITTE DE WITH
 Karakter is lot. Willem de Rooij – Piet Mondriaan
 t/m 03-01
 In Light of 25 Years
 t/m 03-01
 Art in the Age of... Asymmetrical Warfare
 t/m 03-01
 Bit Rot, the end of the middle class and what comes next
 t/m 03-01

SCHIEDAM
STEDELIJK MUSEUM
 Altena Boswinkel Collectie
 Erik Odijk. School van het Sublieme
 Unisono 28
 t/m 18-10
 Karel Appel. De Geverfde Man
 t/m 18-10
CENTRUM BEELDENDE KUNST
 Fotofestival Schiedam
 Bewogen beeld
 16-10 t/m 25-10

SCHOONHOVEN
NEDERLANDS ZILVERMUSEUM
SCHOONHOVEN
 Van Ping naar Bling
 06-10 t/m 12-03

SPAKENBURG
MUSEUM SPAKENBURG
 Feest der herkenning, van indianen tot kraplappen Ineke de Vroede
 t/m medio mei

TEGELEN
KERAMIEKCENTRUM TIENDSCHUUR
 Meér kunst van het decoreren
 t/m 10-01

TILBURG
TEXTIELMUSEUM
 Art Nouveau damast – Chris Lebeau en tijdgenoten
 t/m 01-11
 Fiber Futures. Kunst uit Japan
 03-02 t/m 07-02
DE PONT
 RIOT
 Figuratie, van Cobra tot Studio Job
 t/m 06-03
 Zomeropstelling Collectie
 t/m 04-10

Kleur in het kwadraat: James Turrell & Amish Quilts (wolhokke)
 t/m 04-10
 Charlotte Dumas - Work horse
 10-10 t/m 10-01

UTRECHT
AAMU
 De kracht van hout
 t/m 10-01
CENTRAAL MUSEUM
 Kruisridders en weldoeners, de Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht
 t/m 22-11
 Koen Kloosterhuis presents: universum XYZ
 t/m 29-11
MUSEUM CATHARIJNECONVENT
 De heksen van Bruegel
 t/m 31-01

VEERE
MUSEUM DE SCHOTSE HUIZEN
 Tweezijdig belicht
 Vlaamse en Nederlandse maritiem kunst
 03-10 t/m 28-11

VIANEN
STEDELIJK MUSEUM
 Gently Down the Stream, Nanette Kraaikamp
 t/m 06-12

VOLENDAM
VOLENDAMS MUSEUM
 Wilm Wouters schildert Volendam
 t/m 08-11

VOORSCHOTEN
KASTEEL DUIVENVOORDE
 Adellijke familieportretten
 t/m 24-10

WAALWIJK
NEDERLANDS LEDER EN SCHOENEN MUSEUM
 De huid als communicatiemiddel
 t/m 16-05

WOERDEN
STADSMUSEUM
 Woerdens mooiste
 De andere boerderij. Fototentoonstelling van Ellen Kok
 t/m 04-10
 Oneindig Geïnspireerd
 Recent werk van Ido Vunderink
 10-10 t/m 10-01

ZAANDAM
NEDERLANDS UURWERK
 Het Tijdnetwerk. Elektrische tijdmeting in Nederland
 t/m 01-11

ZWOLLE
MUSEUM DE FUNDATIE
 Barbara Klemm. Tussen Willy Brandt en Andy Warhol
 Ellen Auerbach. Berlijn - Tel Aviv - New York. Een fotografische wereldreis
 t/m 29-11
 Gevaar & Turner – Turner en de traditie van het sublieme
 t/m 03-01
 Nick & Simon: Open
 t/m 03-01
STEDELIJK MUSEUM ZWOLLE
 Van Sonsbeeck en Van Voorst tot Voorst, twee ondernemende families
 t/m 25-10

Tijdens de van 15 mei tot 7 juni 2014 te Kortenhoef gehouden **tentoonstelling over Jan Rijlaarsdam**, georganiseerd door **de Stichting Kunst aan de Dijk**, is een catalogus uitgegeven met daarin een hoofdstuk van de hand van mevrouw Van der Veer-Curpan. Op verzoek van de familie van de schilder is op de laatste dag van de tentoonstelling een losbladig errata lijstje bijgevoegd bij de laatste 5 verkochte exemplaren van de catalogus met een aantal correcties ten aanzien van het artikel van mevrouw Van der Veer-Curpan die volgens de familie noodzakelijk waren. De Stichting Kunst aan de Dijk deelt mede dat deze errata opgesteld en bijgevoegd zijn zonder toestemming van de auteur van het desbetreffende hoofdstuk te vragen. Later is gebleken dat de auteur, mevrouw van der Veer-Curpan, het niet eens is met de aangegeven correcties, dan wel ze niet relevant acht.

ANTIQUARIATEN

ANTIQUARIAAT FORUM

Westrenen, Tuurdijk 16,
3397 MS, 't Goy-Houten
Telefoon 030-6011955, fax 030-6011813
TAXATIES & IN- EN VERKOOP
ZELDZAME BOEKEN, HANDSCHRIFTEN, PRENTEN,
KAARTEN EN TEKENINGEN.
www.forumrarebooks.com

ANTIQUAIRS

DE REFTER

Nieuwlandstraat 23-25
5038 SL Tilburg
Tel. 013-5431229
INBOEDEL EN BOEKEN UIT KLOOSTERS: BEELDEN,
KANDELAARS, PARAMENTEN, SCHILDERIEN, DEVO-
TIONALIA, OUD LINNENGOED, SERVIEZEN.
www.refter.nl

PIEN

Grote St.-Jansstraat 1, 3811 HX Amersfoort
tel.: 033-4728971/4610501
fax: 033-4633722
KUNST - ANTIK - ART NOUVEAU - ART DECO
www.pienkunstantiek.nl

RODENBURG EN KEUS ANTIK

Prinsstraat 12, 3311 JS Dordrecht
SPECIALISATIE: PORTRAITMINIATUREN,
MINIATUUR VOORWERPEN EN MEUBELN.
www.antiekdordrecht.nl

FRANTZ HEMELEERS

61, Avenue des Casernes, 1040 Brussel
Tel. 0032 2 640 29 16
AANVOER VAN ANTIQUITEITEN UIT ZWEDEN,
ENGELAND, FRANKRIJK,... MEUBILAIR, SCHILDE-
RIJEN, BRONZEN, ZILVERWERK, LAMPEN,...
600 M² EXPOSITIERUIMTE,
NABIJGELEGEN PARKING
www.frantzhemeleers.be

COLLECTIONEURS

JUDAICA

fam. Verhoeven - de Jonge
judaica@tiscali.nl, tel. 020-5038222
VERZAMELAAR VAN JOODSE
VOORWERPEN (JUDAICA)
VRAAGT TE KOOP JOODS ANTIK
www.judaic.nl

GALERIES

ARTPRICE ART GALLERY

Grote Markt 39 A, 3111 NH Schiedam
Tel. 010/455561/06-51922582
Fax. 010-4567012
VERKOOP, VERHUUR EN ADVIES
50 KUNSTENAARS, O.A. CLEMENS BRIELS, JOOP
POLDER, WOUTER STIPS EN ADA BREEDVELD
www.artipico.com

GALERIE K

Schloßstraße 6 - Kleve - Duitsland
op 24 km. van Nijmegen
HOLLANDSE KUNST VANAF DE 18E EEUW
ALLES PROFESSIONEEL GERESTAUREERD EN
INGELIJST O.A. KOEKKOEK, KLUYVER, KAMERLINGH
ONNES, MEIJS, WANDSCHEER, ANDREA, VRIELINK....
www.galerie-k.eu

KUNSTENAARS

PETER GABRIELSE

KIJKKASTENMAKER
www.PeterGabrielse.com

KUNSTHANDELAREN

ARTS 1900

ART NOUVEAU/ ART DECO/ DESIGN/ SCHILDERIEN
www.arts1900.nl

PASSAGE ARTS

20E EEUWSE TOEGEPASTE KUNST
ART NOUVEAU/ ART DECO
VINTAGE COSTUME JEWELRY
06 53516091
arts1900@xs4all.nl
www.arts1900.nl

LIJSTENMAKERS

ATELIERS FRANS DE ROO

Koudenhorn 8, 2011 JC Haarlem
tel. 023 5313803, info@ateliersfransderoo.com
LIJSTENMAKERS & RESTAURATOREN
RUIME ERVARING IN VERGULDEN
OPMERKELIJK FRAAI VAKWERK
www.ateliersfransderoo.com

RESTAURATIE

ATELIER ZOPPI KOPERBEWERKING sinds 1916

Jacobastraat 19 2512 HZ Den Haag
Tel. 070-3899462
RESTAURATIE VAN KOPPEREN, TINNEN, BRONZEN
EN METALEN VOORWERPEN.
TEVENS; VERGULDEN, VERZILVEREN, VERBRONZEN
EN POLIJSTEN EN VERVAARDIGING VAN EXCLUSIEVE
VERLICHTING EN KUNSTOBJECTEN.
LID VAN RESTAURATOREN NEDERLAND.
www.zoppi.nl

KOERTS RESTAURATORS

Eligiusstraat 71, 7121EB, Aalten
tel. +31 6 54338681
PORSELEIN, AARDEWERK,
STEENGOED, BEELDEN, SCHILDERIEN,
PANELEN, WIJZERPLATEN, ETC.
www.koertsrestaurators.nl

NOOR CAMSTRA

Burg. Leenstraat Lochem,
Postbus 101, 7240 AC Lochem
Tel.: 0573-256273

mob: 06-51270507
lid Restauratoren Nederland
e.camstra@kpnplanet.nl
GESPECIALISEERD IN AARDEWERK,
STEENGOED - PORSELEIN
www.keramiek-restauratie.nl

MAUD SCHERMER RESTAURATIE ATELIER

KAREL DOORMANLAAN 220
3572NZ UTRECHT
TEVENS AFGIFTE BREDA MOGELIJK
TEL: 06-10794875
MAIL: INFO@SCHERMER-RESTAURATIE.NL
PORSELEIN, AARDEWERK, GLAS,
EMAIL EN AANVERWANTE MATERIALEN
RESTAURATOREN NEDERLAND \$ INSTITUUT
COLLECTIE NEDERLAND LICENTIE
www.schermer-restauratie.nl

ATELIERS FRANS DE ROO

Koudenhorn 8, 2011 JC Haarlem
023-5313803
info@ateliersfransderoo.com
LIJSTENMAKERS & RESTAURATOREN
RUIME ERVARING IN VERGULDEN
OPMERKELIJK FRAAI VAKWERK
www.ateliersfransderoo.com

VAN IJKEN METAALRESTAURATIE

Raamsteeg 2, Leiden
Tel: 0617506860
(bij kleine objecten tevens afgifte
Amsterdam mogelijk)
RESTAURATIE VAN ALLE METALEN
SCULPTUUR,
KUNST- EN GEBRUIKSVOORWERPEN
Gediplomeerd restaurator,
lid van Restauratoren Nederland
www.vanijken.com

VAN ECK MEUBELRESTAURATIE

B.A.D.A. PGDipl. West Dean College
Tingietersweg 93
2031 ER Haarlem
tel: 0612806268
vaneckmeubelrestauratie@live.nl
Restauratie van al uw antieke meubelen
en houten objecten
www.vaneckmeubelrestauratie.nl

VARIA

SCRIPTUM ART BOOKS

Nieuwe Haven 151, 3117 AA Schiedam,
+31(0)104271022, art@scriptumart.nl
KUNSTBOEKEN
ON-LINE KUNSTBOEKWINKEL EN
ANTIQUARIAAT
www.scriptumart.nl

VERENIGINGEN

**FEDERATIE VAN TAXATEURS
VEILINGHOUDERS IN ROERENDE ZAKEN**

VOOR INBRENG BIJ VEILINGEN EN
TAXATIERAPPORTEN
HET VEILINGHOUDERSREGISTER EN HET REGISTER
VAN MAKELAARS EN TAXATEURS BIEDEN ECHTE
DESKUNDIGHEID EN BETROUWBAARHEID
www.federatie-tmv.nl

VERZEKERINGEN

INVICTA ART INSURANCE

ECKMAN JEAN-PIERRE & ECKMAN ISABELLE
67-69 BD. REYERSLAAN - 1030 BRUSSEL
TEL: 0032 2 735 55 92
ECKMANJPE@PORTIMA.BE - ECKMANIE@PORTIMA.BE
INVICTA.BELGIUM@PORTIMA.BE
MUSEA - PRIVÉ COLL. - EXPO'S - PARTICULIERE EN
BEROEPSSTICHTINGEN - VERBLIJVEN - TRANSPORT
www.invicta.com

GALERIE- EN MUSEUMAGENDA

OPNAME IN DE GALERIE- EN MUSEUMAGENDA
IS VOLLEDIG GRATIS

Wij willen u verzoeken om tijdig uw gegevens naar ons
door te sturen op antiek.mac@ips.be (met als onder-
werp 'agenda collect'). Wij ontvangen graag de data
voor de nieuwe maand telkens in de eerste week van
de maand vóór publicatie.
Wij kijken alvast uit naar uw informatie!

Uw website onder de loep? Stuur uw gegevens naar: antiek.mac@ips.be
1 plaatsing: € 45 - jaarcontract 9 plaatsingen: € 340

ZOEKERS TE KOOP GEVRAAGD EN AANGEBODEN

TE KOOP GEVRAAGD

▼ KERAMIEK

T.k. gevr. gaaf plateel van
ROZENBURG-Den Haag
boujes@gmail.com/0517-395437

Gezocht: ROZENBURG vazen ontwerp
COLENBRANDER. Beschadigd geen bezwaar
06-10581818. dajaba@zeelandnet.nl

▼ KUNST

Leo Nardus, Max Moreau schilderijen en an-
deren met Arabische voorstelling en of over
Tunesie. te koop gevraagd.
tel: 070 317 81 90.

Gevraagd Indonesische schilderijen en foto's
van 1860-1960. Tel. 0182-393492.

Verzamelaar betaalt zeer hoge prijs Voor
mooi/aparte HARM KAMERLINGH ONNES.
(schilderij/aardewerk) Tel: 0255 515605.

Te koop gevraagd schilderijen MARINUS
VAN DER MAAREL!
Nicole.meissen@gmail.com

▼ POSTKAARTEN

Verzamelaar vraagt oude Ansichtkaarten van
voor 1960 te koop, ook grotere hoeveelheden.
Tel: 06-15451873.

Verzamelaar biedt goede prijs voor oude
Ansichtkaarten van voor 1960, ook grotere
hoeveelheden. Tel: 0182-526781.

▼ VARIA

Prive museum zoekt Toverlantaarnplaten in
hout, of bewegende / schuivend. Kijk aub
op: www.toverlantaarn.eu; Tel: 072-5620043.

Verzamelaar zoekt oude/antieke Neder-
landse volkskunst te koop. Groot of klein
voor gebruik of voor sier, van allerlei mate-
rialen, zoals hout beschilderd of besneden.
Mobiele: 0646135700 of e-mail:
volks.kunst@xs4all.nl.

Verzamelaar zoekt antieke hangsloten en sleu-
tels, 030-6620162. josvandenbergh@planet.nl.

Gezocht: Verzamelaar biedt topprijs voor
oude gebruiksvoorwerpen m.b.t. HENGEL-
SPORT. Heeft u iets of weet u iets? Graag
bericht naar:
TARSEL@XS4ALL.NL, 06-28902900.

Wie kan mij helpen aan zwart/witte ansicht-
kaarten van filmsterren zoals bv. Doris Day, B.
Bardot enz. jaren 1920 t/m 1970. M. Simons.
Tel. 0413-364957.

TE KOOP AANGEBODEN

▼ GLAS

Wegens inkrimping van een grote verzame-
ling talrijke unica. Balgavy, Copier, Heessen,
Meydam, Thomassen e.v.a. Prijs n.o.t.k. Tele-
foon: 0345-619566

▼ KUNST

Aquarel Frans Maas (1903-1977) -In de
Pyreneeën. Man met ezel voor een kar.
Afbeelding 16,5 x 21,5 cm; rechtsonder ge-
signeerd. -Eventueel met poster van de ten-
toonstelling in Vlissingen in 1999. Vraagprijs
€ 300,- ; excLusief eventuele verzendkosten.
Telefoon 0113-655302.

Aangeboden: 5 aquarellen waarvan 3
abstract, 2 figuratief en 3 posters van de
Nederlands-lerse kunstenaar Piet Sluis.
Zowel de aquarellen en posters verkeren
in een onberispelijke staat. Ze zijn tot stand
gekomen in 1971. Info: 0612066763.

"BATIK" mooi ingelijst achter glas.r.o.
gesigneerd.I.POL
afm. 70 X 95 cm. 4 muzikanten in optocht.
Tel.0343 442705 (niet op zond.)

t.k.a. abstracte schilderijen uit de 60er jaren
van : Jan Sierhuis, Ernst Vijlbrief, Guillaume
Lo-A-Njoe. tel. 0654365288 .

▼ MEUBELN

T.k. 6 prachtige boerenknopstoelen met bie-
zenzitting in prima staat; Vraagprijs 125 euro.
Tel. 0413-364957.

▼ VARIA

Te koop antieke tuinbankbeugels van giet-
ijzer diverse modellen. Tel. 046-4422101.

Messing spiegel met console
vr.prijs = 150 euro - info. dot@casema.nl
Tel. 0765036565

Zilveren Brigitte Bardot.
41 mm brede plak . April 1966
geperst in Hotel des Monnaies (de Munt)

te Parijs . GSM 06 13623435 - E europart@xs4all.nl

T.k. Engels zilveren sigarettenetui met floraal
graveerwerk en inscriptie H.G. Chivers nov.
1904 Birmingham, 1e gehalte JT 1899. Tel.
0413-364957. Vraagprijs 125 euro.

Uw specialist in streeksieraden en zilverwerk

Voor het complete assortiment:
www.pietersantiek.nl
06 - 14 95 84 81 | Lewedorp

Hermann H. Plenge

ANTIQUAIR

*Terracotta reliëf van de Geseling
door Pieter Jansz. Quast.*

*Madonna met kind, lindenhout,
Ulm 16e eeuw.*

Op afspraak 0031 (0)654932512
Email: hh.plenge@quicknet.nl
www.plenge-antiques.nl

In de kantlijn van de kunstmarkt

Notities van Robert-Jan van Ravensteijn

Het televisieprogramma ‘Tussen kunst en kitsch’ wordt goed bekeken, vandaar dat het al een groot aantal jaren op de buis is. De laatste uitzending met Nelleke van der Krogt telde maar liefst 1,7 miljoen kijkers. Nelleke, ze is nu 67 en inmiddels met pensioen, viel kennelijk bij veel mensen in de smaak, maar er waren er ook die zich groen en geel ergerden aan de manier waarop ze het programma presenteerde. Bij hen ging er een zucht van verlichting op toen ze een poos geleden liet weten dat ze ermee zou ophouden. Helaas ging ze daarna nog door tot de laatste uitzending van het afgelopen seizoen.

Wie overigens de laatste jaren haar opvolger, Frits Sissing (*1963), als presentator heeft gevolgd, weet dat hij nu ook niet bepaald kaas heeft gegeten van de materie waar dit programma zich mee bezighoudt. We zullen het dus moeten doen met de mededeling van de omroepbazen van AVRO-TROS, dat hij zich sinds 2014 meer op kunst en cultuur is gaan richten.

De camera richt zich het liefst op mensen die bijna omvallen bij het vernemen van een prijs.

Ongetwijfeld zult u zich herinneren dat het programma een poosje geleden uitvoerig de pers heeft gehaald. Een van de experts, ik zal zijn naam hier niet noemen, hij heeft zich al genoeg ellende op de hals gehaald, taxeerde een astrolabium op € 10.000 tot € 12.000. Na afloop van de opname bood hij echter voor een klant € 45.000 voor het instrument. De hierdoor argwanend geworden eigenaar ging ermee naar twee Londense veilinghuizen, die het beide veel hoger taxeerden. Het astrolabium werd daarna, inclusief opgeld, voor omgerekend € 172.900 op de veiling verkocht.

Het bleek daarna dat nagenoeg alle experts van het programma soms achteraf zaken hebben gedaan met de mensen die hun kunst of antiquiteiten voor de camera lieten taxeren. Doordat dit nu algemeen bekend is geworden, heeft de omroep inmiddels met de experts een gedragscode afgesproken. Ze mogen tot een half jaar na de uitzending geen contact opnemen met de mensen waarvan ze iets voor de camera hebben getaxeerd. Bovendien moet daarna het initiatief van de eigenaren van de objecten uitgaan.

Op de vraag aan Eric Dekker van de betreffende omroep waarom er niet dezelfde regel wordt gehanteerd die vanaf het begin bij de ‘Antiques Roadshow’ van de BBC heeft gegolden, waarbij de taxateurs nooit of te nimmer zaken mogen doen met de eigenaren van de voorwerpen, was het antwoord dat men bij de AVRO-TROS zuinig is op het team experts en dat men ze graag te vriend wil houden. Voor sommige disciplines zou er volgens de omroep maar één bestaan.

Toen ik dat hoorde fronste ik even mijn wenkbrauwen, want die Eric Dekker blijkt bepaald niet goed op de hoogte te zijn van de situatie. Omdat ik ze vrijwel allemaal ken, weet ik dat de huidige medewerkers aan het programma allen zeer kundig zijn op hun vakgebied, maar zij zijn beslist niet de enigen. Experts komen niet alleen voor in de kringen van handelaren, maar ook bij kunsthistorici, wetenschapsmensen, taxateurs en veilingmedewerkers. Deze laatste twee beroepsgroepen zijn ook uitmuntend op de hoogte van het actuele prijspeil.

Trouwens over zo iets als prijspeil gesproken. De regisseur van het programma, Han Budding, ziet maar al te graag de mensen bijna omvallen bij het vernemen van een prijs. Die taxaties bij ‘Tussen kunst en kitsch’ vertonen dan ook vaak een toch enigszins van de werkelijkheid afwijkend beeld. Vrijwel altijd wordt daarbij, overigens zonder dat expliciet te vermelden, de verzekeringswaarde gehanteerd, zijnde het bedrag waarvoor men een vergelijkbaar object in de kunst- of antiquiteitenhandel kan kopen. De werkelijke waarde waarop de bezitter bij de liquidatie kan rekenen bestaat echter uit de inkoopprijs van de handel of de opbrengst minus de commissie bij de veiling. De medewerkers van die veilingen zouden dus een heel wat reëler beeld kunnen geven.

Het idee voor het op 31 oktober 1984 met presentator Cees van Drongelen begonnen programma ‘Tussen kunst en kitsch’ was ontleend aan de op 18 februari 1979 gestarte ‘Antiques Roadshow’ van de BBC. Dat was een enigszins gewijzigde voortzetting van ‘Going for a Song’ van Bruce Parker. Die eerste uitzending was gewijd aan het Londense Sotheby’s en nadien zijn er altijd banden blijven bestaan met de experts van dat veilinghuis. Van de vele medewerkers die door de jaren heen aan de ‘Antiques Roadshow’ verbonden waren, hebben er twaalf een veilingverleden of hebben er ook nu nog banden mee. Behalve Sotheby’s kan in dit verband ook Bonhams en één keer Christie’s genoemd worden. Vrijwel allen waren hoofd van hun ‘department’ en, zoals gebruikelijk bij Engelse veilingexperts, publiceerden zij regelmatig over hun vakgebied. Wat dat laatste betreft ben ik zelfs geneigd te zeggen, dat bij benoemingen van de experts bij het Engelse veilingwezen, de voorkeur hier vaak naar uitgaat.

Het zou dan ook niet zo gek zijn als men naar voorbeeld van de Engelse inspirator, bij ‘Tussen Kunst en kitsch’ voor de uitbreiding van het bestaande team experts, zijn licht eens zou gaan opsteken in de kringen van taxateurs en veilingmensen. Niet alleen zou er, met die uitbreiding met nieuwe gezichten weer eens een frisse wind door het programma gaan waaien, maar tegelijkertijd zouden de taxaties wat meer op de werkelijkheid afgestemd worden. En voer dan meteen, ook naar voorbeeld van de BBC, een totaal verbod op communicatie met de bezitters van al die ‘kunstschatten’ in, want dan is dat bij veel kijkers thans heersende gevoel, dat de huidige experts vaak met de belangen van hun eigen ‘toko’ bezig zijn, ook meteen uit de wereld.

Spine Chair van André Dubreuil

Puristen zullen er moeite mee hebben, maar de grenzen tussen design en kunst zijn de laatste decennia nogal verwaagd. The Arcitectoral League of New York organiseerde in 1988 de expositie 397 Chairs. In de bijbehorende catalogus zijn alle stoelen opgenomen; van serieproducten tot one-offs, van elk denkbaar materiaal en van bruikbaar tot volstrekt nutteloos waar het zitten betreft. De stoel, sinds decennia een uitdaging voor de architect die gewend is vanuit ruimte en volume te denken, blijkt ook grote aantrekkingskracht uit te oefenen op kunstenaars. Denise Domergue wijdde er het boek Artists Design Furniture aan. In haar boek staan opzienbarende ontwerpen afgebeeld, waarbij vergeleken de Spine Chair van André Dubreuil nog het etiket 'functioneel' verdient. In zijn concept is de Spine Chair nog steeds te beschouwen als stoel: een zitting, drie poten en een rugleuning, maar de grenzen van nut en bruikbaarheid zijn om kunstzinnige redenen tot het uiterste opgerekt. Dubreuil (1951), die in 1969 Frankrijk verliet om in Londen te gaan studeren aan de Inchbald School of Design, ziet zichzelf niet als designer, maar eerder als 'artisan', wat het midden houdt tussen kunstenaar en ambachtsman. Na zijn studie dook hij de antiekhandel in die hem zijn passie voor meubels en ontwerpen bezorgde. Industrieel

ontwerper Tom Dixon maakte hem wegwijs in de wereld van het lassen, hetgeen aanvankelijk tot siersmeedwerk in de vorm van kandelaars en kroonluchters leidde. 1986 was het geboortjaar van de Spine Chair, zo genoemd vanwege de rugleuning die aan een ruggengraat doet denken. Aan de luchtige, gebogen vormen kan men wel afleiden dat modernistisch design en minimalisme niet tot de wereld van Dubreuil behoren. Wat werk betreft is deze artisan overigens een gezegend mens. Met klanten als Chanel en Louis Vuitton kan hij het zich permitteren om vanuit Château de Beaulieu te werken, een familiekaas dat hij van zijn ouders overnam en restaureerde. In een omgebouwde schuur op het terrein is een volledig ingerichte werkplaats gerealiseerd waar hij met een klein aantal assistenten ideeën ontwikkelt en uitvoert. In Dubreuil's optiek passen geen onbezield massa-artikelen en serieproducten. De Spine Chair, 88,3 cm

hoog, werd in een beperkte oplage van tien stuks uitgevoerd door A.D Decorative Arts Ltd. en vond zijn weg naar het Victoria and Albert Museum te Londen. De prijzen van dit museale object liegen er niet om. In 2006 bracht een vroeg exemplaar - uitgevoerd in met was behandeld ijzer - bij Phillips New York \$31.200 op. Latere exemplaren - in zwarte lak gespoten - zijn minder kostbaar.

Peter van Ardenne

• VALENTIJN ANTIEK •

antiek - art deco - design - collector's items

2240 AN WASSENAAR

**Charles & Ray
Eames
DSR stoel**

oranje uitvoering

TEL. 070 - 3 56 30 61

WWW.ANTIEKVALENTIJN.COM

Joost Doornik (° 1964), 'Twee rode gebakjes'. Olie op doek, 95 x 65 cm. Te zien op de Kunstbeurs Kortenhoef.

Suzanne Tuynman, 'Kangxi Porselein 7', 2015. Olie op doek, 42 x 50 cm. Te zien op de Kunst10daagse.

Yam masker, Nieuw Guinea. Te zien bij Galerie Lemaire (Amsterdam).

KORTENHOEF (NL)

Kunstbeurs Kortenhoef

Kunsthandel Peter ter Braak en Galerie Doornik & Schelfhout tonen hun beste stukken van o.a. Fred Sieger, Peter Durieux en Siemen Dijkstra.

De Oude School
02-10 t/m 04-10

BERGEN (NL)

Kunst10daagse

Ruim 200 kunstenaars exposeren op bijna evenveel Bergense locaties tijdens dit herfstfestival vol kunst, muziek en theater.

www.dekunst10daagse.nl
16-10 t/m 25-10

HILVERSUM (NL)

CanFair

Ruim 40 exposanten uit Nederland, België en Frankrijk brengen oude kunst, antiek, vintage en design uit de sixties & seventies.

Hotel Lapershoek
www.canfairs.nl
23-10 t/m 25-10

AMSTERDAM (NL)

Tribal Art Fair

Naast de objecten en verhalen van twintig internationale galerieën is er ook een boeiend film- en lezingenprogramma.

De Duif
www.tribalartfair.nl
30-10 t/m 01-11

AMSTERDAM (NL)

Affordable Art Fair

Ook na 10 jaar blijven de prijzen bijzonder scherp: hier vindt u kunst tussen € 100 en 6.000.

Kromhouthal
www.affordableartfair.com/amsterdam
29-10 t/m 01-11

EIJSDEN (NL)

Internationale archeologie en antiekbeurs

Verzamelaars en geïnteresseerden in archeologische objecten kunnen hier terecht bij ca. 30 stands.

Cultureel Centrum
www.ancientart.nl/beurs.html
01-11

ARNHEM (NL)

ArtArnhem

ArtArnhem breidt uit met een beurs voor toegepaste kunst: ArtArnhem\Objects. Beeldende kunst is te vinden op ArtArnhem\FineArts. En in het Gemeentehuis vindt met ArtArnhem/Alumni een expositie voor en door afgestudeerden van ArtEZ hogeschool voor de kunsten plaats. Deze drie beurzen zijn goed voor zo'n 110 kunstenaars, ontwerpers en galerieën.

Eusebiuskerk + Ranzowzaal (Dudok)
www.artarnhem.com
30-10 t/m 01-11

Guicciardini, kaart van Amsterdam, 1613. Collectie Hans van Osch. Te zien op de CanFair.

Monica Castanys, 'Brisa'. Olieverf, 27 x 27 cm. Te zien bij Galeria d'Art Anquin's (Reus). Te zien op Affordable Art Fair.

Irene van den Bos, 'Bronzino revisited', 2015. Te zien op ArtArnhem/FineArts.

DEN HAAG (NL)**ART THE HAGUE**

Hedendaagse kunst kopen in Den Haag kan het hele jaar dankzij de vele goede galerieën die er gevestigd zijn. Dit wordt bevestigd door Art The Hague, waarop de beste Haagse galerieën, aangevuld met sterke galerieën uit de rest van Nederland, een blik werpen op de actuele, hoofdzakelijk Nederlandse, kunst.

Tussen het 45-tal deelnemers vinden we namen terug als Galerie Ramakers, ARTITLED, Livingstone Gallery en Galerie Helga Hofman. Jan van Hoof Gallery brengt nieuw werk van Janpeter Muilwijk, en NL=US Art toont werk van o.a. Alexandra Roozen en de Amerikaanse schilder Jake Messing. De Belgische fotografe Lisa Carletta krijgt een soloshow bij Sophie Maree Gallery, en Vonkel mikt op jong talent als Lisette Schumacher, Maarten van Soest en Inge Aanstoot. "Art The Hague is de enige beurs in Nederland die zich tussen de mainstreambeurzen en het topsegment bevindt en hierdoor

Heri Dono, 'Angkura Murka', 120 x 151 cm.
Te zien bij Galerie Heden (Den Haag).

Inge Aanstoot, 'Temperance is wickedness'.
180 x 150 cm. Te zien bij Vonkel (Den Haag).

ook variatie met behoud van kwaliteit laat zien", vindt Thierry Reniers (Vonkel).

Verder gaat er speciale aandacht naar Jeroen Henneman, die dit jaar op 50 jaar kunstenaarschap kan bogen. Hij geeft een lezing over zijn visie op de eigentijdse kunst en krijgt een solo bij Seasons Gallery. Herman de Vries, die vorig jaar een ereplaats op Art The Hague kreeg, is ook dit jaar opnieuw van de partij, en wel in een aparte expositie rond de Biënnale van Venetië 2015. Daarop is ook werk te zien van Helen Sear (Nieuw-Zeeland), Heri Dono (Indonesië), Emily Kame Kngwarreye (Australië) en Hans Op de Beeck (België). Het nevenprogramma van Art The Hague heeft verder een expositie met werk van jong talent, lezingen over hedendaagse kunst, en rondleidingen langs toonaangevende kunstcollecties in de Haagse regio. Ook is er opnieuw een combi-ticket, waarmee men zowel het Gemeentemuseum, het GEM en het Haags Historisch Museum kan bezoeken.

Fokker Terminal
www.artthehague.nl
07-10 t/m 11-10

FIAC

- Reeds 42 jaar brengt de FIAC de 'heetste' moderne en hedendaagse kunst naar Parijs.
- Om de galerieën wat meer plaats te geven, staan er dit jaar 'slechts' 173 tegenover 191 vorig jaar.
- **Nederlandse deelname:** Ellen de Bruijne Projects
- Ook buiten de muren van het Grand Palais is van alles te beleven: installaties, performances, lezingen, projecties, allemaal samengebracht in het programma **'Hors les Murs'**.
Een nieuwe locatie hierbinnen is het **Maison de la Radio** met geluidskunsten en radiofonische creaties.
- Nieuw is **'Musées en Seine'**: een watertaxi die alle aan de Seine gelegen locaties van Hors les Murs verbindt.

Grand Palais
www.fiac.com
 22-10 t/m 25-10

Maurice Estève, 'Trigourec', 1972. Olie op doek, 146 x 97 cm.
 Te zien bij Galerie Applicat-Prazan (Parijs) op FIAC.

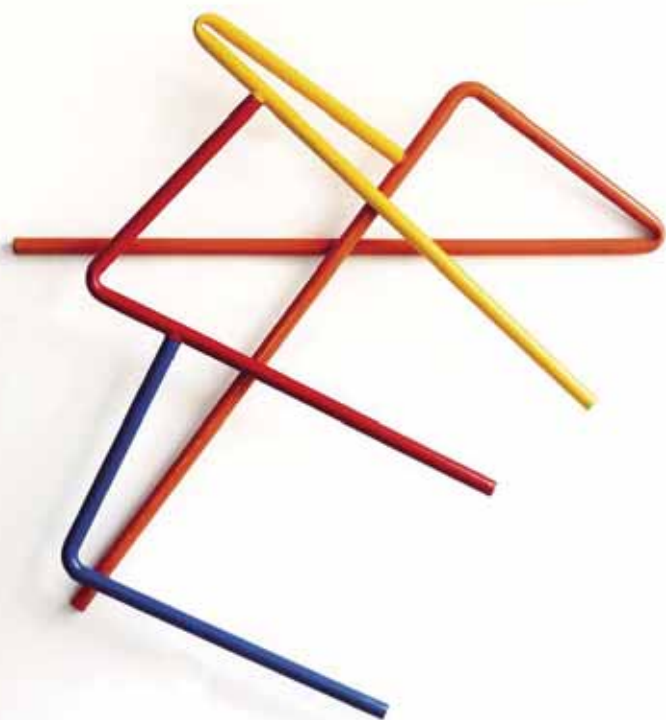

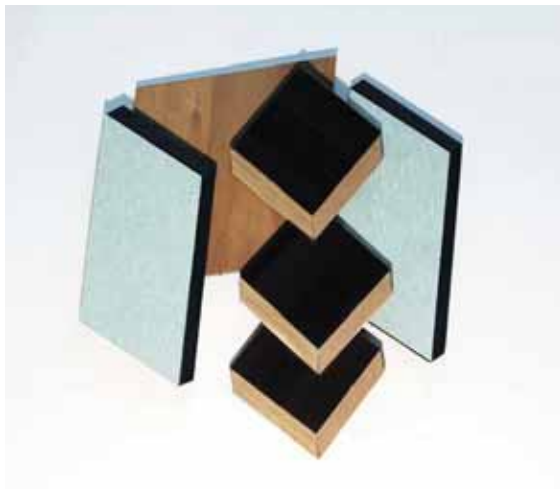
OFFICIELLE

- Werd vorig jaar gelanceerd als zusterbeurs van de FIAC
- Hier is een **60-tal galerieën** te vinden die opereren in de zone die net dat tikkeltje **jonger** en minder voor de hand liggend is. Ook vergeten kunstenaars die vaak visionair bleken te zijn, worden hier in herinnering gebracht.
- **Nederlandse deelname:** Stigter Van Doesburg en Martin Van Zomeren.

Docks Cité de la Mode et du Design
www.officielleartfair.com
 21-10 t/m 25-10

Przemek Pyszczyk, 'Untitled (steps)', 2014. Stalen buizen met poedercoating. 120 x 100 x 20 cm. Te zien op OFFICIELLE.

Slick

Performances, panelgesprekken en 4 installaties die alle zintuigen aanspreken, maken deze 10e editie compleet.

Pont Alexandre III, Port des Champs-Élysées
www.slickartfair.com
 21-10 t/m 25-10

YIA Art Fair

Aan de 5e editie van deze Off-beurs nemen 65 galerieën deel, waaronder Belgische als Feizi Gallery en Galerie Transit.

Carreau du Temple
www.yia-artfair.com
 22-10 t/m 25-10

links

Cécile Chaput, 'Flat Burst #3', 2014. Assemblage van hout en formica, 53 x 59 cm. © Under Construction Gallery. Te zien op Slick.

rechts

Luc Dondeyne bij Galerie Transit (Mechelen). Te zien op de YIA Art Fair.

linksonder

Manu (Emmanuel Renaux), 'Waiting for the cocktail'. Te zien op Business'Art.

rechtsonder

Andy Warhol, 'Committee 2000', 1982. Seriegrafiek in kleur 'on board', 88,9 x 58,4 cm. Te zien bij Messine (Parijs) op Art Elysées.

Art Elysées + Design Elysées

Wie naast moderne en hedendaagse kunst, ook oog heeft voor 20e-eeuws design, neemt hier best een kijkje.

Avenue des Champs-Élysées
www.artelysees.fr
 22-10 t/m 26-10

Art Shopping

Het is zeker mogelijk om op deze laagdrempelige beurs met ca. 650 kunstenaars en galerieën een leuke aankoop te doen.

Carroussel du Louvre
www.salon-artshopping.com
 24-10 t/m 25-10

Outsider Art Fair

Op het programma staan ruim 30 galerieën, twee tentoonstellingen en een lezing over seksualiteit in outsider art.

Hôtel du Duc
www.outsiderartfair.com
 22-10 t/m 25-10

Business'Art

Nieuw talent ontdekken en bedrijven stimuleren om in kunst te investeren zijn de kerntaken van deze hedendaagse kunstbeurs.

Espace Pierre Cardin
www.businessart.org
 23-10 t/m 26-10

PARIJS (F)
Asia Now

De hedendaagse Aziatische kunstscène, maar zonder de stereotypen, dat is wat deze nieuwe beurs brengt. Geadviseerd door Aziatische experts, nodigden Alexandra Fain en Ami Barak een 20-tal Europese en Aziatische galerieën uit (o.a. ARNDT Gallery, ifa gallery en Galerie Magda Danysz). Ook zijn er lezingen van o.a. Guy Ullens, Sylvain Levy en Christie's expert Laure Raibault.

Espace Pierre Cardin
www.asianowparis.com
20-10 t/m 22-10

PARIJS (F)
The Luxury Hermes Collectors Fair

Catherine Lecompte, oprichtster van de Belgische veilingssite voor verzamelaccessoires Kathely's, organiseert de 1e Vintage Collector Fair, waarop een 12-tal internationale handelaren het Hermès-universum oproept, bestaande uit lederwaren, sjaals, sieraden, bureaumateriaal enzovoort. Eigen stukken kunt u ter plekke laten taxeren.

Hôtel du Louvre
www.thevintagecollectorfair.com
23-10 t/m 25-10

NEW YORK (VS)
The International Show

Zevenenzestig handelaren van wereldfaam, waaronder ook dit jaar opnieuw Marc Heiremans en Axel Vervoordt, maken van The International Show – zoals deze beurs vanaf nu ook officieel heet – opnieuw één van 's werelds meest prestigieuze kunst- en antiekevenementen. Bij de nieuwe exposanten vinden we o.a. Galerie Ary Jan en Lesley Kehoe Galleries.

Park Avenue Armory
www.haughton.com
23-10 t/m 29-10

links

Hermès, Bolide-handtas in blauw krokodillenleder, 1995. © Hermès.

rechts

Wang Sishun, 'Truth, September 11 2014'. G-Print op aluminium, 224,7 x 150 cm. Te zien op Asia Now.

links

Jean Arp, 'Tete Bouteille Et Moustache', 1960. Sterling zilver en uraniumglas. Arp 23/100. 47 cm. Te zien op de International Show.

rechts

Een zeldzame en volledige Nymphenburg Rechaud of voedselwarmhouder. Mogelijk ontworpen door Johann B. Haringer. Circa 1765. Hoogte: 34,5 cm. Te zien bij Brian Haughton Gallery (Londen) op The International Show.

links

Franz Marc (1880–1916), 'Tänzelndes Pferdchen', 1912. Aquarel en zwarte inkt op een handgeschreven en gesigneerde postkaart, 9 x 14 cm. Te zien bij Dr. Moeller & Cie. Kunsthandel (Hamburg) op Highlights.

rechts

Trompe-l'oeil schoteltje met olijven in faïence, Moustiers, ca. 1760. diameter: 22,5 cm. Te zien bij Esch Kunsthandel (Düsseldorf) op Highlights.

KNOKKE (B)

Terugblik op Art Nocturne Knocke

Meer dan 12.000 mensen bezochten de 40e editie van deze zomer-salon en zorgden voor volle zalen bij het lezingenplatform (08-08 t/m 16-08). Zowel Galerie Kunstbroeders uit Amersfoort als Bol & de Bruijn Edelsmeden uit Rosmalen blikken met een goed gevoel terug op hun eerste deelname. Galerie Kunstbroeders: "We wisten enkele voorname Vlaamse verzamelaars aan ons bestand toe te voegen, en de aftersales waren goed."

MÜNCHEN (D)

Highlights

Naast voorzitter van de schilderijensectie op TEFAF en eigenaar van zowel de Bernheimer als de Colnaghi galerie, is Konrad O. Bernheimer ook de oprichter van Highlights. Deze beurs brengt 56 handelaren in kunst en antiek samen. Al vanaf het begin zijn sterke banden gesmeed met Oostenrijk en Zwitserland. Maar ook de Italiaanse galerieën vinden gemakkelijk hun weg.

Residenz Munich
www.munichhighlights.com
28-10 t/m 01-11

WENEN (O)

Viennafair + Viennafair Masters

Na 10 jaar platform te zijn geweest voor hedendaagse kunst, staat de Viennafair een derde van haar oppervlakte af aan de klassiek getinte Viennafair Masters. Verder zullen er exposities georganiseerd worden, waaronder 'Kinesis. A study of movement in image' rond het Weense Kinetisme, de jaren '60 en hedendaagse kunst.

Reed Messe
www.viennafair.at
www.viennafairmasters.com
08-10 t/m 11-10

FIRENZE (I)

Florence Biennale

Het is moeilijk een kunstdiscipline te vinden die niet aanwezig is op de Florence Biennale, zeker nu de tiende editie aangevuld is met keramiek, textiel en sieraden. Met duizenden werken van ruim 300 kunstenaars uit meer dan 60 landen is dit opnieuw de nummer 1 tentoonstelling van hedendaagse kunst in de Toscaanse hoofdstad.

Fortezza da Basso
www.florencebiennale.org
17-10 t/m 25-10

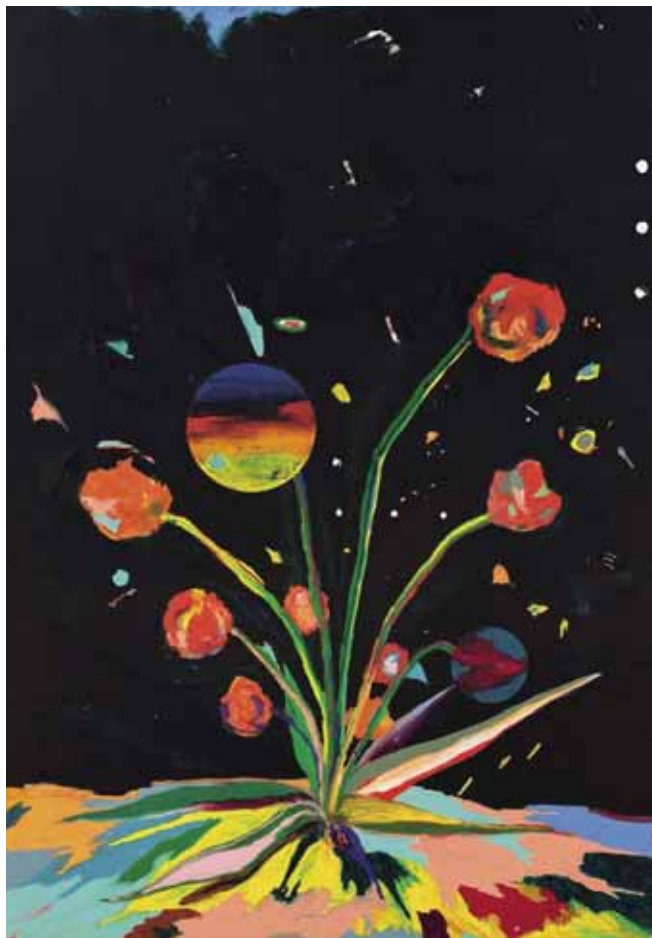
van links naar rechts

Giampaolo Talini, 'Partenze', 2001. Olie op doek, 120 x 70 cm.

De Toscaanse schilder Giampaolo Talini ontvangt de Lorenzo il Magnifico Lifetime Achievement Award op de Florence Biennale.

Deze witgouden ring met paarse cushion saffier van Bol & De Bruijn Edelsmeden kreeg veel belangstelling op Art Nocturne Knocke.

Harold Ancart, 'Untitled', 2015. Olieverfstick en potlood op doek op paneel, 287 x 205,7 cm. © de kunstenaar en CLEARING (New York – Brussel). Te zien op Frieze London.

FRIEZE MASTERS

- Omspant samen met Frieze London de volledige wereldkunstgeschiedenis
- **Salomon Lilian** is wederom de enige Nederlandse deelnemer. Daarover zegt hij: "De 131 belangrijkste galerieën in moderne en oude kunst ter wereld worden uitgenodigd door de organisatie van de Frieze Masters. En gelukkig zitten wij daar elk jaar bij."
- Nieuw is de sectie '**Collections**': acht galerieën tonen elk "een presentatie die de kiem bevat van wat als expo in een grote publieke instelling zou kunnen worden uitgewerkt", aldus curator Sir Norman Rosenthal. Enkele thema's zijn: Borneo sculpturen bij Bernard De Grunne (Brussel), majolica bij Bazaar (Londen) en houten Egyptische beelden bij Sycomore Ancient Art (Genève).

Regent's Park
www.friezemasters.com
 14-10 t/m 18-10

FRIEZE LONDON

- **Ruim 160 topgalerieën** in hedendaagse kunst, uit bijna 30 landen
- **Nederlandse deelname:** Annet Gelink Gallery
- Beleving en (inter)actie worden verzekerd door o.a. de **Frieze Talks, Live** (performances) en de **Frieze Projects** (zeven nieuw bestelde werken, die dit jaar geïnspireerd zijn op mobiele architectuur en alternatieve realiteiten)

Regent's Park
www.friezelondon.com
 14-10 t/m 17-10

Egon Schiele, 'Gezeten halfnaakte vrouw met hoed en paarse kousen', 1910. Zwart potlood, gouache en waterverf op papier, 45 x 32 cm. Te zien bij W&K - Wienerroither & Kohlbacher (Wenen). Op Frieze Masters.

Catherine Owens. Stoney Road Press. (7)

Namsa Leuba, Art Twenty One (Lagos). (2)

Barnaby Barford. David Gill Gallery (Londen). (1)

Gina Soden, 'Kaplica'. (3)

MEER BEZOEKEN...

1. PAD London

Berkeley Square
www.pad-fairs.com
 14-10 t/m 18-10

2. 1:54 Contemporary African Art Fair

Somerset House
www.1-54.com
 15-10 t/m 18-10

3. The Other Art Fair

Old Truman Brewery
www.theotherartfair.com
 15-10 t/m 18-10

4. Moniker Art Fair

Old Truman Brewery
www.monikerartfair.com
 15-10 t/m 18-10

5. Pinta Art Show

Old Truman Brewery
www.pintalondon.com
 15-10 t/m 18-10

6. The Immigrants

Old Truman Brewery
www.theimmigrants.net
 15-10 t/m 18-10

7. Multiplied

Christie's South Kensington
www.christies.com/multiplied
 16-10 t/m 18-10

BEURSAGENDA

NEDERLAND

OKTOBER

TII 11/10 GRONINGEN – Noorderlicht internationale fotomanifestatie – Oude Suikerfabriek
01-04 DEVENTER – Exclusive Art Fair – Bergkerk
DEN HAAG – Selections The Hague – Grote Kerk
02-04 KORTENHOEF – Kunstbeurs Kortenhoeft – De Oude School
03-04 ROTTERDAM – The Big Draw – several locations
07-11 DEN HAAG – Art The Hague – Fokker Terminal
16-18 ROERMOND/HERKENBOSCH – Limantica – Kasteel Daelenbroeck
16-25 BERGEN – Kunst10daagse – several locations
17-25 EINDHOVEN – Dutch Design Week – several locations
23-25 HILVERSUM – CAN Fairs Kunst-, Antiek- en Designfair – Hotel Lapershoek
GRAVE – Art Grave – Arsenaal
AMSTERDAM – Affordable Art Fair – De Kromhouthal
30/10-01/11 ARNHEM – Art Arnhem\Fine Arts – Eusebiuskerk
ARNHEM – Art Arnhem\Objects – Ranzowzaal boven
30/10-01/11 AMSTERDAM – Tribal Art Fair – De Duij HAARLEM – Kunstlijn Haarlem – several locations
31/10-01/11 ASSEN – Art Assen – TT Hall Assen

NOVEMBER

01 EIJSDEN – Internationale munten en bodemvondsten beurs – Cultureel Centrum
06-07 HARDINXVELD-GIESSENDAM – Antiek- en Brocantedagen – Museum de Koperen Knop
07-08 NIEUWEGEIN – Grote Internationale Verzamel- en Curiosamarkt – Beursfabriek
07-14 EINDHOVEN – GLOW – several locations
07-15 NEDERLAND – Kunstweek

BELGIE

OKTOBER

26/09-04/10 LIBRAMONT – Libr'Art – Halle aux Foires
TII 08/11 MECHELEN – Contour – several locations
01+03-04/10 ANTWERPEN – A.track design parcours – several locations
01/10-01/11 LIEGE – Reciprocity Design Liège – several locations
02-04 LA LOUVIERE – Marché du Livre de Mariemont – Centre Keramis
NAMUR – ArtisanArt – Namur Expo
03-04 LASNE – Foire du Verre – Centre Sportif
04 BRUSSEL – Art nouveau en art decoeurs – Ecole n°11 et 13. Av. De Roodebeeklaan 103
GENT – Gent Matinee – several locations
EEKLO – Rommelmarkt Kaalfesten – around Zuidmoerstraat
BRUSSEL – Collect-Hit – Brussels Kart Expo
LEUVEN – Brocanteur Indoor – Brabant
07-11 LA HULPE – Exposition d'Automne – Château de la Hulpe
LEUVEN – The Big Draw – several locations
08-11 BRUSSEL – Bozar Electronic Arts

Festival – Bozar

08-12 LIEGE – Fine Art Fair – Palais des Congrès
09-11 CINEY – Ciney Puces et Salon des antiquaires – Ciney Expo
10-11 FRONVILLE – Salon des Antiquaires – Château de Deulin
SINT-GENESIUS-RODE – Open atelierdagen – several locations
11 GENT – Otto & Otto – Monasterium Poortackere
15-18 BRUSSEL – Accessible Art Fair – Cercle de Lorraine
17 ANTWERPEN – Antwerp Academy Art Book Fair – Venusstraat 34b
17-18 FRONVILLE – Salon des Antiquaires – Château de Deulin
24/10-02/11 BRUSSEL – Salon de l'Aquarelle – Tour & Taxis
31/10-01/11 KNOCKE-HEIST – Art@Knocke-Heist – several locations

NOVEMBER

07-15 KORTRIJK – Classic Event – Kortrijk Xpo

ARGENTINIE

OKTOBER

15-18 BUENOS AIRES – Buenos Aires Photo – Centrol Cultural Recoleta

OOSTENRIJK

OKTOBER

TII 04/10 WIEN – Vienna Biennale – several locations
WIEN – Vienna Design Week – several locations
08-11 WIEN – Viennafair – Reed Messe
WIEN – Viennafair Masters – Reed Messe
30/10-01/11 WIEN – Blickfang – MAK
NOVEMBER
06-08 FELDKIRCH – ArtDesign – Reichenfeld Areal & Montforthaus Feldkirch
06-15 WIEN – WIKAM – Palais Ferstel & Palais Niederösterreich
07-15 WIEN – Art & Antique – Hofburg

BRAZILIE

OKTOBER

03/10-06/12 CURITIBA – Curitiba International Biennial – several locations

NOVEMBER

04-08 SÃO PAULO – PARTE – Paço das Artes / subsolo

CANADA

OKTOBER

22-25 TORONTO – Feature : Contemporary Art Fair – Imperial Oil Opera Theatre
23-26 TORONTO – Art Toronto – Metro Toronto Convention Centre

CHINA

OKTOBER

TII 07/10 BEIJING – Beijing Design Week – several locations
04-07 HONG KONG – Fine Art Asia – Hong Kong Convention and Exhibition Centre
08-11 HONG KONG – Asia Contemporary Art Show – Conrad Hotel
BEIJING – CIGE. China International Gallery Exposition – China World Trade Center

Exhibition Hall

16-18 SHANGHAI – Bund Classic – The Bund
30/10-02/11 QINGDAO – Qingdao International Art Fair – International Convention Center

NOVEMBER

06-09 HANGZHOU – West Lake Art Fair – Peace International Exhibition Center

COLOMBIA

OKTOBER

01-04 BOGOTA – ArtBO – Gran Salon de Corferias

FRANKRIJK

OKTOBER

TII 04/10 LYON – Docks Art Fair – 59 Quai Rambaud
CHATOU – Foire de Chatou – Ile des Impressionistes
TII 31/10 VENDÔME – La Triennale de Vendôme – Manège Rochambeau & Musée de Vendôme
TII 22/11 PARIS – Photoquai biennale des images du monde – Musée du Quai Branly
TII 03/01 LYON – Biennale de Lyon – several locations
05 STRASBOURG – Marché Européen de la Brocante et de la Collection du Broglie – Place Broglie
08-11 PARIS – Les Puces du Design – Place des Vins de France, Bercy village
09-11 ANGERS (49) – Salon National des Antiquaires – Parc des Expositions
CHATEAUROUX – Salon des Antiquaires – Couvent des Cordeliers
15 LYON – Journée professionnelle internationaux de l'antiquité et de la brocante – Eurexpo
15-18 PARIS – Salon d'Automne – Champs Elysées
16-18 NICE – art3f – Acropolis
CHATOU – Grand Marché d'Art Contemporain – Ile des impressionistes
16-19 COLMAR – Salon des Antiquaires – Parc des expositions
17-18 PARIS – Salon du Vintage – Carreau du Temple
17/10-29/11 DEAUVILLE – Festival de Photographie – several locations
19-25 PARIS – Variation – Espace des Blancs Manteaux
PARIS – Private Choice – by invitation or reservation
PARIS – Salon Zürcher – Galerie Zürcher
20-22 PARIS – Asia Now Paris – Espace Pierre Cardin
20-24 PARIS – Paris Internationale – Av. d'Iéna
21-25 PARIS – OFF(ICIELLE) – Les Docks Cité de la mode et du design
PARIS – Slick – Pont Alexandre III, Port des Champs Elysées
22-24 PARIS – Cutlog – Hotel de l'Industrie
22-25 PARIS – FIAC – several locations
PARIS – Outsider Art Fair – Hotel du Duc
PARIS – YIA Art fair – Carreau du Temple
22-26 PARIS – Art Elysées + Design Elysées – Champs-Elysées, du Petit Palais à la Place de la Concorde
PARIS – 8e Avenue – Avenue des Champs-Elysées
23-25 PARIS – The Luxury Hermes Collectors

Fair – Hôtel du Louvre

23-26 PARIS – Salon Business Art – Espace Pierre Cardin
23-31 PARIS – Parcours Saint-Germain – several locations
23/10-01/11 PARIS – Salon du Livre et papier anciens – Espace Champerret
24-25 PARIS – Art Shopping – Carrousel du Louvre
26 AVIGNON – Déballage international – Parc des Expositions de Châteaublanc-Aéroport
27-29 PARIS – Page(s) 18 – Espace Charenton
29/10-01/11 LE TOUQUET – ArtTouquet – Palais des Congrès
29/10-02/11 PARIS – Grand Marché d'art contemporain – Place de la Bastille
30/10-01/11 CHALAIS (16) – Salon des Antiquaires – Cloître de Chalais

NOVEMBER

05-07 METZ – Innodesign. Salon de l'innovation et du design – Arsenal
05-08 PARIS – Salon International du Patrimoine Culturel – Carrousel du Louvre
05-09 PARIS – Le Salon de la Photo – Porte de Versailles
06-09 STRASBOURG – Résonances. Salon Européen des métiers d'Art – Parc des Expositions
07 PARIS – Paris Map Fair – Hotel Ambassador
07-11 LA ROCHELLE – Salon des Antiquaires – Parc des expositions
10 LYON – Journée professionnelle internationaux de l'antiquité et de la brocante – Eurexpo
10/11-17/01 PARIS – Biennale des photographes du Monde Arabe au XXe siècle – Institut du Monde Arabe and Maison Européenne de la Photographie

DUITSLAND

OKTOBER

TII 15/11 MANNHEIM-LUDWIGSHAFEN-HEIDELBERG – 5. Fotofestival – several locations
TII 07/02 BAD ROTHENFELDE – Lichtsicht projections biennale – several locations
04 LEER – Antikmarkt – EmsPark
10-11 PAPPENHEIM – Antikes & Kurioses – Burg
11 LINGEN – Antikmarkt – Emslandhallen
11-13 BERLIN – Mobile Art Europe – Museum für Kommunikation
14-18 FRANKFURT – Frankfurter Antiquariatsmesse – Messe Frankfurt
16-18 HAMM – Artexpo.nrw – Alfred Fischer Hall
17-18 BERLIN – Numismata – Funkturm Halle 9
18 CLOPPENBURG – Antikmarkt Cloppenburg – Stadthalle
23-25 LEIPZIG – Grassimesse – Grassi Museum
MÜNCHEN – Stroke Urban Art Fair – Säulenhalle an der Hackerbrücke
24-25 HERNE – Kuboshow – Flottmannhalle
24/10-01/11 MÜNCHEN – Kunst & Antiquitäten – Paulaner Nockherberg
25/10-01/11 MÜNCHEN – Kunst-Messe München – Postpalast
28/10-01/11 MÜNCHEN – Highlights – Residenz München
30/10-01/11 ESSEN – C.A.R. Contemporary Art

Ruhr – Wolterbe Zollverein

FREIBURG – Antique & Art Freiburg – Freiburg Messehalle

NOVEMBER

06-08 STUTTGART – Stuttgarter Antique & Art – Römerkastell

GRIEKENLAND

OKTOBER

29/10-01/11 THESSALONIKI – Art Thessaloniki – TIF Helexpo

TII 2017 ATHENS – Omonoia. Athens Biennial – several locations

HONGARIJE

OKTOBER

08-11 BUDAPEST – Art Market Budapest – Millenáris Cultural Center

ITALIE

OKTOBER

TII 04/10 FIRENZE – Biennale Internazionale dell'Antiquariato – Palazzo Corsini

TII 22/11 VENEZIA – Biennale di Venezia – several locations

02/10-01/11 BOLOGNA – Foto/Industria – city centre

03-11 PARMA – Mercante in fiera autunno – Fiere di Parma

15-18 FORLÌ – Romagna antiquariato – Fiera di Forlì

16-19 VERONA – Art Verona – Verona Exhibition Centre

17-25 FIRENZE – Florence biennale – Fortezza da Basso

VAPRIO D'ADDA – Antiquariato Nazionale – Villa Castelbarco

23-25 NOVEGRO – Byblos – Parco esposizioni

24-25 MARIANO COMENSE – My Vintage – Palazzo Storico delle Esposizioni

31/10-08/11 MONTICHIARI – Rassenga Antiquaria – Centro Fiera

NOVEMBER

05-08 TORINO – The Others – Ex Carcere Le Nuove, Via Paolo Borsellino 3

06-08 TORINO – Artissima – Oval Lingotto Fiere

06-09 FORLÌ – Arte Forlì Contemporanea – Forlì Fiera

MEXICO

OKTOBER

21-25 MEXICO CITY – Abierto Mexicano de Diseño – historic city centre

NIJEUW ZEELAND

OKTOBER

03/10-15/11 CHRISTCHURCH – Scape 8 – several locations

RUSLAND

OKTOBER

TII 01/10 MOSCOW – 6th Moscow Biennale of Contemporary Art – VDNKh

17-25 MOSCOW – 39th Russian Antique Salon – Central House of Artists

ZUID-AFRIKA

OKTOBER

02-04 JOHANNESBURG – Saada Antiques Fair – The Wanderers club

ZUID-KOREA

OKTOBER

07-11 SEOUL – KIAF – Coex World Trade

Center

SPANJE

OKTOBER

01-04 BARCELONA – SWAB International Contemporary Art Fair – Fira de Barcelona

24-27 MADRID – Estampa. Arte Multiple – Matadero

ZWEDEN

OKTOBER

TII 22/11 GÖTEBORG – Göteborg International Biennial for Contemporary Art – several locations

01-04 STOCKHOLM – Affordable Art Fair – Magasin 9

NOVEMBER

06-08 BRÖSARP – Moderna i Brösarp – Brösarps Mässhall

ZWITZERLAND

OKTOBER

16-18 ZÜRICH – Art International Zürich – Kongresshaus

29/10-01/11 ZÜRICH – Kunst Zürich – ABB Halle 550

NOVEMBER

04-08 MONTREUX – Montreux Art Gallery – Montreux Music & Convention Centre

TAIWAN

OKTOBER

30/10-02/11 TAIPEI – Art Taipei – World Trade Center

TURKIJE

OKTOBER

14-18 ISTANBUL – Istanbul Design Week – Eski Şapka Fabrikası and Hasköy area

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN

OKTOBER

26-31 DUBAI – Dubai Design Week – Dubai Design District d3

27-30 DUBAI – Downtown Design – Dubai Design District d3

VERENIGD KONINKRIJK

OKTOBER

29/09-04/10 LONDON – The Decorative Antiques & Textiles Fair – Battersea Park

02-03 PETERBOROUGH – Peterborough Festival of Antiques – East of England Showground

05-06 LINCOLN – Lincolnshire Antiques & Home Show – Lincolnshire Showground

08-09 NEWARK – IACF International Antique & Collectors Fair – Newark & Nottinghamshire Showground

09-11 ESHER – Esher Hall Antiques & Fine Art Fair – Sandown Park Racecourse

11 CAMBRIDGE – The Cambridge Glass Fair – Knebworth House

LONDON – Midcentury Show – Goldfinger's Haggerston School

14-17 LONDON – Frieze Art Fair – Regent's Park

14-18 LONDON – Frieze Masters – Regent's Park

LONDON – Pavilion of Art & Design – Berkeley Square

15-18 LONDON – 1:54 Contemporary African Art Fair – Somerset House

LONDON – The Other Art Fair – Old Truman Brewery

LONDON – Moniker Art Fair – Old Truman Brewery

LONDON – Pinta Art show – Old Truman Brewery

16-18 LONDON – Multiplied – Christie's South Kensington

19-20 LONDON – Little Chelsea Antiques Fair – Chelsea Old Town Hall

22-25 LONDON – Affordable Art Fair – Battersea Evolution

30/10-01/11 HARROGATE – Antique & Fine Art Fair – Pavilions of Harrogate

NOVEMBER

02-08 LONDON – Winter Fine Art & Antiques Fair – Olympia Exhibition Centre

03-04 ARDINGLY – IACF International Antique & Collectors Fair – South of England Showground

05-14 LONDON – Asian Art in London – several locations

06-07 LONDON – Chelsea Antiquarian Book Fair – Chelsea Old Town Hall

07-08 HARROGATE – The Yorkshire Antiques and Art Fair – Event Centre

08 LONDON – The London Photograph Fair – Bloomsbury Holiday Inn

U.S.A.

OKTOBER

01-04 HOUSTON – Texas Contemporary – George R. Brown Convention Center

01/10-30/11 NEW YORK – New York Biennale Art – Javits Center

08-11 SAN MATEO – Art Silicon Valley/San

Francisco – County Event Center

09-11 PALM SPRINGS – Modernism Show & Sale – Air Museum

15-18 SAN FRANCISCO – Antique Rug & Textile Show – Motel Capri

22-25 SAN FRANCISCO – The San Francisco Fall Antiques Show – Festival Pavilion, Fort Mason Center

BOSTON – Boston International Fine Art Show – Boston Center of Arts

23-25 NEW YORK – Lueur – Jacob Javits Center

WASHINGTON – American Fine Craft Show – DC Armory

23-29 NEW YORK – The International Fine Art & Antique Dealers Show – Park Avenue Armory

30/10-01/11 NEW YORK – New York City Jewelry & Watch Show – Metropolitan Pavilion

NOVEMBER

02-08 NEW YORK – Print Week

04-08 NEW YORK – IFPDA Print Fair – Park Avenue Armory

05-08 SAN DIEGO – Art San Diego – Balboa Park

NEW YORK – Editions/artists' Books Fair – The Tunnel

CHICAGO – SOFA Sculpture, Objects, Functional Art + Design – Navy Pier's Festival Hall

06-08 SAN MATEO – Hillsborough Antiques + Art + Design Show – Event Center

SACRAMENTO – Sacramento Arts Festival – Convention Center

Wekelijkse
zilver- en goudveiling

 Themaveiling Antieke zilveren miniaturen	donderdag 15 okt t/m zondag 25 okt
 Themaveiling Antiek zilver uit de gildetijd	donderdag 19 nov t/m zondag 29 nov
 Themaveiling Modern zilver	donderdag 3 dec t/m zondag 13 dec

U kunt ook uw eigen zilver en goud **verkopen** via Catawiki!

www.catawiki.nl

VEILINGAGENDA

NEDERLAND

OKTOBER

1-2 VERZAMELAARSVEILING – Klaaswaal – Goud, zilver, juwelen, munten en bankbiljetten
T. 0186-746746

5 AAG – Amsterdam – Europees interieur – T. 020-3012950

6 CHRISTIE'S – Amsterdam – Made in Holland
T. 020-5755254

6 e.v.d. Veilinghuis OMNIA – Sappemeer – Kunst, antiek en curiosa – T. 0598-392592

7-8 VENDUEHUIS DER NOTARISSSEN – Den Haag – Kunst en antiek – T. 070-3658857

12 DERKSEN – Arnhem – Kunst en antiek
T. 026-4421498

12-13 ALD FRYSLÂN Veilinghuis – Sneek – kunst en antiek
T. 0515-445522

15-16 ALD FRYSLÂN Veilinghuis – Sneek – kunst en antiek – T. 0515-445522

16-17 TWENTS VEILINGHUIS – Enschede – Kunst en antiek – T. 053-4351488

17 Veilinghuis PEERDEMAN – Utrecht – Perfumes & Fashion – T. 030-2610485

18 Veilinghuis PEERDEMAN – Utrecht – Kunst & Antiek, Zilver & Sieraden, Brocante & Design
T. 030-2610485

19-20 ALD FRYSLÂN Veilinghuis – Sneek – kunst en antiek – T. 0515-445522

25 BERGENSE KUNST10DAAGSE – Bergen – Bergense School, tijdgenoten en hedendaagse kunst – T. 06-51788948

26 e.v.d. Veilinghuis VAN SPENGEN – Hilversum – Kunst en antiek – T. 035-6400989

26 e.v.d. Veilinghuis VAN SPENGEN – Hilversum – Kunst en antiek – T. 035-6400989

NOVEMBER

2-4 CHRISTIE'S – Amsterdam – Post-war and Contemporary art – T. 020-5755254

2-5 ATELIER 57 – Boskoop
Jan Nieuwenhuijs/CoBrA

3-5 MAK – Dordrecht – Kunst en antiek – T. 078-6133344

3-17 Veilinggebouw DE ZWAAN
Amsterdam – Kunst en antiek – T. 020-6220447

4-5 VAN STOCKUMS

Den Haag – Boeken en prenten – T. 070-

3649840

9-12 Notarishuis ARNHEM

Arnhem – Kunst en antiek – T. 026-4425900

ONLINE

OKTOBER

T/M 4/10 KORST VAN DER HOFF

Inboedel – www.korstvanderhoff.nl

26-27 VAN ZADELHOFF

Kunst en antiek – www.vanzadelhoff.nl

BELGIE

OKTOBER

1 D.V.C.

Antwerpen – T. 03/232 36 64

Librairie FERRATON – Vente publique

Bruxelles – T. 02/538 69 17

Salle de ventes des Huissiers Justice –

Deurwaarderstukken

Brussel – T. 02/513 34 47

3 ABS Veilingen – Deurwaarderstukken

Mechelen – T. 015/24 26 00

CAMPO & CAMPO – Grafiekveiling

Antwerpen – T. 03/218 47 77

LOUIZA AUCTION – Schilderijen en

sculpturen, moderne en hedendaagse kunst

Bruxelles – T. 02/503 66 45

4-5 ROPS – Art et antiquités

Namur – T. 081/74 99 88

5 AMBERES – Burgerverveiling

Antwerpen – T. 03/226 99 69

6 BA AUCTIONS – Belgische kunst – Van

Ensor tot Permeke

Bruxelles – T. 02/511 53 24

BEGUINAGE Salle des Ventes – Art et

antiquités

Bruxelles – T. 02/218 17 42

MONT de PIETE – Bijoux

Bruxelles – T. 02/512 13 85

6-8 CNOCK Veilingen – Kasteel van Rotselaar.

Kunst, antiek en juwelen

Knokke – T. 050/62 02 33

7-8 DEBAVEYE – Kunst en antiek

Harelbeke – T. 056/71 15 80

8 Salle de ventes des Huissiers Justice –

Deurwaarderstukken

Brussel – T. 02/513 34 47

BONHAMS – The Zoute Sale

Knokke-Heist – T. 01/42 61 10 11

9-10 VAN DE WIELE AUCTIONS – Oude

kaarten, boeken, grafiek en handschriften

Brugge – T. 050/49 07 69

10 ABS Veilingen – Deurwaarderstukken

Mechelen – T. 015/24 26 00

Salle de Vente MICHEL LHOMME – Livres

anciens et tableaux

Liège – T. 04/223 24 63

11 ROB MICHIELS Auctions – Europese kunst

Brugge – T. 0473/71 36 68

12 AMBERES – Burgerverveiling

Antwerpen – T. 03/226 99 69

ROB MICHIELS Auctions – Aziatische kunst

Brugge – T. 0473/71 36 68

12-13 HORTA Hôtel de Ventes – Art et

antiquités

Bruxelles – T. 02/741 60 60

13 BEGUINAGE Salle des Ventes – Art et

antiquités

Bruxelles – T. 02/218 17 42

Librairie Henri GODTS – Boeken, gravures,

kaarten en atlanten

Bruxelles – T. 02/647 85 48

MONT de PIETE – Bijoux et objets divers

Bruxelles – T. 02/512 13 85

13-14 Galerie MODERNE – Kunst en antiek

Bruxelles – T. 02/511 54 15

VANDERKINDERE Hôtel de Ventes – Kunst

en antiek

Bruxelles – T. 02/344 54 46

14-15 MOSAN Hôtel de Ventes – Kunst en

antiek

Liège – T. 04/344 91 70

15 Salle de ventes des Huissiers Justice –

Deurwaarderstukken

Brussel – T. 02/513 34 47

17 ABS Veilingen – Deurwaarderstukken

Mechelen – T. 015/24 26 00

MOREL DE WESTGAVER – Boeken, gravures

en postkaarten

Bruxelles – T. 02/640 22 53

17-18 Galerie de la REGENCE – Kunst en

antiek

Charleroi – T. 071/33 09 18

19 AMBERES – Burgerverveiling

Antwerpen – T. 03/226 99 69

ELYSEE Hôtel de Ventes – Art et antiquités

Liège – T. 04/221 09 09

20 BEGUINAGE Salle des Ventes – Art et

antiquités

Bruxelles – T. 02/218 17 42

ELYSEE Hôtel de Ventes – Vente bourgeoise

Liège – T. 04/221 09 09

MONT de PIETE – Bijoux

Bruxelles – T. 02/512 13 85

20-21 CAMPO & CAMPO – Moderne kunst

Antwerpen – T. 03/218 47 77

CAMPO Vlaamse Kaai – Moderne en

hedendaagse kunst

Antwerpen – T. 03/238 42 02

21-22 GALERIE ATHENA – Kunst en antiek

Bruxelles – T. 02/250 00 00

22 Salle de ventes des Huissiers Justice –

Deurwaarderstukken

Brussel – T. 02/513 34 47

23 PHOENIX AUCTION – Antiquités et jouets

Wavre – 010/45 42 63

23-24 VEILING SYLVIES wine auctions –

Wijnen

Antwerpen – T. 03/776 90 77

24 ABS Veilingen – Deurwaarderstukken

Mechelen – T. 015/24 26 00

DE VUYST – Oude meesters, moderne en

hedendaagse kunst

Lokeren – T. 09/348 54 40

25-26 MONSANTIC – Kunst en antiek

Mons – T. 065/73 94 00

26 AMBERES – Burgerverveiling

Antwerpen – T. 03/226 99 69

ABC Veilingen – Kunst en antiek

Brussel – T. 02/219 92 99

26-29 BERNAERTS – Kunst en antiek,

romantische en moderne meesters, design en

werken op papier

Antwerpen – T. 03/248 19 21

27 BEGUINAGE Salle des Ventes – Art et

antiquités

Bruxelles – T. 02/218 17 42

MONT de PIETE – Bijoux et objets divers

Bruxelles – T. 02/512 13 85

27-28 Carlo BONTE – Aziatische kunst

Brugge – T. 050/33 23 55

JORDAENS – Kunst en antiek

Mortsel – T. 03/449 44 30

27-29 D.V.C. – Kunst en sierkunst van de 20ste

eeuw, klassieke kunst en antiek

Gent – T. 09/224 14 40

28-29 Carlo BONTE – Westerse kunst

Brugge – T. 050/33 23 55

29 Salle de ventes des Huissiers Justice –

Deurwaarderstukken

Brussel – T. 02/513 34 47

31 ABS Veilingen – Deurwaarderstukken

Mechelen – T. 015/24 26 00

NOVEMBER

2 AMBERES – Burgerverveiling

Antwerpen – T. 03/226 99 69

3 BEGUINAGE Salle des Ventes – Art et

antiquités

Bruxelles – T. 02/218 17 42

5 Salle de ventes des Huissiers Justice –

Deurwaarderstukken

Brussel – T. 02/513 34 47

7 ABS Veilingen – Deurwaarderstukken

Mechelen – T. 015/24 26 00

9 AMBERES – Burgerverveiling

Antwerpen – T. 03/226 99 69

Galerie en Veilinghuis PICTURA – Kunst en

antiek. Atelier-nalatenschap van George de

Koker

Gentbrugge – T. 0475/74 49 25

10 BEGUINAGE Salle des Ventes – Kunst en

antiek

Bruxelles – T. 02/218 17 42

MONT de PIETE – Bijoux

Bruxelles – T. 02/512 13 85

FRANKRIJK

Paris

DROUOT RICHELIEU

OKTOBER

1 AUDAP – MIRABAUD – Mode, Bijoux et

Photographies

CHOCHON – BARRE & ALLARDI – Bijoux &

Argenterie

DELORME – COLLIN DU BOCAGE – Bijoux,

Tableaux, Mobilier et Objets d'Art et Miniatures

MATHIAS, BARON, RIBEYERE & ASS. –

Tableaux, Mobilier et Objets d'Art

2 ALDE – Livres Anciens et Modernes

CHAYETTE & CHEVAL – Tableaux, Mobilier et

Objets d'Art

4-6 RENARD – Tous les Objets d'Art garnissant

le Château de Saint-Brissot-sur-Loire

'VERZAMELEND NEDERLAND'

GROTE INT. VERZAMEL- EN
CURIOSAMARKT, INCL. DYNAMITE
PLATEN & CD BEURS

7 - 8 november 2015

van 9.30 - 16.30 uur

BEURSFABRIEK

NIEUWEGEIN

gelegen aan de Symfonielaan, nabij de A.C. Verhoefweg en A12

570 kramen vol verzamelitems!

Entree: € 5,00

Gratis parkeren (1500 auto's). Per openbaar vervoer: Sneltram
vanuit Utrecht C.S., uitstappen halte Zuilenstein (t/o Home Boxx)

Inlichtingen bij de organisator: Frits Spee,

(0317) 61 47 60 of (06) 12 91 88 88 - www.verzamelendnederland.nl

Al meer dan 23 jaar een begrip in de wereld van verzamelaars!

Een evenement dat u beslist niet mag missen!

DUIZENDEN BEZOEKERS

5 ADER – Tableaux Contemporains
7 BEAUSSANT-LEFEVRE – Décorations & Insignes
DE BAEQUE & ASS – Bibliothèque Equestre de monsieur X
8 SOTHEBYS – Palladio 70: Mobilier et Objets d'arts provenant d'une villa décorée part John Fowler et Tom Parr
9 MORAND – Dessins, Bijoux, Argentierie, Tableaux, Mobilier, Objets d'Art et Design
10 COUTAU-BEGARIE – Bande dessinée
12 CHAYETTE & CHEVAL – Dentelles, Eventails et poupées de collection
DESBENOIT FIERFORT & ASS. – Art d'Asie, Archéologie
14 AGUTTES – Arts Décoratifs
COUTAU-BEGARIE – Eventails – Dentelles – Textiles Anciens
DE BAEQUE & ASS – Montres de Collection – Bijoux Anciens et Modernes
DESBENOIT FIERFORT & ASS. – Bijoux, Montres et Argentierie
15 LE FLOC'H – Flacons de Parfum
16 LOMBRIL-TEUQUAM – Vente après Succession et à divers
22 ARTPRECIUM – Estampes Anciennes, Modernes et Contemporaines
23 ARTCURIAL – Japanese Fashion
CHAYETTE & CHEVAL – Tableaux, Bijoux, Meubles et Objets d'Art
26 AGUTTES – Art Contemporain et Photographies – Tableaux Modernes

NOVEMBER

4 COUTAU-BEGARIE – Bijoux
6 DE BAEQUE & ASS – Regards sur le XXe siècle – Art Contemporain et Design
PESCHETEAU-BADIN – Céramiques Patriotiques
10 CHAYETTE & CHEVAL – Livres d'art, Tableaux, Meubles et Objets d'Art

HOTEL DE VENTES CORNETTE DE SAINT CYR

OKTOBER

13 CORNETTE DE SAINT CYR – Haute Couture et Vintage
26 CORNETTE DE SAINT CYR – Art Impressioniste et Moderne
27 CORNETTE DE SAINT CYR – Art Contemporain 1
28 CORNETTE DE SAINT CYR – Art Contemporain 2

NOVEMBER

4 CORNETTE DE SAINT CYR – Arts Décoratifs du XXe siècle - Design
7 CORNETTE DE SAINT CYR – Vins et Spiritueux
9 CORNETTE DE SAINT CYR – Estampes et Multiples

GALERIE CHARPENTIER

OKTOBER

8 SOTHEBYS – Palladio '70 - Mobilier et Objets d'Art provenant d'une villa décorée par John Fowler et Tom Parr
22 SOTHEBYS – Regards sur l'Orient – Tableaux et Sculptures Orientalistes et Art Islamique
24 SOTHEBYS – Collection J.-A.S. Bande Dessinée

NOVEMBER

5 SOTHEBYS – Important Mobilier, sculptures et orfèvrerie Européenne

ESPACE TAJAN

OKTOBER

1 TAJAN – Art Urbain

2 TAJAN – Vins et Spiritueux
8 TAJAN – L'invitation au Voyage – Arts d'Asie – Art d'Orient
13 TAJAN – Bijoux et Montres
14 TAJAN – Mobilier et Objets d'Arts des XVIIe, XVIIIe et XIXe siècle
15 TAJAN – Tableaux Anciens
21 TAJAN – TLIVE Pop & Design
29 TAJAN – Photographies – Collection Sanders

NOVEMBER

5 TAJAN – Design – Design Scandinave

HOTEL DES VENTES DE NOGENT-SUR-MARNE

OKTOBER

1 LUCIEN PARIS – L'entier contenu d'une villa Nogentaise
8 LUCIEN PARIS – Fonds de maisons et parties de mobilier garnissant un hôtel particulier
22 LUCIEN PARIS – Collection de Madame D.

NOVEMBER

5 LUCIEN PARIS – Mobilier garnissant une propriété de Seine et Marne et à divers

SALLE ROSSINI

OKTOBER

2 ALDE – Bibliothèque à Georges Wendling et à divers amateurs
16 ALDE – Livres anciens du XIXe siècle
26-28 ALDE – Numismatique Collection d'un Amateur

PIASA RIVE GAUCHE

OKTOBER

7 PIASA – La lumière Finlandaise – Design Scandinave
15 PIASA – Supports/Surfaces : l'Ultime Avant-Garde – Venini in Progress, Prototypes, pièces uniques from Venini Museo
22 PIASA – De la Boite - Collection Eduardo Arroyo – Design : Artistes-Décorateurs en partenariat avec le magazine AD
29 PIASA – Pressure Art – Vintage Curated by A.D. Gallizia – Art + Design : Collection Maurizio Pecoraro

NOVEMBER

9 PIASA – Bois-Textile XVe-XXIe siècle – Bloody Red Sun of Fantastick L.A. Curated by René-Julien Praz

CHRISTIE'S

OKTOBER

6 CHRISTIE'S – Un Appartement Quai d'Orsay décoré par Jansen
7 CHRISTIE'S – Sacs & Accessoires
22-23 CHRISTIE'S – Art Moderne

NOVEMBER

3 CHRISTIE'S – Collection Marie-Antoinette
6 CHRISTIE'S – Le Goût Français

HÔTEL DES VENTES DE NEUILLY

OKTOBER

13 AGUTTES – Collection de Cannes
15 AGUTTES – Bijoux et Perles Fines

NOVEMBER

5 AGUTTES – Haute Epoque

ARTCURIAL

OKTOBER

5-6 ARTCURIAL – From Paris to Hong Kong
13 ARTCURIAL – Intérieurs du XXe siècle – Art Déco et Design
19 ARTCURIAL – Post-War & Contemporary

Art

20 ARTCURIAL – Impressionist & Modern Art
27 ARTCURIAL – Design Masterpieces – The Beautiful Winners
28 ARTCURIAL – Photography. Collection of Amadeo M. Turello

NOVEMBER

1 ARTCURIAL – Automobilia – Automobiles sur les Champs 9
2 ARTCURIAL – Jewellery & Watches
3 ARTCURIAL – Hermès Vintage
5 ARTCURIAL – Fine Wine & Spirits
9 ARTCURIAL – African Spirit
10 ARTCURIAL – Stylomania

HOTEL DES VENTES DE LA VARENNE SAINT HILAIRE

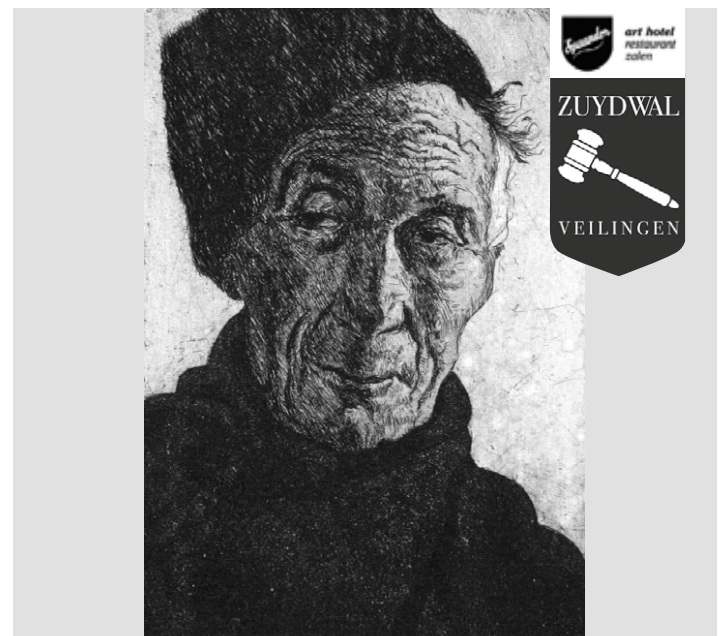
LOCAL SALES

OKTOBER

2 FONTAINEBLEAU (77) – Me Osenat – Bibelots, Mobilier, Tableaux et Bijoux – Bijoux
4 LILLE (59) – Mercier & Cie – Art Classique
VERSAILLES (78) – Versailles Enchères – Tableaux Anciens et Modernes, Mobilier et Objets d'Art
5 LILLE (59) – Mercier & Cie – Bijoux et Or
6 CANNES (06) – Cannes Enchères - Vente courante
7 LYON (69) – Me de Baecque – Etoffes Anciennes – Archives Textiles
8 LYON (69) – Aguttes – Mobilier et Objets d'Art
7 LYON (69) – Me de Baecque – Chine et Art d'Asie
LYON (69) – Me Milliarede – Livres Anciens et

Manuscrits

9 FONTAINEBLEAU (77) – Me Osenat – Bibelots, Mobilier, Tableaux et Bijoux
10 FONTAINEBLEAU (77) – Tapis
LYON (69) – Me Milliarede – Appareils et Matériel Photo, Photographies Anciennes et Contemporaines – Art Populaire – Objets Savoyards
VERSAILLES (78) – Me Pillon – Livres Anciens du XIXe siècle, Illustrés Modernes, Manuscrits, Cartes Postales et Photos
VERSAILLES (78) – Mes Perrin, Royere, Lajeunesse – Bijoux Anciens et Modernes, Montres et Argentierie
11 LE HAVRE (76) – Alliance Enchères – Antiquités de Marine
SCEAUX – Me Siboni – Tableaux, Bijoux, Objets d'Art et Mobilier
12 ROUBAIX (59) – Mes May & Duhamel
13 FONTAINEBLEAU (77) – Me Osenat – Bibelots, Mobilier, Tableaux et Bijoux – Bijoux
VENDOME (41) – Me Rouillac – Timbres de Collection
14 LYON (69) – Me de Baecque – Photographies, Livres Anciens et Modernes
16 FONTAINEBLEAU (77) – Me Osenat – Bibelots, Mobilier, Tableaux et Bijoux – Bijoux
17 LYON (69) – Me Milliarede – Minéraux de Collection
VERSAILLES (78) – Me Pillon – Grand vins et alcools
18 MARSEILLE (13) – Mes Ribiere, Tuloup-Pascal – Vente de Tableaux Anciens et Religieux
23 LYON (69) – Me Milliarede – Timbres de Collection et Cartes Postales Anciennes

**UNIEKE KUNSTVEILING IN SAMENWERKING
MET ART HOTEL SPAANDER VOLENDAM
SCHILDERIJEN, WERKEN OP PAPIER, BRONZEN
01.11.2015 om 15 uur**

KIJKDAGEN vrij 30 oktober en za 31 oktober van 10-19 uur,
zo 1 november van 11-13 uur

Locatie: art hotel Spaander, Haven 15-19, Volendam

Catalogus online

info@zuydwalveilingen.nl - www.zuydwalveilingen.nl - t. +31 6 53651139

www.spaander.com - volg ons op facebook en twitter

24 FONTAINEBLEAU (77) – Me Osenat – Automobilia
LILLE (59) – Mercier & Cie – Collections d'Armes et d'Objets d'Art du Domaine Napoléon
25 FONTAINEBLEAU (77) – Me Osenat – Meubles et Objets d'Art et de Décoration – Bijoux
25 VERSAILLES (78) – Me Pillon – Tableaux Anciens, Dessins, Gravures, Argenterie, Arts De Table, Objets d'Art
26 ROUBAIX (59) – Mes May & Duhamel
29 LYON (69) – Aguttes – Vins et Spiritueux
30 FONTAINEBLEAU (77) – Me Osenat – Bibelots, Mobilier, Tableaux et Bijoux – Bijoux

NOVEMBER

2 ROUBAIX (59) – Mes May & Duhamel – Vins et Alcools
7 LYON (69) – Aguttes – Automobiles de Prestige et de Collection Automobilia
LILLE (59) – Mercier & Cie – Art du XXe siècle
8 FONTAINEBLEAU (77) – Me Osenat – EPOQU'AUTO – Automobiles de collection, Automobilia
VERSAILLES (78) – Me Pillon – Tableaux XVIIIe siècle, Impressionistes, Post-Impressionistes, Modernes et Contemporain
VERSAILLES (78) – Mes Perrin, Royere, Lajeunesse – Livres Anciens et Modernes

VERENIGD KONINKRIJK

Londen

OKTOBER

1 CHRISTIE'S King Street – Antiquities – Fine and Rare Wines, A Superb Private Collection
PHILLIPS – Nordic Design
5 BONHAMS NB – Modern and Contemporary South Asian Art
6 BONHAMS NB – Islamic and Indian Art
CHRISTIE'S King Street – Oriental Rugs and Carpets
SOTHEBY'S NB – The Sven Gahlin Collection – Modern & Contemporary South Asian Art
6-7 CHRISTIE'S SK – Christie's Interiors – Including 20th & 21st Century Pictures
7 BONHAMS Knightsbridge – Jewellery – Decorative Arts from 1860 – Marine Paintings
BONHAMS NB – A Century of Iraqi Part II and Modern and Contemporary Middle Eastern Art
SOTHEBY'S NB – Arts of the Islamic World,

including Art of Imperial India
8 CHRISTIE'S King Street – Art of the Islamic and Indian Worlds
CHRISTIE'S SK – Travel, Science & Natural History
PHILLIPS – Photographs
9 CHRISTIE'S SK – Arts & Textiles of the Islamic & Indian Worlds
13 BONHAMS Knightsbridge – Period Design
14 CHRISTIE'S NB – Jewellery & Watches – ASOBI Japanese Post-War and Contemporary Art
14-15 PHILLIPS – Contemporary Art
15 BONHAMS NB – Africa Now. Contemporary Africa
PHILLIPS – Lucian Freud: 32 etchings
SOTHEBY'S NB – The Italian Sale
15-16 SOTHEBY'S NB – Contemporary Art
16 CHRISTIE'S King Street – Italian Art
16-17 CHRISTIE'S King Street – Post-War & Contemporary Art
21 BONHAMS Knightsbridge – Richard Attenborough. A life Both Sides of the Camera
SOTHEBY'S NB – Finest & Rarest Wines – Irish Art
22 CHRISTIE'S King Street – Fine and Rare Wines Featuring a Vintage Port Tribute to 200 Years of Fonseca
DREWEATTS & BLOOMSBURY – 20th Century books and works on paper
27 BONHAMS Knightsbridge – Scientific, Technological and Mechanical Musical Instruments
CHRISTIE'S King Street – European Noble & Private Collections
SOTHEBY'S NB – Collections – Old Master Paintings
28 BONHAMS Knightsbridge – Old Master Paintings
29 CHRISTIE'S SK – Old Master & British Paintings – Topographical Pictures
30 BONHAMS NB – London to Brighton Run Sale, Veteran Motor Cars and Related Automobilia

NOVEMBER

2 BONHAMS Knightsbridge – Fine Glass and Paperweights – Fine British Pottery and Porcelain
3 BONHAMS Knightsbridge – Travel & Exploration
CHRISTIE'S King Street – 20/21 Design
4 BONHAMS Knightsbridge – Jewellery
SOTHEBY'S NB – Rugs and Carpets from distinguished Collections – 20th Century Design
5 CHRISTIE'S SK – Posters
6 PHILLIPS – Photographs
9 BONHAMS Knightsbridge – Asian Art
10 BONHAMS Knightsbridge – Watches and Wristwatches
BONHAMS NB – The Misumi Collection of Important Works of Lacquer Art and Paintings. Part II – The Edward Wrangham Collection of Japanese Art Part VI
CHRISTIE'S King Street – Fine Chinese Ceramics & Works of Art
SOTHEBY'S NB – Arts of Europe: Furniture and Decorative Arts

Local Sales

OKTOBER

7 EDINBURGH – Bonhams – Whisky
13 NEWBURY – Dreweatts & Bloomsbury – Interiors I: Furniture, Works of Art, Ceramics and Clocks
14 EDINBURGH – Bonhams – The Sporting Sale
NEWBURY – Dreweatts & Bloomsbury – Interiors II: Paintings, Decorative Arts & Modern Design
15 GODALMING – Dreweatts & Bloomsbury – The Bibliophile Sale
17 STAFFORD – Bonhams – The Lonati Collection of American Motorcycles
18 STAFFORD – Bonhams – Important Collectors' Motorcycles
28 EDINBURGH – Bonhams – European Glass and Ceramics
29 EDINBURGH – Bonhams – The Autumn Antique and Picture Sale

OOSTENRIJK

OKTOBER

1 WIEN – Dorotheum – Palais – Furniture
5 WIEN – Dorotheum – Palais – Antiques: Clocks; Sculpture, Faience, Folk Art, Vintage

– Antique Scientific Instruments and Globes: Classic Cameras
14-15 WIEN – Dorotheum – Palais – Stamps
16 SALZBURG – Dorotheum – Antiques, Art & Jewellery
17 SALZBURG – Dorotheum – Classic Cars and Automobilia
20 WIEN – Dorotheum – Palais – Old Master Paintings
21 WIEN – Dorotheum – Wien Favoriten – Musical Instruments
WIEN – Dorotheum – Palais – Works of Art (Furniture, Sculpture, Glass and Porcelain)
22 WIEN – Dorotheum – Palais – Jewellery – 19th Century Paintings

TSJECHIE

OKTOBER

15 PRAHA – Dorotheum – Palais – Fragile Power of Glass

DUITSLAND

OKTOBER

5 MUNCHEN – Gorny & Mosch – Ancient high-quality Coins
6-7 MUNCHEN – Gorny & Mosch – Ancient Coins and Lots
7-8 STUTTGART – Nagel – Fine Arts & Antiques
8-9 MUNCHEN – Gorny & Mosch – Medieval and Modern Coins, Russia
17 HEILBRONN – Dr. Fischer – European Glass and Studioglass
29 MUNCHEN – Neumeister – Fine Art: 18th to 20th Century Paintings

NOVEMBER

4-6 MUNCHEN – Zisska – Auction 65

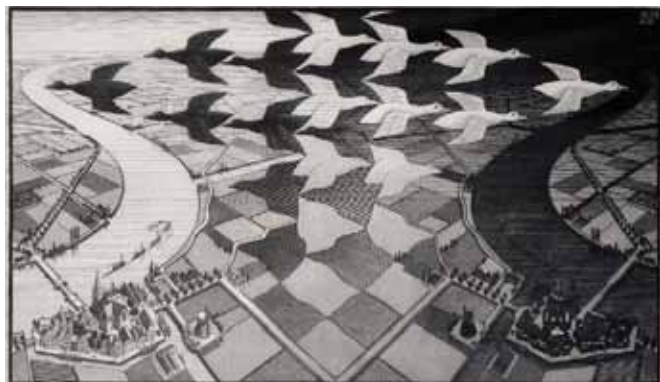
ZWITSERLAND

NOVEMBER

7 GENEVA – Phillips – Watches
7-8 GENEVA – Antiquorum – Important Modern & Vintage Timepieces
8 GENEVA – Christie's – Finest and Rarest Wines
GENEVA – Phillips – The Geneva Watch Auction
9 GENEVA – Christie's – Important Watches – Magnificent Jewels

OVERSEAS

OKTOBER

Maurits C. Escher (1898-1972), houtsnede "Dag en nacht", geveild 22 september j.l.

Live & online bieden: u kunt bij ons live meebieden vanachter uw computer, lees hierover meer op onze website.

Bezoek onze site met informatie, de complete catalogus en foto's op: www.onderdeboompjes.nl
 Wilt u graag een digitale uitnodiging ontvangen voor de kijkdagen? Stuur een e-mail naar: info@onderdeboompjes.nl

VEILINGHUIS ONDER DE BOOMPJES

Nieuwstraat 38 2312 KC Leiden
 tel: 071-5145832 fax: 071-5141564
 e-mail: info@onderdeboompjes.nl - www.onderdeboompjes.nl

JUBILEUMVEILING 'ONDER DE BOOMPJES 20 JAAR'

Voor deze speciale veiling, die breder onder de media aandacht zal komen zijn wij op zoek naar bijzondere objecten of verzamelingen.

Mocht u willen verkopen dan kunnen wij u een aantrekkelijk voorstel doen.

Taxaties en inname: t/m 20 november, op afspraak.

Kijkdagen: 27-29 november van 10-17 uur.

Jubileumborrel op zaterdag 28 november v.a. 17 uur. Iedereen welkom!

Veilingen: 1-6 december.

1 NEW YORK - Sotheby's - Carpets and Textiles from Distinguished Collections
2 NEW YORK - Sotheby's - American Paintings, Drawings and Sculpture
NEW YORK - Sotheby's - Stack Bowers Galleries - The Rarities Auction
3 HONG KONG - Bonhams - Modern and Contemporary Art
HONG KONG - Sotheby's - The Classical Cellar of a Prestigious Collection - The Contemporary Cellar of Impeccable Storage at Octavian
4 HONG KONG - Sotheby's - Modern and Contemporary Asian art - Finest & Rarest Wines
5 HONG KONG - Sotheby's - Contemporary Asian Art - Full Circle: Yoshihara Jiro Collection - Contemporary Ink Art- Modern Asian Art - Fine Classical Chinese Paintings
LOS ANGELES - Bonhams - Art + Decor Including Latin American Art and Jewellery
NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - Photographs
PHILADELPHIA - Bonhams - Preserving the Automobile - An Auction at the Simeone Foundation
6 HONG KONG - Christie's - The Pavilion Sale - Chinese Ceramics & Works of Art
HONG KONG - Sotheby's - Fine Chinese Paintings - Important Watches
6-7 NEW YORK - Sotheby's - Photographs
7 HONG KONG - Bonhams - Ming Furniture - The Dr S Y Yip Collection - Imperial Interiors - Imperial Consort - Vajrayana: Voyage to the Tantra - Magnificent Jewels & Jadeite - Important Chinese Art
7-8 NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - Living with Art
8 NEW YORK - Phillips - Innovators of photography : A Private East Coast
13 NEW YORK - Bonhams - Fine Jewellery
14 NEW YORK - Sotheby's - Collections: Silver, Vertu and Russian Works of Art
15 NEW YORK - Sotheby's - Property from a distinguished private Asian Collection - 19th Century Furniture and Decorative Arts
17 NEW YORK - Sotheby's - Collections: European Decorative Arts - Château Margaux 1900-2010 Direct from the Cellars: A celebration of the Mentzelopoulos Era
19 LOS ANGELES - Bonhams - Design
NEW YORK - Sotheby's - Property from the

Estate of Mary Sayles Booker Braga
20 DUBAI - Christie's - Modern & Contemporary Art
NEW YORK - Bonhams - Conflicts of the 20th Century
NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - Jewellery
SAN FRANCISCO - Bonhams - Prints and Multiples
21 DUBAI - Christie's - Important Watches
LOS ANGELES - Bonhams - Made in California. Contemporary Art
NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - The Oplulent Eye - 19th Century Furniture, Sculpture, Works of Art, Ceramics & Carpets
22 NEW YORK - Sotheby's - The Creative Genius of Sam Simon - A Lifetime of Memorabilia
24 HONG KONG - Antiquorum - Important and Vintage Timepieces
SHANGHAI - Christie's - Elements of Style - Chinese and Asian Contemporary Design - Asian and Western 20th Century & Contemporary Art - +86 Chinese Contemporary Art
NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - Rare and Fine Wines
26 NEW YORK - Bonhams - Fine Furniture, Silver, Decorative Arts and Clocks
NEW YORK - Phillips - Editions: Including a Selection of Works on Paper
27 LOS ANGELES - Bonhams - 20th Century Decorative Arts
NEW YORK - Bonhams - Photographs
NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - Private & Iconic - Silver
27-28 NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - Prints & Multiples
28 NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - 19th Century Art

NOVEMBER

4 NEW YORK - Bonhams - 19th Century European Paintings - Impressionist & Modern Art
5-6 NEW YORK - Sotheby's - Impressionist & Modern Art
9-10 SAN FRANCISCO - Bonhams - Antique Arms & Armour and Modern Sporting Guns
9 LOS ANGELES - Bonhams - Fine Oriental

Rugs & Carpets
NEW YORK - Christie's Rockefeller Center - The Artist's Muse: A Curated Evening Sale of 20th Century Art

ONLINE OKTOBER

-4 BRUUN RASMUSSEN - www.bruun-rasmussen.dk- Paintings, works of art, design, coins and wine
5-11 BRUUN RASMUSSEN - www.bruun-rasmussen.dk- Paintings, works of art, design, coins and wine
6-20 CHRISTIES - www.christies.com - Japanese Art: Netsuke, Inro and Sword Fittings - Small is Beautiful
7 DREWEATTS & BLOOMSBURY - www.bloomsburyauctions.com - Silver, watches and jewellery
7-21 CHRISTIES - www.christies.com - Christies Wine Online / NYC
8-20 CHRISTIES - www.christies.com - Post-War and Contemporary Art
12-18 BRUUN RASMUSSEN - www.bruun-rasmussen.dk- Paintings, works of art, design and stamps
13-22 CHRISTIES - www.christies.com - Photographs: The Portrait
15 AGUTTES - www.gersaint.com - Bijoux, Argentierie et Mode
ARTPRECIUM - www.artprecium.com - Le Tour du Monde par l'Affiche 1880-1980
15-22 CHRISTIES - www.christies.com - Jewels
15-29 ARTPRECIUM - www.artprecium.com - Design et Mobilier Contemporain
19-25 BRUUN RASMUSSEN - www.bruun-rasmussen.dk- Paintings, works of art, design, coins and wine
21-4/10 KORSTVANDERHOEFF - www.korstvanderhoeff.nl- Inboedel
26-1 BRUUN RASMUSSEN - www.bruun-rasmussen.dk- Paintings, works of art, design, coins and wine
26-27 KORSTVANDERHOEFF - www.korstvanderhoeff.nl- Kunst en antiek

NOVEMBER

2-13 CHRISTIES - www.christies.com - Post-War and Contemporary

3-17 CHRISTIES - www.christies.com - Wine
CHRISTIES - www.christies.com - Picasso Ceramics
4 DREWEATTS & BLOOMSBURY - Silver, vintage pens and jewellery
4-18 CHRISTIES - www.christies.com - Meiji Art
10-24 CHRISTIES - www.christies.com - Japanese Prints

A. Mak B.V. Dordrecht

Kunst- en Antiekveilingen
sinds 1839

Visstraat 25 3311 KX Dordrecht
Tel 078-6133344 Fax 6149461
info@makveilingen.nl

**Kunst-, Antiek- en
Brocanteveiling
3, 4 en 5 november**

Kijkdagen: 30 okt. 10.00-16.00
31 okt. en 1 nov. 12.00-16.00
2 nov. 10.00-16.00

Chinees familie rose

Copier unica F 137, 1933

Meer info, catalogus en foto's:
www.makveilingen.nl

**SINDS 1959
HET VERTROUWDE
ADRES VOOR
VEILINGEN & TAXATIES**

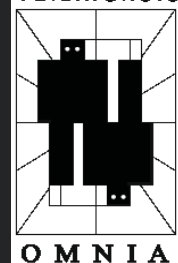
www.notarishuis-arnhem.nl

NOTARISHUIS ARNHEM
VEILINGEN & TAXATIES

Bakkerstraat 19, 6811 EH Arnhem, Telefoon 026 4425900

VEILINGHUIS

OMNIA
Kijk op de site
voor een preview!

Slochterstraat 107
9611 CN
Hoogezand Sappemeer
15 km v.a. Groningen
tel.: (0598) 39 25 92
fax: (0598) 39 48 03

Kunst & Antiekveiling
v.a. 6 oktober 2015 aanvang 19.00 uur

Kijkdagen:
vrijdag 2/10; 17.00 - 21.00 uur.
zaterdag 3/10 & zondag 4/10;
11.00 - 17.00 uur.

Kendi Japan 17e eeuw >
Ben Walrecht >>

Riekele Prins

Swatow schotels

www.veilinghuis-omnia.nl

Decembervelling collectie
Groninger Ploeg waaronder
uniek werk H.N. Werkman

FEDERATIE Veilinglocatie: "Rengerspark"
A. Plesmanlaan 1p Kolham/Hoogezand

RESULTATEN VEILINGEN NEDERLAND

€ 19.500

Een 3 rijen bloedkoraal collier aan Friese sluiting met diamanten bezet, 19e eeuw, zeer fraaie kralen van diep rode kleur, Ø kralen 10-14 mm, gewicht 305 gram. Verkocht in de veiling van 25 en 26 augustus bij VenduHuis De Jager Goes.

€ 20.800

Een zeldzaam Yxing theepotje, China, 18e eeuw of ouder, decor 'Robin's Egg', met bronzen monturen, 16 x 18 x 10 cm. Verkocht in de veiling van 25 en 26 augustus bij VenduHuis De Jager Goes.

€ 33.800

Vier zilveren kandelaars, Amsterdam gekeurd, 2 met jaarletter S=1752, Lukas Clatterbos en 2 met jaarletter L=1745, Dirk ten Brink, h. 20 cm. Verkocht in de veiling van 25 en 26 augustus bij VenduHuis Den Jager Goes.

€ 24.700

Een 5 rijen bloedkoraal collier aan 18 krt gouden sluiting, 19e eeuw, uit Zuid-Bevelandse dracht, Ø kralen 11 – 14 mm, gewicht 520 gram. Verkocht in de veiling van 25 en 26 augustus bij VenduHuis De Jager Goes.

€ 5.888

Een paar Chinees porseleinen diepe borden met blauw-wit decor: verschillende scènes uit de West Chamber, Kangxi, beide borden met randschilders, 5,5 x 28 cm. Verkocht op 30 augustus bij Veilinghuis Peerdeman Utrecht.

€ 4.608

A.D. Copier (1901-1991). Een blauwglazen balustervormige vaas met verticale ribben en ingesloten tincraquelé, Unica, gesigneerd en genummerd E 9, Glasfabriek Leerdam, 1928/29, 27 x Ø 30 cm. Verkocht op 30 augustus bij Veilinghuis Peerdeman Utrecht.

€ 5.888

Een Turks bidkleed Yordez, herkomst Kinebanian Antiek en oude Oosterse tapijten, Amsterdam, genummerd een de achterzijde S56253n, 187 x 135 cm. Verkocht op 30 augustus bij Veilinghuis Peerdeman Utrecht.

€ 10.240

Albarta Roelfzema-ten Oever (1772-1854). 'Koets met daarin de kunstenaars en haar ma' in de omgeving van het buiten Zeerust te Schipborg', gesigneerd en gedateerd 1806, 95 x 117 cm. Verkocht op 30 augustus bij Veilinghuis Peerdeman Utrecht.

€ 3.968

Een art nouveau hanger van venster-email, diamanten en robijn alsmede 2 Oriënt parels aan 14 krt. gouden ankercollier in origineel etui van juwelier L.W. van Kooten. Verkocht in de veiling van 31 augustus t/m 4 september bij Veilinghuis van Spengen Hilversum

€ 7.424

Een blauw/wit Chinees porseleinen 'Linglong' kan met opengewerkt dubbelwandige romp en floraal decor, Kangxi, 1e kwart 18e eeuw, h. 22,5 cm. Verkocht in de veiling van 31 augustus t/m 4 september bij Veilinghuis van Spengen Hilversum.

€ 39.680

Een zilveren Haagse toiletset bestaande uit 6 octagonale toilet dozen versierd met Régence sierrand, met decor van acanthusbladmotieven, Den Haag anno 1717 en 1714, meesters Adriaan Havelaar en Willem van Batenburg. Verkocht in de veiling van 31 augustus t/m 4 september bij Veilinghuis van Spengen Hilversum.

€ 8.960

Een zilveren Louis XVI tabakspot versierd met guirlandes en acanthusbladmotieven met knop in de vorm van

bloem, Groningen anno 1789, meester Hendrik Hubert, h. 19 cm. Verkocht in de veiling van 31 augustus t/m 4 september bij Veilinghuis van Spengen Hilversum.

€ 5.160

Frans Stracké (1820-1898). 'Rustende dame' 'Iny et l'uij', een marmeren beeld, gesigneerd en gedateerd Arnhem 1887, 72 x 58 cm. Verkocht in de internetveiling van 7 en 8 september bij Van Zadelhoff Veilingen Hilversum.

€ 1.677

Een wortelnoten houten 4-laden commode met open knieën rustend op klauwpoten, Holland, ca. 1800, 87 x 95 x 55 cm. Verkocht in de internetveiling van 7 en 8 september bij Van Zadelhoff Veilingen Hilversum.

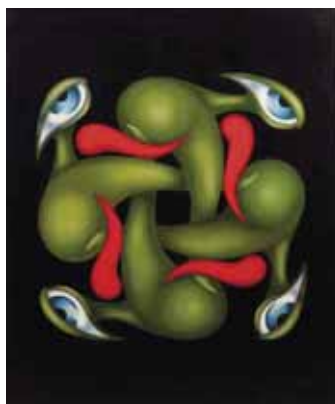

€ 8.385
Een wortelnoten-houten Amsterdams staand horloge, gesigeneerd Jan Hoogland Amsterdam, met mechaniek van Vadertje Tijd, datum- en maanaanduiding, 267 x 50 x 25 cm. Verkocht in de internetveiling van 7 en 8 september bij Van Zadelhoff Veilingen Hilversum.

€ 2.064
Een Chinees blauwe gedecoreerde schotel, diameter 42 cm. Verkocht in de internetveiling van 7 en 8 september bij Van Zadelhoff Veilingen Hilversum.

€ 691
Lolita Timofeewa (geb. 1964). 'Kama', gesigeneerd met monogram, gedateerd 2000, olieverf op doek, 117 x 97 cm. Verkocht in de veiling van 7 – 10 september bij Derksen Veilingbedrijf Arnhem.

€ 832
Een teakhouten kast op poten met 3 schuifdeuren, schrijfklep en 3 laden, ontwerp H.W. Klein voor Bramin Denenmarken, jaren '60, in zeer goede staat, 190 x 120 cm. Verkocht in de veiling van 7 – 10 september bij Derksen Veilingbedrijf Arnhem.

€ 512
Een fraai notenhouten gestoken harmonium met open opstand en spiegel, Story Clark Chicago USA, 195 x 125 cm,

kast met nummer 85845 interieur met nummer 100263, bouwjaar 1897/98. Verkocht in de veiling van 7 – 10 september bij Derksen Veilingbedrijf Arnhem.

€ 589
Arno Arts (geb. 1947). 'Spagetti de Venezia', gesigeneerd, gedateerd 1994, olieverf op doek, 100 x 100 cm. Verkocht in de veiling van 7 – 10 september bij Derksen Veilingbedrijf Arnhem.

€ 1.345
Een Chinees Yixing theepotje, met 6-karaktermerk, 18/19e eeuw. Verkocht in de veiling van 7 t/m 16 september bij Korst van der Hoeft Veilingen 's-Hertogenbosch.

€ 9.985
Een blauw-wit Chinees porseleinen theepot, Overgangperiode, 17e eeuw, h. 28 cm. Verkocht in de veiling van 7 t/m 16 september bij Korst van der Hoeft Veilingen 's-Hertogenbosch.

€ 1.800
Jet van Zijl (geb. 1947). Een bronzen sculptuur, gesigeneerd in de voet, h. 115 cm. Verkocht in de veiling van 7 t/m 16 september bij Korst van der Hoeft 's-Hertogenbosch.

OP KOMST VEILINGEN NEDERLAND

Veilinghuis AAG
Amsterdam
www.veilinghuisaag.com
Veiling: Het Europese Interieur
5 oktober

Richtprijs:
€ 20.000 – 40.000

Een andesiet hoofd van Boeddha Shakyamuni, Indonesië,

Centraal-Java, 9e eeuw. Het gezicht met serene uitdrukking, terneergeslagen ogen, hoogvormige wenkbrauwen en urna. Langgerekte oorbellen, hoofd en ushnisha bedekt door grote krullen. Met sokkel. H. 40 cm.

Richtprijs: € 4.000 – 5.000

Een keizerlijke kom met omgebogen rand, zeskaraktermerk Kangxi en periode. Aan de buitenzijde vijf draken-medailles in koperrood, in de bodem een soortgelijk medaillon. Zeskaraktermerk in onderglazuur blauw binnen een dubbele cirkel. Met kistje, diam.: Ø 40 cm.

Richtprijs: € 3.500 – 4.500
Een paar zilveren Marot-stijl kandelaars.

Groningen, 1734/35, weduwe Berend Pootholt. Voetstuk achtkantig en verticaal geribd, schacht met knopen en deels achtkantig. Op vier pootjes, gewicht ca. 552 gram, h. 18cm.

Richtprijs: € 2.500 – 3.500
Een paar polychroom Weens bronzen roodstaartpapegaaien. Wenen, circa 1900. Staand uitgebeeld, de kop naar

voren, gestempeld: Geschützt. H. 10,5 cm. (2x).

Veilinghuis Omnia
Kolham/Hoogezand
www.veilinghuis-omnia.nl
Kunst- en antiekveiling
6 oktober e.v.d.

Richtprijs: € 1.000 – 1.500

Gerardus Johannes (Gerard) Koekkoek (1971-1956). 'Bomschuit op het strand', gesigineerd, olieverf op paneel, 38 x 57,5 cm.

Richtprijs: € 1.000 – 1.500

Evert Musch (1918-2007). 'Gezicht op Anloo', gesigineerd, olieverf.

Richtprijs: € 900 – 1.200

Bernardus H D (Ben) Walrecht (1911-1980). 'Gezicht op de Lage der Aa te Groningen'. Gesigineerd, olieverf op doek, 65 x 50 cm.

Richtprijs: € 800 – 1.200

Een stel porseleinen Swatow schotels, Ming, 16e eeuw. Blauwe onderglazuur van vogel in landschap, de lip met flora in cartouches en geometrie, Ø 36 cm. (1 schilfertje).

VendueHuis der Notarissen
Den Haag
www.venduehuis.com
Kunst- en antiekveiling
7 en 8 oktober

Richtprijs: € 200 – 400

Een gouden ring met groene tourmalijn.

Richtprijs: € 250 – 450

Een paar antieke portretminiaturen.

Richtprijs: € 300 - 400

Hollandse School (20e/21e eeuw). 'De Scheveningse Pier in vroeger tijden', olieverf op doek.

Richtprijs: € 150 – 250

Jan Duinker (1949). 'Aandacht voor het spiegelbeeld', pastel.

Veilinghuis Ald Fryslân, IJlst
www.aldfryslan.nl

Kunst- en antiekveiling
12, 13, 15, 16, 19 en 20 oktober.

Richtprijs: € 400 – 600

Isocaeder: een veelkantig blik, ontwerp M.C. Escher 1963.

Richtprijs: € 4.000 – 5.000

Een 18e eeuws zilveren doosje met gouden beslag, Indonesië.

Richtprijs: € 2.000 – 2.500

Rein Miedema (1835-1912). 'Stoomschip met botter op zee, met de zon achter de wolken', gesigineerd, olieverf op doek.

Richtprijs: € 8.000 – 9.000

Otto de Boer (1797-1856). 'De Wonderdokter', gesigineerd en geda-teerd 1832, olieverf op doek, 49 x 62 cm.

Twents Veilinghuis
Enschede
www.twentsveilinghuis.nl
Kunst- en antiekveiling
16 en 17 oktober

Richtprijs: € 2.500

Jan Cremer (1940). 'Abstracte compositie', gesigineerd, olieverf op doek, 100 x 100 cm.

Richtprijs: € 1.500

Max Albert Carlier (1872-1938). 'Stilleven met bloemen en fruit op consoletafel', olieverf op paneel, in originele ovale lijst, 77 x 60 cm.

Richtprijs: € 3.500

Een Engelse 18e-eeuwse tafelklok met carillon en gegraveerd bronzen spiegelgang-uurwerk, Carillon op 6 bellen en slagwerk op de grote bel, kwartierslag en datum-aanduiding. In originele zwarte kast, 45 x 27 x 17 cm.

Richtprijs: € 1.500

Twee grote gepatineerd bronzen figuren, 19e eeuw, naar het origineel van Guillaume Coustou, 59 x 50 x 24 cm.

Veilinghuis Peerdeman

Utrecht

www.veilinghuispeerdeman.nl
kunst, antiek en brocanteveiling
18 oktober

Richtprijs: € 1.000 – 1.500

Een zeldzame Japans porseleinen Imari theepot met alliantiewapen van de families Van Buren en Van Brederode, en bijpassende kommetjes en schoteltje, min. schilfertje aan rand, Arita, vroeg 18e eeuw. Ida Marie van Buren en Joan van Brederode zijn getrouwd in 1702.

Richtprijs: € 15.000 – 18.000

Herman Frederick Ten Kate (1822-1981).

'Elegant gezelschap in een schilderijenkamer', gesigneerd, olieverf op paneel, 43,5 x 64 cm.

Richtprijs: € 5.000 – 7.000

P.G. Vertin (1819-1893). 'Gezicht op Delft', gesigneerd, olieverf op doek, 49 x 60,5 cm.

Richtprijs: € 1.000 – 1.500

Henri Honoré Plé (1853-1922). 'Galante heer met twee honden', gesigneerd, brons op basement, h. 65 cm.

De Bergense Kunst10daagse Veiling Bergen N-H

www.kunsthandelvanwelsen.nl
Kunstveiling Bergense School, tijdgenoten en hedendaagse kunst
25 oktober

Richtprijs: € 1.000 – 1.500

Piet van Wijngaardt (1873-1964). 'Boerderij met hooimijt', gesigneerd, olieverf op doek, 90 x 70 cm.

Richtprijs: € 2.500 – 3.500

D.H.W. Filarski (1885-1964). 'Peniscola, Spanje', gesigneerd, olieverf op doek, 55 x 65 cm.

Richtprijs: € 1.000 – 1.500

Matthieu Wiegman (1886-1971). 'Dorpsgezicht', gesigneerd, olieverf op board, 45 x 54 cm.

Richtprijs: € 4.500 – 6.500

Arnout Colnot (1887-1983). 'Het Oude Hof, Bergen', gesigneerd, olieverf op doek, 55 x 63 cm.

Veilinghuis van Spengen

Hilversum

www.vanspengen.com
Kunst- en antiekveiling
26 t/m 30 oktober

Richtprijs: € 3.000 – 5.000

Emile Othon Friesz (1879-1949). 'Maison au bord de la Rivière, Dinant 1936', gesigneerd, olieverf op doek, 60 x 73 cm.

Richtprijs: € 7.000 – 9.000

Een fraaie zilveren Louis XIV tabakspot, Leiden, anno 1745, meester: Hendrik Fortman, h. 16 cm.

A. Mak Kunst- en Antiekveilingen Dordrecht www.makveilingen.nl Kunst- en antiekveiling 3 – 4 – 5 november

Richtprijs: € 3.500 – 4.000

Een paar familie rose dekselpotten; gem. met dubbele ring, h. 40 cm.

Richtprijs: € 2.000 – 3.000

Een oranje Copier Unica kapitale kom F137, Ø 35 cm.

Richtprijs: € 1.800 – 2.000

Een Meiping met monochroom gele glazuur en ingekrast drakendecor, h. 33 cm.

Richtprijs: € 800 – 1.000

Een zilveren broodmand in Louis Seize stijl met imitatie antieke keur, 2e gehalte, jrl. 1891.

Atelier57 Kunstveilingen Boskoop Veiling: Jan Nieuwenhuijs/CoBRA 2 t/m 15 november

Richtprijs: € 1.500 – 2.500

Jan Nieuwenhuijs (1922-1986). 'Zonder titel', gesigneerd, gedateerd '84, gouache/collage op papier, 55 x 80 cm.

Richtprijs: € 400 – 700

Jan Nieuwenhuijs (1922-1986). 'Zonder titel', gesigneerd, gemengde techniek op papier, 14 x 23 cm.

Richtprijs: € 1.500 – 2.500

Jan Nieuwenhuijs (1922-1986). 'Zonder titel', gesigneerd, gedateerd 1982, gouache/collage op papier, 50 x 70 cm.

Richtprijs: € 1.500 – 2.500

Jan Nieuwenhuijs (1922-1986). 'Broeders en zusters', gesigneerd, gedateerd 1983, gouache op papier, 50 x 70 cm.

RESULTATEN VEILINGEN BELGIË

€ 37.820

Een bijzonder art deco radiomeubel TSF vervaardigd door Frans Franck omstreeks 1920, waarvan slechts twee exemplaren bekend zijn. De fabricage van

het meubel duurde ongeveer twee jaar en is met blond schildpad gefineerd op een achtergrond van bladgoud. Op 2 juni verkocht bij Campo & Campo Antwerpen – Berchem

€ 34.000

Leon Spilliaert (1851-1928). 'Marine', gesigneerd en gedateerd 1925, aquarel en gouache, 73,2 x 57,3 cm. Verkocht

in de veiling van 16 en 17 juni bij Vanderkindere Auctioneer Brussel.

nogrammeerd, olieverf op doek, 133 x 203 cm. Op 15 juni verkocht bij Bernaerts Antwerpen.

in de veiling van 25 en 26 augustus bij Jordaens Mortsel.

€ 32.940

Jacob Smits (1856-1928). 'De blauwe kapel', gesigneerd met monogram, olieverf op paneel, 49 x 80 cm. Verkocht op 2 juni bij Campo & Campo Antwerpen – Berchem.

€ 17.690

Een paar porseleinen balustervormige vazen met polychroom Parijs decor, geanimeerd landschap van bloemen en figuren van de antieken in cartouches op een geïriseerd bruin en goud fond. Signatuur van Darte à Paris (?), 19e eeuw, h. 49 cm. Verkocht in de veiling van 16 en 17 juni bij Vanderkindere Auctioneer Brussel.

€ 216.002

Emile Claus (1849-1924). 'Après la traversée', gesigneerd en verso gemo-

€ 47.582

Alfred Boucher (1850-1934). 'Aut but', brons, bruine patina, gietersstempel: Siot Decauville / Paris, op eikenhouten sokkel, art deco, 102 (202) x

148 x 81 cm. Op 17 juni verkocht bij Bernaerts Antwerpen.

€ 4.150

Alonso Cano (1601-1667) 'Het slapende Kind Jezus. Het houdt een lint vast waarop 'Ego dormio, et cor meum vigilat'. Achter een beschrijving, waaruit zou blijken dat het werk opgenomen was in de veiling van de goederen van Koning Louis-Philippe bij Christie's te Londen in 1853, 76 x 91 cm. Verkocht

€ 1.954

Een grote mahoniehouten breakfront-boekenkast. Latwerk en George III-stijl. Opgebouwd uit drie delen met steeds twee beglaasde deuren bovenaan. De zijkasten met steeds twee volle deuren onderaan, het centrale deel met onderaan twee kleine laden. Engeland, XIXe eeuw. Verkocht in de veiling van 25 en 26 augustus bij Jordaens Mortsel.

COLLECT

KUNST ANTIEK DESIGN

maakt u wegwijs in de wereld van kunst en antiek

**Een jaar lang leesplezier
voor slechts €29,50**

U wilt een jaarabonnement: 9 nummers voor € 29,50 Nederland en België

www.collectkaj.nl

Veiling: 16 & 17 oktober TWENTS VEILINGHUIS Kijkdagen: 10 t/m 13 oktober

Diversen:
Prachtige collectie
(Romeinse) bodemvondsten

Schilderijen: Ca. 500 schilderijen waaronder twee prachtige sfeervolle werken van Willem de Klerk (1800—1876)

Klokken:
Pendules, staande klokken,
klokkenstellen, reiswekkers etc.

Brons & Beeldhouwkunst:
Diverse beelden van
Marianne Houtkamp

Glas & Kristal:
Vele kavels glas & kristal waaronder een privécollectie
Swarovski kristal en littala "Birds by Toikka"

Zilver & Verzilverd:
Onder andere twee zeer grote (75x50cm.)
antieke zilveren wandkandelaars.

Poppen & Speelgoed:
Diverse poppen waaronder 2
sets Schoenhut poppen

Bied mee via onze online catalogus!

RAI

AMSTERDAM

DE EIGENTIJDSE BEURS VOOR KUNST,
ANTIETK EN DESIGN

RAI AMSTERDAM **22-29** NOVEMBER 2015

hoofdsponsor

